

RÓNASZEGI MIKLÓS

Az a híres
HÁRY JÁNOS

MÓRA KÖNYVKIADÓ

GYULAI LÍVIUSZ RAJZAIVAL

ELSŐ FEJEZET

amelyben megismerkedünk a Huszárcsákóhoz
címezett nagyabonyi kocsma népével

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy falu, Nagyabony. Így nevezték-e igazán, vagy sem, én azt bizony meg nem tudnám mondani. Felőlem nevezhették volna Sióagárdnak, Dabasnak, Kimlének vagy Porpácnak is, mivelhogy azokban a régi időkben akármelyik magyar faluból elvihették a legényt, hadd legyen a bécsi császár katonája.

Akár toborozták, akár elragadták őket, tíz-húsz év is beletellett, mire megkapták az „abschied”-et, vagyis az elbocsátó levelet, amelyet a magyar nyelv amúgy egyszerűen obsitnak ejtett.

Örült az ilyen obsitos katona, hogyha épségben, szerencsésen haza vergődött a falujába.

A nóta is így szólt:

Nagyabonyban csak két torony látszik,
de Majlandban harminckettő látszik;
Inkább nézem az abonyi kettőt,
mint Majlandban azt a harminckettőt!

Maradjunk annyiban, hogy ha a nóta is Nagyabonyt emleget, legyen a mi falunk is az.

Akik a nótákat beszélnek, azok tudják a legjobban, hol teremnek a csodás történetek.

Állt pedig abban a Nagyabonyban egy kocsma. Nem is akárhol, hanem éppen a falu közepében, a kéttornyú templommal szemben. Akarom mondani, a piactér túlsó oldalán, hogy a templomba járókat meg ne sértsem. Derekas kis kocsma volt,

homlokán egy vaslemezből kovácsolt cégérrel, amely huszár-csákót ábrázolt. Az volt a kocsmá neve is: *Huszárcsákó*. Jó bort mértek benne, a férfiemberek szívesen látogatták. Bezzeg a falubeli asszonyok annál több haraggal villantották feléje a szemüket!

– A tűz vetné fel! Hogy égne porrá, ahol van!

– Jancsit is ott ragadták el.

– Szép legény volt pedig.

– János bácsi lett belőle, mire a császár regimentjéből hazahozták.

– Húsz év... Mások tízet-tizenkettőt ha letöltenek.

– Nagy idő.

Így suttogtak egymás közt az asszonyok, miközben az esthomályú téli délutánokon litániára igyekeztek az Isten házába. Fekete kendő a fejükön, fekete kendő a vállukon, fekete ruha rajtuk: mint gyászoló varjak tipegtek a hóban. A Huszárcsákóhoz címzett kocsmát messzire elkerülték, szemükben az a sátán palotája volt, ahol a pokolképű Zsiga cincogtatja hegedűjét, a Belzebub-szemöldökű Gerzson mester méri a kárhozat bűdös italát, az asztaloknál pedig folyvást kártyáznak, vagyis az ördög bibliáját, és nem a szentet forgatják azok a zákányos fejű férfiak.

Mondom, így suttogtak egymás közt az asszonyok, noha a lelkük mélyén bizonyára átkíváncsoztak volna egy kis tereferére abba a tűzre való kocsmába. S ez így volt rendjén, mert ha könnyű szívvel volnának, ugyan mire való akkor az imádság!

Elég, ha a kocsmaszobában danolászók tudták magukról, mégsem olyan pokolra való, ahogy az asszonyok hiszik. Azzal éppenséggel nem törődtek, hogy a szentbeszédet nem a plébános úr tartja nekik. Akadt arra más! Olyan ember, akit a plébános úr is szívesen hallgatna. Másrészt a jó bor sose rossz, Gerzson mesternek pedig különösen jó bora volt. A saját szőlejének levét mérte, a misebort is ő szállította (jutott a pap asztalára is), ennél fogva Gerzson mester bora mindenkit békés és ájtatos

hangulatba ringatott a kecskelábú asztaloknál, minden különösebb imádkozás nélkül is.

Talán ennek köszönhető, hogy a Huszárcsákóhoz címzett nagyabonyi kocsmában békésen megfért egymással a falu minden rendű-rangú férfiembere, kezdve a kondáson, fel egészen a potrohos bíróig.

A bírót mondom, mert éppen hogy ő volt a kocsmá legszorgalmasabb látogatója. Volt rá oka nem is egy, s ha történetesen kedves vendége érkezett, annak tüstént meg is súgta:

– Ej, az én borom csak savanyú vinkó. A feleségem pedig házsártos boszorkány! Hát csak nem fogom kendet velük szomorítani. Gyerünk gyorsan a Huszárcsákóba!

Mentek is. Ahogy pedig odaértek, a bíró felemelte ujját.

– Másért is idehoztam kendet. Van Nagyabonyinak olyan nevezetes embere, hogy az kész világcsuda.

– Csak nem az a híres Hány János? – hangzott a kérdés.

– Bizony hogy ő – volt a felelet.

– Na, azt már megnézem.

– Nézheti, ha kedve tartja. De hallgatni inkább érdemes.

Azzal ledobbantották csizmáikról a havat, megcsosszantották talpukat a sárvakaró vason, lenyomták a nehéz kilincset, s már benn is voltak a pokol tornácán – a Huszárcsákóhoz címzett kocsmá szobájában ugyanis pokolbeli füst és rettentő meleg fogadta őket.

Csak hogy a meleg nem az ördögök üstje alól származott, hanem a kemence búbja felől áradt, a füstnek pedig nem kénkőszaga volt, hanem amolyan mellbe vágós kapadohány–illata. (Ha az egyház értené a dolgát, ezzel üzné az ördögöt, nem pedig a drága tömjén füstjével.) Jócskán tele volt a kocsmá szobája, mondhatom, nagy élet folyt odabent, mert éppen abban a pillanatban hatalmas éljen, falrengető rivalgás harsant, de nem a jövevények üdvözlésére, hanem egy nagy bajuszú, kopasz homlokú öregember lelkesítésére, aki a hadonászó

társaságtól körülvéve az egyik kecskelábú asztal főhelyén ült – vagyis hát ő szorongatta markában a legnagyobb kancsót.

– Az angyalát! – harsogta túl nevetve a lelkesedő lármát.

A nagyabonyi bíró pedig odasúgta a vendégének:

– Hát ő az!

A zajongás kis időre elhalkult, amikor észbe vették a jövevényeket, nagy üdvözlés azért nem volt, isten-isten, egy bólintás, egy köhintés, és a figyelem megint az öreg felé fordult. A potrohos bírónak meg vékonypéznű vendégének helyet szorítottak a lócán, de az izgatott feszengés azt jelezte, ne sokáig esetlenkedjenek, hanem figyeljenek ők is. Figyeltek is, hogyne figyeltek volna. Ám a vendég körülpillantott, és éppen maga mellett egy diákforma legényt vett észre, aki hatalmas (ám kicsit koszos) kendőbe fúvogatta vörösre náthásodott orrát, és kásás hangján sűrűn krárogott.

És mondta egyik oldalon a bíró:

– Öcsémuram, lássa a mi kedves Hány Jánosunkat! De mondta másik oldalon a diák:

– A mi nagy hazudósunkat.

Roszmájú megjegyzés volt ez, a vendég ügyet sem vetett rá, hanem nagy örömmel fogadta el Hány János parolára nyújtott kezét.

– Örvendek a szerencsének, kedves Hány bátyó! A kend látására jöttem... khm... mivelhogy a híre már hozzánk is eljutott.

Nem mondta a vendég, hova és meddig jutott el a Hány János híre, mert abban az időben, amikor még se rádió, se telefon, de még vonat sem volt, az is nagy szónak számított, ha valakinek a híre egyáltalán eljutott valahová. A vendég kijelentésének ily módon meglett az eredménye. Újabb fergeteges éljenzés támadt, a kocsmabeli nép, öregek, fiatalok, juhászok, parasztok, kondások, kasznárok mind, mind nevetve éljeneztek, mert igazán örültek az öreg hírének.

Hány János is jókedvűen csapott az asztalra.

– Mit mondtam, az angyalát! – harsogta túl ismét a lármát. – Hány János magyar huszár nevét ismeri az egész világ!

– Úgy ám! Úgy ám! – zengett a kocsmá, és Gerzson mesterért kiáltott egy sereg szomjas torok.

– Erre iszunk egyet, az angyalát! – S Hány János, akárcsak egy karmester, a kezének egyetlen mozdulatával csendet intett. – Tanuljátok meg, komák, Hány János magyar huszárnak nincsen párja!

– Hacsak nem Örzse asszony! – süvített egy fiatal legény, és a borgőzös hangulatban nagy sikere támadt, mert megtapsolták.

És megint megszólalt egyik oldalon a bíró:

– Meséljen már kend! Alig várjuk. De megszólalt másikon a diák:

– Még hogy huszár. Hehe...

A természet szerencsére azonnal bosszút állt a rosszmájú legényen. Savanyú vidámságát nem tudta kiheherészni, mert macskariasztó hangon hatalmasat prüszentett:

– Háápci! – De hozzátette mégis: – Gyalogbaka volt ő, sohasem huszár.

A szava csak annyi volt, akár a falra hányt borsó. Senki sem figyelt rá. Ókelme tehát tovább gunnyasztott a helyén, nagyot kortyolt a borából (orvosság gyanánt itta nátha ellen), és vöröslő orral, vizes szemmel várta, mikor tüsszenthet – míg más az igazságra, ő a lódításra.

Hány János bátyó hátradőlt a lócán, nekitámaszkodott a kocsmaszoba falának, megpödörte huszáros bajszát (egyarasznyi jobbról, egyarasznyi balról), és derűs, barna tekintettel nézte egy darabig a vele szemközt könyöklő bírót.

Az még derűsebb pofákat vágott, tele volt buzgalommal és érdeklődéssel, no meg a vendége előtt sem akart felsülni. Titokban előhalászta nagy hasán fityegő, fedeles óráját, és megnézte. Megállapította magában, a vecsernye épp hogy

elkezdődött, az asszony nép ott kuksol a templomban, no akkor hát éppen itt volna az ideje, hogy Hány János mesélni kezdjen.

Hány Jánosnak azonban csöppet sem volt sürgős a dolog. Aki annyi földet bejárt, annyi nehéz csatából élve kikerült, annak kijár egy-két minutumnyi idő a mélézásra. Vén hadfi volt ő (akkoriban az újságszerkesztők meg a költők így nevezték el az obsitos katonákat), akinek ha lassan feje búbjáig ért is a homloka – vagyis ősz feje erősen kopaszodott a kor meg a bölcsesség jeleként –, sem a derűje, sem az ereje még el nem hagyta. Azok a vasmarkok, amelyek most a fedeles kancsót szorongatták, hajdanában tüzes paripákat tartottak féken, szikrázó kardot forgattak fáradhatatlanul, és ugyan ki merné kételni, hogy Hány valamikor egyetlen mozdulattal odább taszajtotta a burkus határőr bódéját? No és a mundér! Minek látszik most? A foszladozó dolmányon folt hátán folt, amely arról árulkodik, hogy szerető asszonykéz varrogat rajta minden szakadást – de a huszáros zsinórok helye még mindig meglátszik ám rajta!

Hát még az a bajusz!

Az a kétarasnyi huszárbajusz!

Az most megrezzent.

– Még hogy meséljek? Bíró uram, azt hiszi kend, nagyanyó vagyok én. Aztán meg mutogatna is, akár egy vásári majmot.

A bíró azt se tudta, hová legyen.

– Még mit nem, hát mi a szösz... mire nem gondol!

– Mert azt döntsük ám el előre, hogy én mindig az igazságot mondom! És csakis az igazat! Azt kend is tanúsíthatja, bíró uram.

Így szólt Hány János, s egyik markát az asztalra fektette kinyújtott karral, a másikba pedig a kancsót ragadta, és egy kortyintás erejéig benedvesítette Gerzson mester borával a bajszát.

– Tanúsítom hát! – nevetett most már a bíró, és hatalmas pocakja csak úgy rengett belé. – Ha kend is úgy kívánja, holnap

kidoboltatom: „Háry János huszár mindig az igazat mondja." Így jó lesz?

– Na, ez már döfi! – bólított a vén obsitos, és nevetett ő is, akárcsak a többiek.

A nagy zajban pedig a diák ijedtében visszanyelte esedékes tüszentését, amitől aztán el is dugult a füle egy időre.

– Azon kezdem hát, hogy én mindig az igazat mondom, így kívánja a huszár-regula. Az angyalát!

– Ne azon kezdje! – dőcögött a bíró nevetése. – Hanem az elején.

MÁSODIK FEJEZET

amelyben a furfangos diák igencsak készülődik,
hogy prüszszentéssel jelezze a lódításokat.
Könnyen teheti, náthája van amúgy is

– Még hogy az elején! – sóhajtott egy súlyosat Hány János. – Már megkérdem: minek az elejére gondol, bíró uram? Tán csak nem arra az időre, amikor katonának álltam? Hohó, mert az ám mindennek az eleje! Az volt az igazi... Pedig, tudjátok meg, komák, éppen olyan mihaszna suhanc voltam én is, amilyenek ti vagytok, no. Itt tanyáztam naphosszat a cimboráimmal. Éppen ebben a kocsmában. Nótáztunk, duhajkodtunk, és persze ittunk rogyásig, noha nyakunkon volt már a munka, hiszen tavasz volt. Emlékszem, virágos, szép tavasz. Apánk, anyánk a földeken, mi meg itt. Ej, ma is szégyellem! Naplopó mihasznák. Pedig erőnk lett volna elég. Olyanok voltunk, akár a bivaly. Pajtásaim az ökrös szekeret csak úgy emelték ki a sárból, mint más ember a csizmája sarkát. Hopsza... azzal már kinn is volt. Én meg... mit is mondjak, mivelhogy nem kenyerem a dicsekvés. Na de hát csak elmondom, mert hogy máig is emlegetik, akik emlékeznek rá.

Egyszóval surbankó kis kölyök voltam még, amikor egy eső után megroggyant ám a házunk fala. A tető csúszni kezdett. Szép komótosan, de bizony csúszott az, a nemjóját, mi pedig rohantunk, kapkodtunk, mert a tető csúszott, és egyre lejjebb. Azt vártuk már, szemünk láttára összedől a ház, ha gyorsan ki nem találunk valamit. Nekem már akkor is nyakamon volt az eszem tokja, nem pedig a gatyámban, odaszóltam a szülémnek, hogy bízzanak csak ide, s azzal amúgy fél kézzel elkaptam a tető sarkát, és nyomtam szépecskén visszafelé. Nem mondom, belepirosodtam kissé, mivelhogy kisgyerek voltam még,

legényke. A másik kezemet pedig nem használhattam, mert az orromat ocsmányul bizserélte egy szúnyog, a fene a jó dolgát. Mondtam is apámnak, az isten nyugosztalja: „Hallja kend, apámuram, rakja már azt a falat, de szaporán, mert ha most egyet tüsszentek, átrepül ez a tető a másik oldalra!” Nem is volt semmi baj, apám felhordta a falat, anyám még be is pucolta. Olyan takaros lett, mint új korában, én meg igazán feledtem volna az egészet, ha nem jönnek a szájtátiak, hogy megcsudáljanak.

Márpedig engem ne csodáljanak, nem lesz annak jó vége, mondtam magamban. No, úgy is lett. Mert, hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, itt iddogáltunk naphosszat ebben a kocsmában, amely akkor még nem Gerzson mesteré volt, hanem egy Serfőző Gábris nevű széltolóé. Az pedig sert főzni nem tudott, bort vizezni annál jobban. Vizezte is annyira, hogy két akóval is megihattunk, mire vidámkodni kezdett a kedvünk, hanem mire megvidámodott, már itt volt a nyakunkon a híres Benák Mihály, hét megye toborzó mestere.

Mi meg csak itt ültünk, álltunk, nagyokat pöktünk. No nézd csak, miféle szerzetek jönnek! Mert jöttek ám, dudával, dobbal, kürttel, trombitával, ki lovon, ki gyalogszerrel, és hímes csákóval, varrott lódinggal pipiskedtek, mint a kakasok.

Énekelték faluhosszat:

Lovon jár a katona,
azért van jó dolga.
Csillog-villog a kardja,
peneg sarkantyúja.

Nem mondom, beleremegett az ember szíve, olyan szépek voltak. Azok a csákók, azok a menték, no és azok a lovak! A farukon hanyatt esett a napsugár.

Volt köztük egy gyalogember, még hozzá paraszti gúnyájú. Vagyis olyan, mint mi. Az meg rikoltva énekelte, hogy:

Én meg csak gyalog járok,
kapálok, kaszálok.
De tovább nem búsulok,
közéjük beállok!

Valahányszor ezt elénekelte, felkapott egy üres nyergű lóra, mint aki valóban közéjük állt. De alig ment néhány lépést, újra leugrott, taposott egy kissé a porban, majd megint csak elrikoltozta a mondókáját:

...De tovább nem búsulok,
közéjük beállok!

Jót röhögünk rajta, hogy ezt mindig, újra meg újra megcsinálja, mint a vásári majom. Mert rögtön látni lehetett, hogy sosem volt ökelme paraszt. Tudom is én. Más a paraszt járása. A lovat is másképpen üli meg. Nem mondom, lóra termett minden magyar ember, hanem azért mégiscsak meglátszik, ki a huszár, ki az, aki csak a földekről irányítgatja hazafelé a Rárót, és ki az, aki még azt se.

Hát alighogy a menet a kocsmá előtt letáborozott, kiszólt az ajtón a széltoló Gábris:

- Hé, legények, két messzely bor mindenkinek!
- De miből? – vágunk oda.
- Semmiből! Ingyért jár! Hívjátok a többieket is!

Több se kellett! Ki-ki rohant a pajtásáért. Én ugyan nem, mert a magamé ott volt éppen. Úgy hívták, Kincses Márton. Azzal összekacsintottunk, tudtuk már, mire megy a játék, azt is tudtuk, miért nagy nap ez a mai.

Nagy csuda volt. A libák hangosan gágogva elsöpörtek valamennyien, ami kutya akadt, mind visszabújt az óljába, idegen hangok, csodálatos zajok töltötték meg az egész falut. És jött az a

Benák Mihály, széttárta a karját, mint oltáron az arkangyal, és ordított:

Gyere, komám, koccintani,
egy pohár bort felhajtani!
Mit ér pohárral a jóból?
Igyunk, komám, a kancsóból!

Azt a hol talpaló, hol meg lóra ugráló majmot vállon ragadta, és mintha puszipajtások volnának, betuszkolták egymást ide, Gábris kocsmájának elejibe. Itt aztán menten tánkra is perdültek, miközben a többiek recsegették a dudát, fújták a trombitát, és nagy hangon verték a dobot. Lengett egy zászló is, valaki folyton lobogtatta, az angyalát!

Minek is tagadnám, tetszett a dolog.

Addigra már a harmadik messzely bor került elénk. A jobbikból. Észre sem vettük, hogyan és mikor jött... egymás után nyakaltuk a kancsó borokat. És egyszerre úgy éreztük, nagyon egyedül emelgetik a lábukat azok ott középen. És milyen rosszul! Annak a Benáknak két bal lába volt, én mondom. Tudhatta ő is, mert szégyellősen forgatta a szemét, majd váratlanul így kiáltott:

– Fene a jó dolgotokat! Hát senki sincs Nagyabonyban, aki táncolni tudna?

Még mit nem beszél! Na, megállj, te nyavalyás! – berzenkedett bennünk a virtus. Felhajtottuk maradék borainkat, azzal be, a közepébe! Mi aztán tudtuk a módját! Kanásztánc, csürdöngölő, botozó! A dudás majd lenyelte a sípjait, úgy jártuk.

A legszebben, legjobban én magam. Nem tagadom.

Összefutott a falu, hogy megcsodáljanak. Nagy táncos voltam, híres táncos, futottak a gyerkőcök a hírrel: Táncol a Hány, táncol a Hány!

Sejthettem volna, hogy nem lesz jó vége, ha engemet csudálnak.

Hirtelen elhallgatott a duda, az a Benák Mihály felugrott egy hordóra itt az udvaron, aztán tartott egy fene szép beszédet arról, micsoda nagyszerű dolog, ha a magunkfajta derék legények beállnak a császár seregébe. Más élet az bizony. Hogy nem a tehenganében turkál a huszár, hanem messzi földeken, messzi országokban táncoltatja a lovát. Hogy ételt, italt dosztig kap, hozzá meg a mundér, hát az se kutya. Aztán aki lovon jár, és szép gúnyában páváskodik, kardját villogtatja, annak bizony a fehérchselédek is versengve keresik a kedvét. Élnek ám arrafelé Stájerban meg Majlandban olyan fehér húsú, puccos dámák, akik az üdvösségüket is odaadnák a magyar huszárok egyetlen csókjáért.

Na, több se kellett nekünk. Megtapsoltuk mi azt a Benákot.

A tapsra megint dudaszó jött, ismét a tánc. Nagyon jó kedvünk volt. Az a mundér, a vidám élet, sej, de nagyon csábított! Táncoltunk hát feszt, és csöppet se fáradtunk el bele. Forgott velünk a világ, már a jó bor miatt is. De hát azt mondja az ember, ha táncol, és teszem azt, kótyagos kissé: ha a világ jobbra dől, akkor balra fordulok, ha a világ balra dől, akkor jobbra perdülök. Szépen jártuk, legényesen, vidáman. Kurjantottunk is hozzá, mert az úgy dukál. Beállt közénk a dudás is, szedegette a lábát, mintha parázson járna. Nahát, mi meg olyan jól éreztük magunkat, mintha lakodalomban volnánk. Észre sem vettük, hogy az a csalafinta Benák egy csodaszép, sallangos-bokrétás huszárcsákót kerített a kezébe, és azzal úgy kerülgetett bennünket, mint amikor az ember lepkét fog a kalapjával. Várta, mikor boríthatja valamelyikünkre.

Mert tudjátok, az volt a szokás, hogy akinek a fejébe nyomták a csákót, az már a császár katonája lett... az angyalát!

Úgy látszik, az asszony nép ilyesmire mégiscsak szemfüle-sebb. Mert hogyan, hogyan nem, egyszerre csak ott látom magam előtt az én jegybéli mátkámat, Örzsét.

– Jaj, édes Jánosom! – óbégatott. – Nyughass már, a Szűzanyára kérlek! Hát elvette néked eszedet az Isten?

– Mit nem beszélsz? – kérdem tőle.

A nagy zajban, kurjongatásban sokat nem értettem a szavából, csak annyit, hogy menjek haza vele, ne ugrándozzak itt. No, nekem se kellett több, csúnyán megmérgekedtem! Mert nagy szégyen, ha a férfitáncot a fehérlép nem csodálja, hanem lefitymálja. Hát még ha hazaparancsolná a vigalomból, mint egy ingetlen kis pulyát, akinek ágyban a helye.

Nagyot kurjantottam (hogy ne halljam Örzsét), szökelltem is hozzá, meg a lábam szárát csapkodtam férfiasan, és úgy kerítettem, hogy folyton a hátamat mutassam neki. De azért vissza-visszaszisztegettem a szavára.

Mert megint rákezdte:

– Jaj, édes Jánosom! Mi lesz velem, ha itthagyl?!

– Megérdemelnéd!

– Elvisznek, meglásd, elveszejtenek!

– Egy életem, egy halálom!

– Eltáncolod te a lakodalmunkat! Nem vagy az eszednél.

No, ebben igaza volt az én világszép, szerelmes Örzsémnek. A bor, a tánc meg a ricsaj valóban elvette az eszemet. Legjobban a mérgeződés a szégyen miatt. „Ha te is így, én meg úgy!” – mondtam magamban, és csak azért is tovább táncoltam. Hiszen ha párosan jártuk volna, tudom, istenem, félreráncigál és hazatuszkol, de hát mondtam már, hogy férfitánc volt az, amihez az asszonynépnek nincs köze. Nézheti, ha akarja, mint ahogy nézték is. Nagy kört formáltak, és még tapsolták is, ahogy a dobbantókat jártam. Mert ahhoz aztán értettem.

Hanem akkor mi történt?

Hirtelen elnyisszant a dudaszó, és a csöndben odakiáltott nekem Benák Mihály:

– Menj haza, Hány! Akinek asszony dirigál, nem való a mundér olyannak!

Több se kellett nekem. Odakaptam a fejem, összevontam a szemöldököm, és bicskázó tekintettel végigmértem ökelmét. „Hej, volna csak kardom, tudomistenem, leborotválnám azt a vigyorgó dinnyét a nyakadról” – gondoltam. Hogy ő mit gondolt, nem tudom. Csak azt láttam, hogy nagyokat röhög, a komák meg vele. S közben forgatja, nézegeti kezében a csákót, mint aki nem tud mit kezdeni vele.

Majd én megmutatom!

Azzal elkanyarítottam magyarosan a fűzfán fütyülő rézangyalát ennek a keserves világnak, és dímes-dámos léptekkel odabüszkélkedtem elébe. Nem vártam, hogy ő szenteljen, hanem kikaptam a kezéből azt a firlefáncos huszárcsákót, és én magam csaptam a fejembe.

– Senki ne merje most már Háry Jánost becsmérelni! – kiáltottam.

– Eszembe sincs, egykomám! – ordított Benák, és megölelt.

Mit mondjak még? Megszólalt a dob, felharsant a trombita. Nagy volt a hurrá meg az éljen. Kincses Márton cimborám is követte a példámat, és utánunk még jó páran, mert úgy van az, hogy egy bolond százat csinál.

Azonmód lakomához ültünk, mert az is volt. Enni-inni kaptunk bőségesen, és az asztaloknál nagy boldogságunkban egymás fejről kapkodtuk el a csákót.

Nagy mester volt az a Benák Mihály.

A végén együtt énekeltük:

Csikóbőrös fakulacs,
sárgaréz csat rajta!
Nem vagyok gatyás paraszt,
de fényes katona!

Mit mondjak még? Így lett huszár Háry János. Jómagam.
Az angyalát!

HARMADIK FEJEZET

amelyben Hány János huszárosan belevág a mesélésbe.
És tüstént a sűrűjén kezdi: ördögökkel cimborál,
császárral trafikál

– Az angyalát! – ismételte meg Hány János a Huszárcsákóhoz címzett kocsmá asztalánál, és kétaraszos bajszát megint megmártotta a borban.

Ha azt mondják a népek, hogy borban az igazság, mi hozzátehetjük, borban a mese is. Hány bátyó abból kortyolt jóízűen, és közben mosolyogva pillantott a körülvalókra. A potrohos bíróra (milyen lelkesen vigyorog ökelme!), a tüsszentős diákra (milyen sunyin pislogat az ebadta!) és arra a vékonypénzű vendégre is (akinek hegyes ádámcsutkája mókásan fel-le mozog, valahányszor nyeldekél a borából). És persze rákacsintott a cimborákra is, azokra a régi kocsmakomákra, akik hörbölgetve-kortyolgatva itták a hegy levét. Gomolygott a rettentő sok pipafüst, akárcsak a nyári vihart hozó felleg. Hány hangja volt abban a mennydörgés.

– De ez még semmi! – emelte magasra a pipája csutoráját. – Most jön csak a java!

– Halljuk! – mormogott áhítattal a hallgatóság, mint közimádságban a templomos asszonyok.

– Találkoztam én az ördöggel is!

Az elszörnyedés moraja után a rémület csöndje támadt. Mert abban a régi istenes világban nagy szó volt ám az ördög. Akkoriban az emberek fejében két részre oszlott a világ. Jóra és rosszra. Egyik volt az Istennek tetsző világ, tehát a jó; másik az ördögé, tehát a rossz. A jóság képviselője, az Isten, felhőpárnás trónszékén üldögélt éneklő mennyei angyaloktól körülvéve,

miközben valahol „lent” a pokolban, kéngzős lángok között trónolt Lucifer, Isten hajdani, ámde lázadó angyala. Lucifer és az ő legényei (az ördögök) ismerői voltak minden varázslatnak, minden gonosz praktikának, amivel az akkori embereket rémületbe lehetett ejteni. A szegény földi halandónak ellenükben csak egyetlen fegyvere maradt. A vallásos hit, az Istenbe vetett bizalom. Ha úgy érezte, hogy „az ördög kerülgeti”, rémülten hánytá magára a keresztet meg a szenteltvizet, csak hogy megmenekedjék a kárhozattól.

– Hanem a huszár az ördögtől sem fél! – csapott az asztalra Hány János, mert éppen kezdett belemelegedni a mesébe. – Akarom mondani, sokszor olyankor találkozik vele, amikor éppenséggel jobban félhetne a földi gonoszoktól, mint a pokolbeliektől. Mert tudjátok meg, komák, nem kezdődött ám a huszárélet olyan gyöngyösen, ahogyan hittük. Mire az ihajcsuhajnak vége szakadt, meg a bor gőze is kiszállt a fejünkből, hát egyszeriben ott találtuk magunkat az országút porában-sarában, mint afféle gyalogbakák, akiknek ló sohasem jut. No hiszem, huszárnak álltunk, aztán se ló, se mundér, a bor meg kevés, a cibak száraz, éjszakára se strózsák, se szalma, hanem csak a pusztá föld. Aztán hogy az áldás még nagyobb legyen, Herrexum strázsamester keserítette az életünket. Egész nap föl-alá nyargalt a menet hosszában, és üvöltözött. Németül szólott, nem értettük, de látni lehetett a képéről, hogy csúnya szavakat mond. Olykor magyarul is szidni kezdte a jó dolgunkat, de hát akármit is mondott, olyan furán mondta, hogy nem álltuk meg röhögés nélkül. Ő pedig az ilyesmit nem állta meg büntetés nélkül... no, mondom, kutyául éreztük magunkat, mire feljutottunk Bécs városáig.

Mellettem caplatott Kincses Márton jó cimborám, és azt mondta.

– Hallod-e, te János?

– Hallom, ha mondod – feleltem.

– Nagy marhák vagyunk mi.

– Már miért? – értetlenkedtem, pedig sejtettem, mire érti.

Erre aztán rákezdte, mert olyan a beszélőkéje, akár a rossz csap. Ha egyszer kinyitják, alig lehet elzárni. Hogy így, hogy úgy, odahagytuk hazánkat, földünket, apánkat, anyánkat, jegybéli mátkánkat. A nóta hazudott, nem vagyunk fényes katonák, de most már gatyás parasztok se, hanem csak poros fülű regruták. Tátottam a számat, mert Marcinak nem volt se apja, se anyja, jegybéli mátkája sem volt, mégis úgy beszélt, mintha nagyon fájna a szíve utánuk. Magamban csodáltam is érte, hogy a mások állapotját ilyen jól ismeri. Hanem amikor azt mondta, nagy ebadság volt a magunk fajtájára hagynunk a nyomorúságos jobbágy életet, a robotot, a dézsmát, miegyéb terhet, és hogy őt ezért folyvást furdalja a lelkiismeret, csak odavetettem neki a szót úgy fél vállról:

– Engem ugyan nem furdal!

– Már miért? – értetlenkedett most ő.

– Csak ezért – feleltem –, mert odahaza kiskanász voltomban is könnyebb sorsom volt, mint most. Én mondom neked, inkább a pokol...

Na, alighogy ezt kimondtam, azt éreztem, hogy valaki a vállamra teszi a kezét, és a fülemben heherészik nagy vidáman.

– Haha! Hehe! Ez már igaz, pajtikám. A pokolban is jobb élet van...

– Na ugye!

– Már ami engem illet – akkurátuskodott a cimborá –, szívesebben főnék egy órácskát valamelyik katlanban, mint hogy itt tapossam ezt a hideg sarat.

Ezen jót nevettünk mi ketten a Marci cimborámmal, de én csak akkor vettem észbe, hogy az új koma honnan az isten csudájából kerülhetett mellém. Amikor a kvártélyhelyről elindultunk volna, egy kajla orrú, bánatos legény lépegetett mellettem. Ennek az orra ellenben olyan pisze volt, hogy tán az

eső is beeshetett rajta. A tekintete pedig csöppet sem bánatos, hanem annál vidámabb. Kormos haja jól benőtt a homlokába, de még onnan is a szeme közé lógott. Pufók képe örökösen vigyorgásra állott, a vigyori szájából pedig kilógott a két szemfoga, akár a disznó agyara. Amúgy jópofa legény volt, ki nem fogyott a tréfából, mindenféle huncut dalocskákból, amelyekből most nem éneklek egyet sem, mert féltő, hogy áthallik a templomba... A nevét is megmondta: Fekete Péternek hívták.

– Hogy kerülsz ide? – kérdeztem.

– Előrejttem – felelte.

– Ne hazudj, te! – mondtam neki, mert menetelés közben Herrexum strázsamester nem tűrte a tülekedést. – Ne hazudj, te, mert nyakon váglak! Hogy tehetted?

– Tudok még többet is – vigyorgott ökelme. – Ha akarom, besétálok én még a császár öfelségéhez is.

Na, ha azt hitte, ettől bandzsi képet vágok, tévedett. Meg is mondtam neki, nagy úr lehet a császár, ha a magyarokon regnálni képes, de nekem császár vagy csiszár egyre megy. Ha akarom, én is bemegyek hozzá, mert olyan nagy úr mégse lehet, hogy kezem-lábam törjem egy szaváért.

– Fogod te még a nyakadat is törni! – óbégatott Marci komám, mert ismét rájött a keserűség, de az új cimbora nagy heherészve a vállamat veregette, mondván, az ő embere vagyok, ez aztán a virtus, és hogy szívesen cserélne velem, mert amilyen derék, jóképű fickó vagyok, biztosan könnyebben bejutok öfelségéhez, mint ő.

– Aztán ha bejutsz öfelségéhez, mi a hétmindenséges ketyefotyát csinálnál ott? – így Kincses Marci.

Az agyaras cimbora egyre jobban belejött a vidámkodásba.

– Ha én bejuthatnék, hej, első dolgom volna elcsábítani a császár lányát. Az ám! Aztán a feleségét! Az ám. Meg az összes frajlát, akik csak körülöttük szolgálnak. Nagy grimbuszt csinálnék, ellopnam a császár koronáját, lehuppannék a trónjára,

aztán durr-durr, háborút üzennék... a burkusoknak, a franciáknak, a taljánoknak... tudom is én, az egész világnak!

Ezen akkorát röhögtünk, hogy kihallatszott a sorból. Herrexum éppen akkor lovagolt arra, és felhúzta az orrát.

– Na, aztán! – csóválta a fejét Marci. – Minek kéne nektek beoldalogni a császár elé? Hát nem érted, János? Ha huszár vagy, ha bakancsos, egyre megy. Odahagyta a földed, odahagyta szegény Örsét, aki a keszkenőjét gombóccá gyúrta, úgy itatta könnyét a szeméből, amikor világgá mentünk!

– Mentem! A nemjóját! Én mentem! Vagy azt hiszed, teutánad is rítt szegény? – szoltam közbe.

– Amikor világgá mentél – helyesbített szegény Marci, mert világeletemben ilyen nyifmyafa legényke volt, ez még a gúnártól is félt, hát még a vitézi élettől. – Akárhogy is beszélsz, az az igazság, hogy ha bemegy is a császár szobájába, akkor sem veled, hanem az urakkal fog az parolázni. Hiába lesz rajtatok az angyalbőr, lifeghet csákótokon megannyi cafrang, arra leszünk csak jók, hogy a vérünket adjuk.

– Ha kell! – ordítottam reá. – Ha kell, a véretem is! Életünket és vérünket! Így szolt az ígéret! És mondtam már, te nyavalyás, hogy nekem császár vagy csiszár, egyre megy! Ha tisztességes, rendes ember, azt se bánom, ha maga a császár. Megvédem őt is, ha úgy kívánja a huszárregula! Biz' isten, lemegyek érte még a pokolba is!

– Haha! Hehe! – vihogott az a Fekete Péter. Nagyon megmérgestem én a Marci komámra.

Sosem szerettem, ha a lelkiismeretemet birizgálták. Mi tagadás, azért is kerültem világeletemben a templomot. Mármost lehet, hogy megmérgestem én a Marcira, hanem az a fránya Herrexum strázsamester meg miránk mérgeedett meg, mert egyszerre csak előttünk termett azon a nehéz sárga lován, aztán pulykavörös képpel ordította, ahogy csak a torkán kifért:

– Johannes Hány, mordizomadta! Mit povedálsz ott a sorban? Meg az a másik! A Kincses Marcipán! Hej, ebadta, fene kun magyarjai, érjünk csak Bécsbe, megmutatom nektek, mi a huszár-reglama!

No, csak hogy megnyilatkozott végre. Ha ki nem mondja, még azt hisszük, gyalogbakák maradunk egész életünkre. Ráadásul farmatringolásra ítélt bennünket a rendbontásért – márpedig ahol farmatring van, ott ló is akad, ergó-morgó-vigyorgó mégiscsak huszárok leszünk hamarost.

Csakhogy a farmatringolásnak csöppet sem örültünk. Nem móka az, hanem kemény büntetés, aki látta vagy végigszenvedte, tudhatja, hogy csöppet sem egészséges. Bele is lehet halni.

Magyarán vesszőfutás, csak hát nem suhogós mogyorófa vesszővel, hanem még suhogósabb szíjjal, a lószerszám farszíjával verik a bűnöst. Két sorban állnak fel a katonák. Mindegyik kezében szíj. Mármost akit arra ítélnék, annak végig kell mennie a kettős sorfal között, miközben a többiek ráhúznak a szíjjal. Ott aztán nincsen pardon, nincsen cimboraság, mert aki kicsit üt, tüstént az kerül sorra. Az ember aztán szedi ám a lábát, fut, ahogy csak tud, hogy minél hamarabb kiérjen abból az ocsmány sorfalból. Az ám, de mire a közepére ér, rendszerint csak támolyog. Ha meg elesik, az ő baja, mert addig verik, amíg az óbester meg nem kegyelmez neki.

Ez a büntetés várt miránk is. Kincses Mártonra meg énrám.

Hogyan, hogyan nem, a Fekete Péter vigyori képe bezzeg nem tűnt fel Herrexum strázsamesternek. Pedig ott volt mellettünk, ott taposta a sarat, és éppen úgy járt a szája, akárcsak nekünk.

Mindegy már, akárhogy volt, elment a kedvünk egészen. Berukkoltunk Bécs városába, de semmit sem láttunk belőle, folyton a büntetés járt az eszünkben. Hogy inkább a halál, mint az. Huszárnak álltunk, és íme... nem az ellenség kardja vág le, hanem saját kenyeres pajtásaink vernek majd félholtra. Ecet lett a

nyálunk, fancsali képet vágunk. Csak a vállamat vonogattam, amikor Fekete Péter a kaszárnya udvarának túlsó felére mutatott:

– Az ott a császár palotája, hallod-e!

– Megteszi... – mondtam, mert láttam ám, hogy zszindely van a tetején, nem pedig nád. Nem is akármilyen zszindely, hanem aranyból való, mert ahogy a nap rászütött, aranyosan csillogott.

– Az ablakban, tudod-e, ki könyököl? Mária Lujza, a király leánya!

Ott könyökölt valóban. A muskátlis cserepet kissé odébb tette, mert különben nem fért volna el, mivelhogy kissé kövérkés volt az eszemadta.

– Megjárja – morogtam kedvetlenül.

– Hát beléd meg mi ütött? – kérdezte Fekete Péter.

– Bégethetnél az eszedtől! Mi ütött volna? Ennek a kóttas húsú fehérceselédnek is éppen most kell az ablakon kukucskálnia!

– Ahelyett hogy örülnél neki... Legyintettem.

– Inkább a pokol.

Villant egyet a szeme a komának, az agyara kilógott a szájából, ahogy rám vigyorgott. Hozzám hajolt, és hirtelen megkérdezte:

– Áll az alku?

– Miféle alku?

– Hogy inkább a pokol.

– Hát aztán...?

– Csapj a markomba!

– Nagy marha vagy te!

– Talán félsz?

– Az ördögtől se!

– Még jobb. Mitől hát? A veréstől talán?

– Megbuggyantál? Felőlem akár szíjat hasíthatnak a hátamból.

Hanem a szégyen, pajtás! Magyar embernek ez a gyengéje! Hány János magyar huszárt a fáin hercegkisasszonyka szeme láttára büntetik meg az első napon. Se paripa, se lóding, se mundér,

hanem csak a póre gatyá! Hej, micsoda szégyen! Most már csak megérted, hogy inkább...

– A pokol?

– Az, ha mondom!

Tartotta a markát nagy titokzatosan, hogy csapjak bele. Az a gülü szeme pedig majd szikrát hányt az örömtől. Na, mondom, belecsapok a markába, ha már ennyire fortélyoskodik, legalább megtudom, mire akar kilyukadni.

Alighogy kezét fogtunk, egyszeriben más lett a hangja. Halkan sziszegett, hanem azért úgy pattogott, mintha a kapitányom volna.

– Megmentelek a szégyentől! Hány János úgy fog elsétálni a sorfal között, akár egy püspök. Ráadásul besétál majd a palotába, parolázik a császárral, még a trónját is elfoglalja... Haha, hehe!

Na, mondtam magamban, ennek sincs ki a négy kereke. Hanem ő így folytatta:

– Kezet adtál. E perctől fogva mindent úgy kell csinálnod, ahogy én mondom. És semmin se csodálkozz, semmitől se ijedj meg!

– Ez nem sok. Nem vagyok ijedős.

– Nono – mondta sokat sejtetően, azzal többet nem szólt, egészen addig, amíg föl nem sorakoztunk, ahogy kellett, a nagy kaszárnya udvarán. Hej, amott az istállók felől nagy zajongás hallatszott. Dobogtak szép lovaink, várták a takarót, a nyeret, várták a jó lovast is a hátukra. Előbb azonban a katonás szentbeszéd, aztán a farmatringolás, és csak azután mehet ki-ki a lovához.

A huszáros szentbeszédet maga az óbester, vagyis hát az ezredes tartotta igen szépen. Úgy kezdte, hogy ötször egymás után elismételte:

– Ászt á krucifix nyávályáját... sok mátyár párászt... – ebből megtudhattuk, jó szívvel van irántunk, sokat vár tőlünk, nagyra

tart bennünket, sok dicsőséget kíván, és sajnálja, hogy a megérkezés napját büntetéssel kell kezdeni.

Fölpillantottam a palota ablakába. Hát a hercegkisasszony még mindig ott könyökölt, és mosolyogva szemlélgetett bennünket. Azt szemlélgette bizonyára, vajon melyikünk lesz a legdaliásabb huszár. Kitetszik az már ilyenkor.

Találkozott a tekintetünk. Bajszomat pödörítettem, ő meg nyelvet öltött rám – megértenénk egymást, ha nem esne meg most mindjárt ez a csúfság rajtam.

Mert már felsorakozott a két lénia katona. Kinek-kinek a kezében az az átkozott szíj. Herrexum strázsamester pedig a Krucifix óbester intésére várt.

Na, most – intett a vén katona, Herrexum pedig egy árkus papirosról kezdte olvasni a nevemet, mintha bizony nem tudta volna kívülről.

38

– Johannes Hány regruta, aki a berukkolás alatt így meg úgy viselkedett... – Mindezt persze németül mondta, de furcsamód megértettem, hogy mire megy a játék.

– No, most! – sziszegte Fekete Péter.

– Ne bolondozz már, semmi kedvem hozzá! – morrantottam rá, mert hiszen az imént egy szavát sem hittem.

– Ne húzd az időt. Itt a bal kezem, add a jobbodat. Kapcsoljuk gyorsan össze a kisujjunkat. Hunyd le a szemed, és mondd azt, hogy Izsó!

– Mizsó?

– Izsó, te!

Éppen akkor intettek, hogy nosza, lépjek ám ki a sorból, szaladjak gyorsan a büntető sorfal elejére, aztán kezdjem meg szépen a futást. Mentem volna, hát gyorsan kimondtam, hogy Izsó, ámbár szörnyű nagy marhaságnak tartottam ilyesmivel viccelődni, amikor majdnem kivégeznek.

Hát abban a szempillantásban látom ám, ahogy szépen, délcegen *kilépek* a sorból, büszkén, felvetett fejjel *végigmegyek* az ezred előtt, mi több, megvető pillantást *vetek* Herrexum strázsamesterre. Az első minutában meg sem lepődtem a dolgon, hiszen annyira járt bennem az izgalom, s olyankor az ember sokszor úgy látja magát, mintha kívülről nézné. De láttam, hogy már ott járok a sor elején, de ahelyett hogy futnék a szörnyű csapások alól, lassacskán mendegélek, valóban úgy, akár egy püspök.

A szíjak első csapásait hallottam, de különös módon nem éreztem. Pedig arra már csak felébredhettem volna az álmomból. No nézd csak, mi van velem? Az a fránya Fekete Péter a jobbomon állt, hozzá fordultam, hogy valami epészet mondjak neki... és majd hanyatt vágódtam, mert most Kincses Marci komám állt a helyén. Nézek hát balra, ott meg üres a hely, hát persze, mert onnan indultam el az imént büntetésre.

Dehogyan indultam. Hiszen itt vagyok!

Fenét vagyok, ott megyek lassacskán a sorfal között. A katonák meg akkorákat húznak a meztelen hátamra, hogy zeng tőle a kaszányaudvar. De vágjanak akármekkorát, a nyoma sem látszik...

Mi történt itt, a nemjóját?!

Hát ott vagyok-e, vagy itt vagyok?

Az ember kínjában az ajkát kezdi harapdálni. Én is úgy tettem volna, de akkorát haraptam rajta, hogy könnybe lábadt a szemem. Kapok a szájamhoz, hát most érzem csak, hogy nagy szemfogam szinte kilóg belőle.

Akkor már tudtam, hogy megtörtént a baj. Hej, Hány János, mit tettél? Az ördöggel paktáltál le, most aztán megnézheted magad! Megnézheted valóban, hiszen helyet cseréltetek. Ő bújt a te bőrödbe, te meg az övébe. Aki ott peckesen vonul, az Hány János teste, de az ördög bújt belé. Ez meg itt a sorban Fekete Péter teste, de Hány János lakozik benne.

Kivert a veríték, mondhatom. A homlokomat törülgettem volna, de elkaptam a kezem. Dús, göndör hajam alatt kis szarvacskákat éreztem a fejem búbján. Így tipródtam magamban, és hirtelenében nem tudtam, mit is tegyek. Közben a fal előtt folyt a hajcihő! Mert Krucifix legnagyobb csudálatára, Herrexum legnagyobb ámulatára Hány János úgy állta az ütések, mint még senki. Derűs nyugalommal sétált a sorfal között, és miközben katonatársainak a válla facsarodott, mert akkorákat sóztak rá, ő arról faggatta őket, eső lesz-e vagy napsütés.

De ez még mind semmi, az angyalát!

Mert ami csapást rámértek, azt azért csak megérezte valaki! Valahányszor a szíj lecsapott Hány János hátára, ugrott egyet az óbester, Krucifix.

– Jáj, á krilejzomát!

Máskor meg a strázsamester, Herrexum:

– Auu! – S a fenekéhez kapott.

Vagyis minden ütést ők érezték, és nem az ördögadta Hány János. Minek is tagadjam, kezdett tetszeni a dolog. Ha csak ennyiből áll az ördögösség, nosza, nincs ennél jobb mulatság! Ott elől már javában állt a bál, jajgatott az ezredes, ordított a strázsamester, a tisztések meg kapkodták a fejüket. Nem értették, miért jajgat az a kettő, és miért nem jajgat Hány János, no meg árgus szemekkel figyelték, vajon elég nagyokat ütnek-e a komák, de minél nagyobb ütöttek azok, annál jobban jajgatott Krucifix és Herrexum.

Most már megértettem, hogy egy Fekete Péter-forma ördögfi kedvét lelheti az ilyesmiben. Boldogan rávigyorodtam Kincses Marcira, aki ott sápadozott mellettem.

Csakhogy elfeledtem, kinek a képében vigyorgok, mert Marci azonmód rám förmedt:

– Esne ki az agyarad! Bajban van a kenyeres pajtásom, és te még röhögni mersz!

– Nincs annak kutya baja sem! – szoltam, de majd megállt bennem az ütő, annyira idegenül csengett a hangom.

– Akkor is maradj veszteg. Mindjárt rám kerül a sor. Dehogy került, dehogy került. Attól ugyan megmenekült.

Olyasmi történt, hogy rám tört a csuklás.

Éppen folyt nagyban az ordítózás, hogy Hány János regruta menjen vissza a sor elejére, hadd kezdjék újra a hátán a neszeneked-zsírzást, amikor az óbester veszekedett nagyot ordított. Ne őt verjék, hanem Hányt! Ki merészeli őt püfölni, és nem Hányt! Azzal sarkon fordult, és istenesen képen teremtette a háta mögött álló kapitányt. Azt hitte ugyanis, hogy alattomban az fenekeli. Ekkor már az ezred fele ordított, a másik fele röhögött, nagy volt a grimbusz, mert mindenki látta, hogy valahányszor Hány hátán csattan a szíj, mindannyiszor felnyikkan vagy az óbester, vagy a strázsamester.

Hanem egyszerre csak elnémult az udvar, nagy-nagy csendesség támadt, és minden szem a kaszárnya nyitott kapujára meredt.

Mert abban a kapuban feltűnt az én szerelmetes mátkám, az Örzse!

Szerető aggodalmában Nagyabonyból utánam gyalogolt szegény. Topánkáját a kezében hozta, minek is taposná a sárban-porban?

S jött fáradtan, kócosán, könnyes-maszatosan.

Hej, de megdobbant a szívem, amikor megláttam!

Mozdultam volna, hogy hozzája futok, de látom ám, hogy éppen meglát engem... azazhogy mit mondok, azt a Hány Jánosba bújt Fekete Pétert látja a püfölő katonák sorfala között. S a karját rémülten kitarja. Hangos sikollyal futva fut hozzám.

Azazhogy megint mit mondok, Fekete Péterhez fut, aki az én emberi valómban hetykélkedik éppen. Az a nyavalyás képes, és karjába kapja az én Örsémet! Talán egy cuppanós csókot is

váltak. Micsoda csók lesz az? Csípi majd az Örzsém száját, akár a paprika.

Mit tegyek, mit tegyek? Nahát, ezt már nem tűrhettem. Úgy elfutott a méreg, no meg a vágyakozás is a mátkám után, hogy önkéntelenül is felfohászkodtam:

– Hej, édes jó Istenem, most segíts!

Éppen akkor fohászkodtam, amikor az Örzsém sikoltott:

– Szűzanya Mária, mit művelnek veled ezek az átkozottak?

Abban a minutában pedig mi történt?

Ott találtam magam az Örzsém ölelő karjában!

A hátunk mögött pedig óriási pukkanás hallatszott. A glédában álló katonák között, éppen a Marci komám mellett, sárga füst durrant a magasba, nyomában pedig könnyű kénkőszag kavargott az udvar fölött.

– Hej krucifix, ki pukkádozz meg ott? – így az óbester.

– Mordizomadta, Johannes Hány! Aló mars a sorba, most nem tubicáskodunk! – így a strázsamester, és szigorúan intett, hogy kezdjem újra a büntetést.

Nem mondom, helyén volt a szíve neki is, hogy meg sem rettent azon a pukkanáson.

– Nem engedem, hogy megöljenek! – bújt hozzám zokogva Örzsém.

Akár engedi, akár nem, a parancs úgy szól, hogy menjek. Hej, minek is fohászkodtam fel? Isten nevétől, a keresztvetéstől és a szenteltvíztől retteg az ördög, és azonnal kereket old. Így tett Fekete Péter is, most aztán nézhetem, ki ment meg a fájdalomtól.

Megmentett másvalaki.

A palota tornácán egyszerre csak megjelent egy köpcös, fehér palástos ember.

Maga a császár öfelsége... az angyalát! Intett nagy kegyesen, hogy mindenki fogja be a száját. Aztán így szólt:

– Az a huszár olyan huszár – és rám mutatott –, amelyet még nem termett a föld. Küldjétek ide hozzám!

Intett az óbesternek, az meg a strázsamesternek, az meg énnekem. Úgy illett volna, hogy én is betartsam a regulát, és előbb Herrexum előtt vágjam magam haptákba, aztán Krucifix előtt, s végül a császár előtt. Hanem én úgy gondoltam, ha már így alakult a dolog, nem terhelem annyi várakozással őfelségét, ezért egyenesen elébe léptem. Az ember nem is hinné, hogy az ilyen egyszerű dolgoknak mekkora sikerük van amott a felső világban. Mert Mária Lujzikának úgy tetszett a dolog, hogy tapsikolni kezdett. Majd lelökte a muskátlit az ablakából. A császár őfelsége pedig kegyesen mosolygott.

– Nagyszerű, nagyszerű! Mindig ilyen testőrré vágytam. Hej, micsoda kemény legény!

– Már csak ilyen a magyar ember – szerénykedtem álságosán.

– Nahát, nahát! Meg se nyikkantál, fiam. Sebet sem látok rajtad!

Akkor már belejöttem a dologba, s kijelentettem:

– Ember legyen a talpán, aki rajtam sebet ejt.

Nagy volt a sikerem, minek is tagadjam. A császár őfelsége beinvitált a palotába, jött a császárné asszony is, az meg Örsémet fogadta kegyesen. Hellyel kínáltak, a széket is letörölték, nem hibázott semmi.

Ha csak az nem, hogy Mária Lujza duzzogva ült a sarokban, és a köténye csücskét tépdeste. Szegénynek csöppet sem esett jól, hogy az anyja őfelsége felfogadja Örsémet belső cselédnek. Az apjaura észrevette a dolgot, és vigasztalni akarva a lányát, így szólt hozzám:

– Hallod-e, fiam, lennél-e ajtónálló silbakom?

Mit felelhettem volna?

– Már hogyne lennék, felséges királyom! Parancs szerint megteszek én mindent!

Több se kellett Lujzikának, felragyogott a képe. De csak addig, amíg az Örsém szeme pillantásával nem találkozott.

Még megbeszéltük az Örzse fizetségének a dolgát, közben pedig elnéztem, hogyan kommandírozzák tovább a poros fülű regrutákat, akik között fertályórája még magam is ott álldogáltam.

– Felséges uram, ha meg nem sértem a szóval, tudnék egy pompás kocsiszt is kommandálni...

– Ki volna az?

– Kincses Marci, jó komám.

– Jöjjön. Ha az is hozzád hasonló legény.

– Már hogyan volna! Ámbár ha ez felséged feltétele, akkor szíves örömet kommandálok én az egész ezredet.

Ezen nagyot nevetett a felséges család. Lujzika megint tapsikolt, és virágos szemmel bámult rám. Hozták a ruhámat, firlefáncos huszármundért, hozzá a gombos csákót, aranyos kardot, rámás csizmát. Még öltöztem, amikor Krucifix és Herrexum lépett a tornágra. Jelentették, hogy az iménti durranás senkit sem sebesített meg.

– Fekete Pétert sem? – kérdeztem csak úgy fél szóval.

– Mi már megent? Feket Petár? Ász ki?

– Ott állt a sorban, éppen mellettem.

Hozták a regruta-lajstromot, de abban bizony nem volt feljegyezve a Fekete Péter neve. Márpedig ha a lajstromban nincs, akkor sehol sincs.

Az óbester is, a strázsamester is úgy nézett rám, hogy na, mit beszélek én itt összevissza, talán nincs ki az eszem kereke?

Visszanéztem rájuk szúrósan. Sejtettem, hogy tengelyt akasztunk nemsokára, az angyalát!

NEGYEDIK FEJEZET

amelyben Hány János megéri, milyen
bonyolult szolgálat lehet az egyszerű silbakolás is.

A diákra már rászóltak, ne prüszentsen
akkorákat

Az egész pedig úgy kezdődött valahogy, hogy felvettem a szolgálatot, és egész nap mozdulatlanul álltam őfelsége ajtajánál. Úgy szólt a parancs, hogy bajszom se rezzenjen, hát igyekeztem megtenni, ahogy kell.

Aki még sohasem csinálta, nem tudja, milyen keserves dolog a testörködés. Hiába mondták a katonacimborák: „No, Hány, te aztán megfogtad az Isten lábát! Amíg mi az udvaron rükvercolunk, meg a lovakkal egrecérozunk, te ott állsz a jó meleg márványfolyosón, aztán semmi gondod, csak hogy a frajlákat gusztáld. Ráadásul Örzsédnek is jó helye van, mindkettőtöknek étel-ital dosztig meg a szállás meg a mundér, fene a jó dolgotat.”

„A nyű essék belétek!” – mérgelődtem magamban.

Már az ajtónállás sem smakkolt nekem. Huszárnak álltam én, az angyalát, nem pedig kőszentnek. Valahányszor az udvaron szóltak a kürtök, a szívem facsarodott belé, hogy nem lehetek ott a sorban. Jó lovam, a Táltos már mangalicává hízik, mert nincs, aki megfuttassa amúgy istenigazában. Hej, ott vágtazhathnék messzi földeken, parádézhatnék a lovam nyergében, ehelyett itt kell álmodnom az aranyajtó előtt! A nemjóját!

De ez még mind semmi.

Aki ajtónálló testőr, az meg se moccanjon. Vigyázzállás. Kivont kard a jobb vállhoz feszesen! Fejet fel, mellet ki, hasat be! Aztán nincs ám szemforgatás a fehér húsú kisasszonykák után! Az ember szúrós-mereven csak egy pontra néz, mégpedig szemben a falra. Nem is lett volna baj, ha azon a falon nem egy

ocsmány képet látok. A kép közepén kakukkos óra állt, abból a szemtelen kakukk minden órában kidugta harsány fejét. A képen az órát jobbról is, balról is egy-egy alak fogta közre. Egyik oldalon egy dévaj tekintetű leányka állt igen lenge öltözékben, a másik oldalon ellenben egy buta képű, öreg férfi üldögélt. Mármost úgy vélem, ők ketten az idő múlását akarták mutatni. Hogy az ember előbb fiatal leányka, aztán öreg ember... Nahát, mondtam magamban, ezért nem szeretem én a piktorokat. Mert ha az ember fiatal leányka előbb, hogyan lesz belőle öreg férfi? Nem is beszélve arról, hogy mire a közeli templom delet kongatott volna, már a hangyák masíroztak lábamban, karomban – úgy elzsibbadt mindenem.

A szemem is káprázott, néha úgy láttam, a vén salabakter rákacsint a lenge ruhájú perszónára... aztán egyszerre csak az az átkozott kakukk kiugrott az órából, és akkorát szólt, hogy majd kitört a frász.

Na, még idejében történt! Nagyot sóhajtottam, megint csak daliásán kihúztam magam.

Akkor meg mit hallok?

– Nana, óbester úr, megmondom ám a Jánosomnak!

Szentséges ég! Ez az én Örsém hangja! S ha jól hallok, éppen az az átkozott Krucifix ezredes kerülgeti udvarlós kedvében!

– Zábáljám meg teneked gyomormájádat!

– Azt akarja mondani, hogy „egyem a zuzádat”?

– Ászt, ászt!

Puff! Jókora csattanás hangzott. Az én Örsém derekasan pofon teremtette Krucifixet.

– Ohohó! De bájos! Micsoda tűzre faló kecske!

– Talán tűzről pattant menyecske?!

– Ász, ász, a krucifixumát!

– Nahát, akkor menjen a jó dolgára, vén krampusz!

Még egy csattanás, vagyis újabb pofon. Léptek hallatszottak a márványfolyosón. Örsém jött, hóna alatt egy szakajtó arany

kukoricamag. Ment, hogy a kétfejű sast megetesse, aki, mint tudjuk, a Burg kupoláján fészkel, és ha meg nem etetik, két teljes marhát is bekap dühében.

Örzsém megállt előttem, és rám nézett. Csupádon csupa piros volt az arca.

– Jaj, te szegény ember! – mondta.

Pipiskedett, aztán egy csókot lehelt a bajszom csücskére. Olyan finoman, olyan gyengéden, ahogyan csak a nagy-nagy szerelemben veszteglők adnak. És suttogta hozzá:

– Na, te szoboreMBER! Téged szeretlek ám igazán! Ezt sohase felejtseD!

Előbb a csókja birizgálta a szájam csücskét, s alighogy elment, egy légy kerülgetett derekasan, mígnem rászállt az orromra. Az volt aztán a kínok kínja. Mert a silbak ilyenkor sem mozdulhat. Legfeljebb, ha senki sem látja, ráfújhat egy gyengédet, hogy vigye már odébb a fene, és gondolhat is hozzá csúnyákat. Úgy tettem én is, mégsem a légyre haragudtam igazán, hanem az átkozott óbester úrra. Minek kerülgeti az ilyen a szegény ember mátkáját?!

Hogy a kálváriám véget ne érjen, jött visszafelé Örzse, már az üres kosárral. Megetette a sas egyik fejét, ment vissza aranykukoricáért a másik fej számára. Kétfejű sas, kétszer kell ennie.

Követte pedig Örzsét Herrexum, a strázsamester.

– Adj egy csókot, galambom! – mondta az istentelen.

– Hagyjon már kend! – így az Örzse. – Csókolgassa a lovakat.

– Hát nem kedvelsz?

– Kend is tudja, kit kedvelek.

Éppen ott álltak meg az orrom előtt. Az a vicsori pofájú Herrexum kitárta két karját, hogy megölelje Örzsét. Hanem az én mátkámat nem kell féltetni, akkora pofont kent a képére ökelmének is, hogy a szeme szikrát hányt tőle.

– Hallja kend, Herrexum, ne tornázzon itt a derekam körül, mert megbánja! Szégyentelen! Van képe éppen a mátkám szeme láttára vegzálni!

– Mátkád, mátkád – csuklóit Herrexum. – Ha itt az orra előtt megcsókolnálak, akkor se tehetne semmit. Ajtónálló testőrnek csakis akkor szabad mozdulnia, hogyha őfelségét veszély fenyegeti. Ha nem fenyegeti, nem mozdulhat, még ha a bajszát pörkölik, akkor sem!

– Hallod ezt, János? – fordult hozzám Örzse, és a hangján éreztem, hogy könnyeivel küszködik.

Hallom, hallom – hogyan hallottam volna, de mégse hallhattam parancs szerint.

Az az átkozott Herrexum megint nyújtogatta a karját Örsém után, aki perdült egyet, és egy ügyes mozdulattal fejére borította a szakajtót.

– Hallja kend, vén kecske! Ha nem pusztul a szemem elől, megmondom ám a felséges császárné asszonynak! Ráadásul akkorát kiáltok, hogy őfelsége is felébred!

Ez már hatott. Herrexum eloldalgott, akár a megvert kutya. Mentében a válla fölött egy ökkelő pillantást vetett rám. Abból megtudhattam, hogy ha legyeskedett is az Örsém körül, legfőképpen mégiscsak engem kíváncsított kihozni a sodromból. Hej, ha én akkor megmozdulok, hej, ha a kardom lapjával az ülepére vágok, vagy kedvem szerint egyetlen csapással a fejét veszem – szerbusz, világ! Hány János estére már az akasztófán lógott volna.

Ebből is kitetszik, micsoda komisz világ van odafönt a Burgban. Nem férnek azok a bőrükbe. Jó dolgukban már nem tudják, mit csináljanak.

Én bizony kiadnám az ordret: a császár udvarának népei hetenként két napot dolgozzanak. A császárné is kapáljon, hadd érezze a derekát, azok a nyegle ficsúrok pedig hányják csak a ganét... hej, uramisten, de nagy rendet csinálnék ott!

Na, így emésztettem magam, mert bármilyen büszke voltam is, hogy a császár ajtónálló testőre lehetek, mégiscsak bántott a dolog. Az én Örzsémmel ne kutyálkodjanak a jöttment óbesterek, strázsamesterek, mert ha megmérgekedem, nagyon rossz ember tudok ám lenni!

Mondom, így emésztődtem ott az aranyajtó előtt nagy mozdulatlanságomban, amikor újabb lépteket hallok. Megismertem már messziről, és elég volt, hogy a guta kerülgessen. Mert nem mást, hanem azt a dundus Mária Lujzikát húzta oda a szerelem. Azért jött, hogy engemet csodáljon.

Úgy volt, ahogy mondom. Nem kenyerem a nagyotmondás. Az a leányka első pillantásra belém szeretett. Nem is akárhogyan. Hanem szenvedélyesen. Bizony mondom, ha csak intek neki, velem jött volna akár az Óperenciás-tengeren is túlra.

Hanem erről szó sem lehetett.

Nem volnék férfiember, ha kezdetben nem tetszett volna a dolog.

Mert rájöttem ám a kis csalafintaságaira. Hogy leskelődik az ezüstajtaja mögül. Hogy már kora hajnalban kidugja azon a göndör fejceskjét, hogy aztán mezítláb caplizva a márványfolyosó pádimentumán, végigosonjon előttem talán százszor is! Tette magát, mintha a varrókosarát, a kendőjét vagy a fésűjét keresné egyszer a tornácon, másszor a trónteremben, mivelhogy eléggé rendetlen volt az eszemadta. Lábujjhegyen jött, lopva nézett rám – de hát ahogy telt-múlt az idő, én meg mint a szoboreMBER, hát őfelsége is egyre merészebb lett. Csöppet sem csinált titkot nagy szerelméből.

Most is jött, és megállt amaz ocsmány kép alatt. Aztán egy ideig rágta a keszkenője csücskét, törölgette a pityergős szemét, és csak nézett, nézett.

Én meg a kakukkos órát – parancs szerint.

Egyszerre csak azt mondja:

– Hogy én milyen boldogtalan vagyok! Nem szeret engem senki! Én meg csak téged szeretlek, szép huszár!

Eltelt egy fertályóra. Lestem, mikor rikolt az a fránya kakukk.

– Drága Hány, nézzél már rám egy kicsinykét! Ígérem, hogy ha csak rám mosolyogsz, menten kapitánnyá teszek! Egy szavamba kerül csak, aztán az én édes papácskám akár generálist is csinálhat belőled.

Nyeltem erre a szóra. Csalafinta szó volt. De ezt mondtam magamnak: hallod-e, János, a kardod meg a vitézséged tegyen téged generálissá, nem pedig a szép leánykák hízelgése!

Ezt is eldöntöttem hát! Bámultam a kakukkos órát.

Hanem Mária Lujzika csak veszkődött, csak tipródott. Azzal se törődött, hogy a márványfolyosón miniszterek, követek meg egyéb nagy uraságok vonultak olykor fel és alá. Egyszerre csak gondolt egyet, odarepült elém, a nyakamba csimpaszkodott, és azzal az illatos cseresznyeajkával cuppanós csókot csókolt a számra.

Mármost a mozdulatlanságot előírta a huszárregula, de a cuppantástól való tartózkodást nem. Arról nem is szólva, hogy ember legyen a talpán, aki mozdulatlan képes maradni, amikor az effajta dundi teremtés a nyakába csimpaszkodik. Kis híja volt, hogy el nem zuhantunk, akár a döntött fa. Ne vegye hát senki bűnömül, hogy feltűnés nélkül, ám annál cuppanósabban visszacuppantottam a Mária Lujzika csókját.

Vesztemre.

Mert a folyosó végén éppen akkor tért vissza Örzsém az üres kosárral. Megetette a kétfejű sas másik fejét és a balszerencsém erre vezette vissza.

Meglátta nyakamban Lujzikát, és nyomban elöntötte a méreg.

– Coki, te! Menj el az én emberemtől, te fityfiritty! Megmondalak az édesanyádnak, majd lesz kapsz!

No, csak látni kellett volna, hogy felfújta magát Mária Lujzika.

– Lesz kapsz teneked! No, még majd egy cseléd fogja megszabni, hol járjak, mit csináljak! Ha nem tudnád, ez a ház az én palotám!

– Ez a huszár meg az én mátkám!

– Már hogy volna, amikor az imént csókolt meg engemet!

– Majd mit mondok. Hát nem félsz a világ szájától?

– Nem félek ám, mert a világ szája én vagyok! – vágta rá Mária Lujza fenséges büszkeséggel.

– Van is akkora, hogy belefér az egész világ! – tromfolt vissza Örzsém.

Én meg mit tehettem volna? Szégyenszemre – semmit. Szobormereven álltam, és bámultam a kakukkos órát. Olyan erősen ám, mintha csak varázsolni akarnám. S lám, meglett az eredménye, mert néhány minuta múltával kicsapódott az óra ajtaja, és kiugrott rajta az az istenverte kakukk. Mondta a magáét, akárcsak az a kettő.

S hogy teljes legyen a hajcihő, hátam mögött az aranyajtó is kicsapódott, kiugrott rajta maga a császár, hogy el ne maradjon az óramadár mögött.

– Hej, a teremburáját, micsoda kotkodácsolás folyik itt?! Már akkor sincs nyugalma az embernek, hogyha császár? Irgum-burgum, mit keresel itt, Lujza? Mars anyádhoz a konyhába! Maholnap férjhez adlak, aztán még egy rántást se tudsz megkeverni! És te, Örzsé, mit lófrálsz erre, ha az udvaron át is mehetnél?!

Több se kellett Örzsének, megfelelt istenesen. Hogy megbánta már, amiért elszegődött! Ha tudta volna, micsoda helyre kerül, biz' isten nem vállalta volna fel a munkát. Nem is teszi másért, hanem csakis énmiattam. Elég baja, hogy a teméntelen dolog mellett még arra is vigyáznia kell, el ne szeressék tőle a szívbeli jegyesét! Azzal aztán felvetette a fejét, és meg se várva, hogy őfelsége kegyesen elbocsássa, nagy gangosan elvonult a bömbölő Lujzika nyomában.

A császár meg elért állt, fejét csóválta, és így szólt:

– Amióta te vagy az ajtónállóm, akkora itt a forgalom, mint a debreceni vásárban.

Most kapott csak észbe, hogy hiába beszél hozzám, megkukultam a szolgálatban. Horkantott mérgében, és lekiáltott az udvarra:

– Ablézung!

Nosza, jött is egy koma, és nagy haptákolások közben időnek előtte leváltott a szolgálatból. Ha a császár parancsolja, úgy kell annak lennie. Mi ketten pedig szépen bevonultunk az aranyajtájú szobába, mert őfelsége kedvesen beinvitált.

– Gyere csak, fiam, beszédem volna veled – mondta.

Leültetett, előkotorta a kredenc aljából a dugi pálinkáját. Töltött egy-egy kupicával. Na, isten, isten, koccintottunk. Mit mondjak, kerítésszagató szilvórium volt, olyan jó bűdöset azóta sem ittam, áldja meg az Isten érte! Hanem aztán csak nagyokat hallgattunk. Én nem szóltam a tisztelet okából, ő pedig a körmét rágta, meg fancsali képet vágott, mint aki nem tudja, hogyan is kezdje. Hát ha nem tudja, nem tudja, majd csak kirukkol a farbával, gondoltam, és vártam.

– Mondd csak, fiam, megbízhatok-e benned? Felugrottam, összevágтам a bokámat.

– Felséges királyom, életem-halálom... – kezdtem, de mérges legyintéssel visszaültetett a székbe.

– Nagy kérésem volna hozzád, édes fiam.

Ismét felugrottam, és összevágтам a bokámat, már csak azért is, hogy kiálljon belőle a zsibbadás, ami még az őrt állás alatt fogta el.

– Felséges királyom, megvívok én még a hétfejű sárkánnyal is, hogyha úgy parancsolja!

– Sárkány, sárkány! Bakfitty az én gondomhoz képest – fintorgott őfelsége. – Tudd meg, fiam, hogy Lujzikát feleségül

kérte a franciák híres generálisa, a nagy Napóleon. Azt üzenté, hogy ha nem adom, elfoglalja az országomat.

– Sohase búsuljon felséged! – heveskedtem, annál is inkább, mert újabb kupicákkal tuszmákoltt belém a papramorgóból. – Az a Napóleon kakas lehet a maga szemétdombján... meg hát meg lehetőszen vitéz is lehet, de hát egy huszárhoz képest... no mit is mondjak?

– Ne mondj semmit, édes fiam.

– Bizzék bennünk felséged. Elkergetjük mi azokat a fránya franciákat, ha százannyian volnának is!

Akkor a császár őfelsége az asztalra csapta a hálósipkáját (mert tudni való, hogy délre járt már az idő, de még mindig a lottyos hálóingében grasszált), és nagy aggodalmasan megint töltött az üvegből.

– Még csak az kéne, hogy elkergetészek! Hej, ti tüzes magyarok! Hát nem érted, édes fiam? Nagyobb baj az nékem, ha Lujzika pártában marad. Örülök, hogy viszi valaki, az a Napóleon nem is rossz parti. Lehet abból még császár is, ha egy kicsit fineszes. Már igent is mondtam. Szent a béke, és meglesz a lagzi.

Hátradóltem a széken.

Ha a pipám velem lett volna, biz' isten rápöffentek egy sort.

– Akkor hát isten éltesse az ifjú párt! – mondtam vidoran.

– Az ám, fiam! De úgy szól az egyezés, hogy a lányomat baj és bántódás nélkül kell leendő férjéhez vezetni. Párizs városában majd a franciák püspöke összeadja őket. Mármost mi ketten az anyjukommal nem mehetünk. Engem a podagra kínoz, neki meg visszerek a lábai. Sem Herrexumban, sem Krucifixben nem bízhatom. Ráadásul Lujzika kijelentette, hogy csak akkor megy Napóleonhoz feleségül, ha...

Hukk! Biz' isten jó volt, hogy nem pipáltam éppen, mert lenyeltem volna ijedtemben a csutoráját. Tiszteletlenül magam töltöttem újra a pohárkámat. Nagyon barna sejtéseim támadtak, s

hogy nem ok nélkül, az eldőlt a következő minutában, amikor öfelsége kijelentette:

– Úgy döntöttem, fiam, hogy neked kell Lujzikát Napóleonhoz kísérned!

Hát így üljön le az ember egy asztalhoz a császárral. Előbb a kérés, aztán a parancsolat. Megnézhettem magamat. Császár mondta, kimondta. Úgy értem, a parancs az parancs, tenni kell.

Annyit azért mégiscsak megjegyeztem, már csak a pálinka miatt is:

– Inkább a sárkánnyal vívnék, felséges uram, az angyalát!

Na, alighogy ezzel végeztünk, máris útra kellett készülődni. Ki volt az már fundálva régen, éppen csak velem kellett elintézniök. Így tesznek az urak mindig, ha szükségük van a szegény emberre. Kimódolják, mórrikálják, mintha isten tudja, milyen gatyába esett szerencsétlenek volnának, hogy meglegyen a rajtammúlik, de azért csak mindent a maguk feje után parancsolnak.

„Na, lesz ez még másképp is!” – gondoltam, és nem törődve a szilvóriummal, parancsnak vettem az egészet.

Az is volt.

Maradt hát a búcsú. Mit fog ehhez szólni Örzse?

Szépséges mátkámat könnyek között találtam. Az udvar közepén, a kút szélén ült. Gombóccá gyúrta zsebkendőjét, lepittyedt szájjal szipogott. Bánatosan, egymagában énekelgetett:

Amerre én járok,
még a fák is sírnak.
Gyenge ágaikról
levelek hullanak.

Hulljatok, levelek,
rejtsetek el engem,
mert az én galambom

mást szeret, nem engem.

Hervad az a rózsza,
kinek töve nincsen,
én is most hervadok,
mert szeretőm nincsen.

Odamentem hozzá, átöleltem szépen, és megcsókoltam igaz szerelemmel.

– Még hogy nincsen szeretőd? Hát én ki volnék? – susorogtam vigasztaló hangon.

– Nekem ugyan beszélhetsz! Láttam, amit láttam... – ingatta a fejét, és tovább itatta könnyeivel az egereket.

Nem kérdeztem meg, hogy mit látott. Úgyis tudtam, azt a cuppantósat látta, és hát rosszul esett szegénykémnek. Engem is bántott a dolog, mert máskülönben hűséges a természetem, de hát nem volnék magyar ember, még hozzá huszár és ráadásul Hány János, ha elfutnék egy kósza puszi elől! Megállóm én a helyemet különb csatákban is, ha kell, az angyalát!

– Hanem a szívem csak a tiéd, galambom.

Beszélhettem én, vigasztalhattam. Nem engedte. Most már ugyan mindegy, mondta; bánja, hogy utánam jött Nagyabonyból, nem akar ő az életem kolonca lenni, most már csak arra vár, húzódnék kissé odébb, hogy belevethesse magát a kútba. Mert látja, hogy Lujzikával összeszimmelünk mi ketten, az a kis csitri sok mindenre képes, az valóságos boszorkány. Lám csak, a nagy Napóleonhoz adják feleségül, szemérmetlenül mégis magával viszi a szeretőjét.

– Az meg kicsoda? – kérdeztem rettentő bután, mert hogyha Örzsémmel társalkodom, valahogy nem fog az eszem kereke.

– Na, te málé, hát éppen hogy te vagy az!

– Hallod-e, ez már sok!

– Talán bizony tagadod?

– Tagadom hát. Nem volt közöttünk semmi!

– Nem-e?

– Nem hát. Hogy képzeled? Egy magyar huszár csak nem áll szóba minden fityfirittyel, még ha százszor hercegkisasszonyka is!

Hitte is, nem is. Inkább nem. De akkor már nagy volt a hajcihő a császári udvarban. Amíg én odabent kupicáztam öfelségével, a császárné asszony intézkedett. Hajnalban indulás! Álljanak elő a fogatos szekerek. Na, azokra szénát sose raktak. Csupa arany-meg ezüst veret valamennyi. Nem beszélve a lovakról, azoknak hámjáról. Hanem azért felrakodtak istenesen. Volt miből, hogy ne mondjam. Elemózsia, váltás fehérmű, aztán meg Lujzika minden illatos üvegcséje meg a parfüm meg a szappan és egy külön aranszekéren a himihumi móring: selyemdunnák, selyempárnák, vég vásznak a kelengyének, ha majd arra kerül a sor. No aztán a ruhák, a sok pruszlik, a slingolt viganó, az arany-meg ezüstcipellők, az angyalát! A hintó is készen állt, amely majd Lujzikát fogja fuvarozni. A kocsisa pedig nem más volt, mint Kincses Marci, jó komám.

– Na, Marci – mondom neki. – Hogy ityeg a fityeg?

– Baj lesz ebből, János! – mondja ő.

– Igaz, ami igaz, nekem is orromba fúj a szél – bólítottam.

– Jön ám Krucifix is meg Herrexum is.

– Az istállóját! Az öreg azt mondta nékem, hogy nem bízük bennük.

– Attól még jöhetnek. A tisztesség okából.

–Vagy úgy!

– Te vigyázol Lujzikára, ők meg tereád. Aztán észnél légy ám, mert az a Napóleon fene dühös természet. Azt mondják, féltékeny is, akár a sümegi kovács.

Nem tetszett nekem ez az egész. Ha a kisasszonykára felvigyázni kell, vigyék az egész ezredet. Menjen vele a hófgenerális meg a püspök. Miért éppen én?

Ezen morfondíroztam egész este, de hát az én Örzsém másra értette a dolgot.

– Ne álmadozz már annyit. Eljön annak is az ideje.

– Minek?

– Hát... hogy megcsaljál engemet. A Lujzikáddal.

Akkor már komolyan vettem a dolgot.

– Hallgass ide, Örzsé – kezdtem csendesen. – Én téged tiszta szívemből szeretlek. De hát értsed már meg, a parancs az parancs. A császár hűségére felesküdtem, amit ő parancsol, azt tenni kell. És ha azt mondja, hát menni kell.

Hiszen ismered a nótát, amelyik azt mondja:

El kell menni, ha esik is
ha nehezemre esik is.
Nehezen esik a járás,
tőled, rózsám, az elválás.

Én elmegyek, te itt maradsz.
Tudom, rózsám, hogy megsiratsz,
Sirat engem a madár is,
rám hajlik a gyöngye ág is.

Bolond fejjel ezt a szomorú nótát énekelgettem neki.

– Mária Lujzikának hívják azt a gyöngye ágat, igaz-e?

No már erre megmérgeztam. Még a búcsúéjszakán is képes ilyesmivel vádolni. Egy csók nem sok, annyit sem kaptam még azon az estén tőle, de annál több jajpanaszt.

– Az árgyelusát ennek a krucifixes, herrexumos, bitang katonaeletnek! Kapnám ki csak az obsitot, vezetnélek csak pap elé, lennél végre a feleségem, tudomistenem, nem mernél többet ilyeneket beszélni! Már most neked kijelentem, hogy amíg őfelsége katonája vagyok, nekem őfelsége parancsol, és nem te! Mármost megismétlem, én a Lujzikát elkísérem ahhoz a

Napóleonhoz, tegye az Isten akárhová! És megismétlem harmadjára, hogy hozzád hűséggel vagyok! Huszárkardom változzék inkább piszkavassá, mint hogy a szavamat megmásítsam!

Ebben mintha megnyugodott volna az én galambom. Szerelmes csókkal bújt oda hozzám. Szent volt a béke közöttünk. Egymás karjában szenderedtünk el, harmadszor kiáltott már a kakas, mikor felébredtünk.

Azaz... mit is mondok, az angyalát!

Én aludtam csak, ő nem.

Olyan ám a fehérnép, akár a macska. Az éji sötétben születnek legkacifántosabb gondolatai. Mit tett az én Örsém is? Nagy óvatosan kibújt a dunna alól, fogta a kardomat, és elosont vele. De nem telt bele két fertályóra sem, már vissza is tért. Az egészből semmit sem vettem észre. Mire felpattant a szemem, szeretőmet magam mellett találtam. A kardom meg akkurátusán az ágy sarkára volt akasztva, ahogyan én magam helyeztem el még az este.

Mit mondjak még? Örsém csak egy pötty időre szaladt el, s az nékem majdnem az életembe került, az angyalát!

ÖTÖDIK FEJEZET

amelyben Hárynak meggyűlik a baja egy kocsikerékkel,
és nagy meglepetés éri Amazonországban.

A diák ezért új zsebkendő után néz

Nem akarom hosszúra mérni a dolgot: elindultunk őfelsége városából, a szépséges Bécsből, és néminemű kalandok után meg is érkeztünk rendben Párizsba, ahol már várt bennünket a nagy Napóleon. Elibénk jött volna, átszaladt az udvaron, hogy saját maga nyisson kaput, de az ujjai beakadtak a gombjai közé, merthogy mindig oda akasztja szegény a kezét. Azt mondják a népek, még gyerekkorában az anyja parancsolt rá. Az ujját szopta sokáig, így akarták leszoktatni róla.

Vele volt egy fuzsitos ember, Ebelasztin báró. Ez volt a hopmestere, mindenese. Az meg mintha citromot szopogatna, mindig csücsörítve tartotta a száját. Nékem igencsak ismerősnek látszott. Kerestem is a szeme nézését, de nagyon ügyesen folyton félrekapta a fejét.

Ám, hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, nem volt az a kísérés minden baj nélkül való.

Mert alighogy elhagytuk Bécset, nagy és morcos hegyek közé futottak szekereink és lovaink. KacsARINGÓS, szédülős utakon vonultunk egyre följebb és följebb. Táltos lovam már a felhőket túrta a szügyével, akárha magas hóban gázolt volna.

Aztán egyszerre csak megtörtént a baj.

Nagyot reccsent a császárkisasszony hintája, és azzal trotty, megült a köveken.

Kiesett az egyik kereke.

Lujzika sikoltozott, Herrexum ordította, Krucifix káromkodott. Marci komám a fejét vakarta, mint aki nem érti a dolgot.

Nem értettem én sem. Azt még kevésbé, amit a hintó kereke művelt. Nem úgy esett ki, mint más hintó kereke. Igaz, nem

akármilyen kerék volt ez, hanem gyémánt az agya, arany a küllője, és talán ezért nem akarózott neki elfeküdni az út porában. Hanem ahogy kiesett, egy darabig illegett-billegett, mint aki tétovázik, merrefelé is vegye az útját, majd szép lassan nekiindult, és gurult visszafelé.

– Hé, te! – kiáltottam akaratlanul az elbitangolt kerék után.

Az meg csak gurult szépecskén lefelé arról az irdatlan magas hegyről. De nem ám akárhogyan, hanem nagyon is akkurátusan. Amerre az út kanyargott, arra fordult ő is. Egyszer sem hibázott.

– Állítsátok már meg! – kiáltoztunk Marci komámmal a hátul igyekvő szekereseknek. Azok elébe is álltak, de – hogyan, hogyan nem – a kerék folyton kikerülte őket. Ha erre kaptak utána, arra fordult, ha arra kaptak, erre tekeredett. Egy legényke elébe állt ott, ahol a hegyi út a legkeskenyebbre szűkült, és már úgy látszott, sikerül elkapnia, amikor az a fránya kerék gondolt egyet, egy kövön megpattant, és nagyot ugrott. Úgy átugrotta azt a legény két, hogy öröm volt nézni.

Öröm ám, az angyalát!

De nem nekem!

Ha nincs kerék, nincs utazás.

Ha nincs utazás, megmérgezedik Napóleon, és hadat indít. Vér fog folyni, és nem a bor.

Inóc a kerék után! Sarkantyúznom sem kellett jó Táltos lovamat, tudta az, mit akarok. Szikrát hánytak a kövek, ahogy megindult lefelé a kerék után. Nyaktörő út volt, kész csoda, hogy lovamnak lába nem tört. Nem is sokáig haladtunk így, mert az út szelídebbre hajlott, egy nagy hegyi tisztáson vezetett keresztül. No, gondoltam, itt most elkaplak, te kerék, mert a lendülete nem sokáig tarthatott. Hajrába kaptam hát lovamat, repült, akár a szél, vagy még annál is sebesebben – a kerék meg folyvást előttem.

Gurult, de olyan gyorsan ám, hogy a küllője sem látszott.

Hej, kutya teremtette! Ez meg hogy lehet?

Visszafogtam Táltosomat – hát a kerék abban a minutumban megállt, de csak addig, ameddig az ember egyet pillant a szemével – s azzal pördült-fordult, és szép lassú köröket írt le nékem az út közepén.

Néztük egymást. A kerék meg én. Táltos lovam nyihogott, a fejét dobálta. Ő is furcsállotta a dolgot.

Léptünk egyet. A kerék is kegyeskedett.

Léptünk még egyet, a kerék sem volt rest.

No, most a hegyibe! De hiába. Őkelme is ugrott tovább, talán még röhögött is magában.

– Hej, ördög teremtette kerék, megállasz-e végre?! – kiáltottam rá.

Az ide-oda ingatta magát, mint aki nemet int.

– Aló mars, vissza a helyedre!

Nem katonaszekéré volt, hanem kényes hintóé. Rá se hederített az effajta kemény hangra. Ahogy ismét feléje léptetem, megint csak továbbhengeredett. Biz' isten füstöt lökött már a fejem, hogy mi az isten csudáját csinálhatnék ezzel a makrancos kerékkel.

Azon voltam már, hogy nyeregből szállok, aztán magamhoz édesgetem, ahogy a kutyát szokta az ember. Talán csak hajlik a jó szóra, fájintos kerék, nem akármilyen. S úgy látszott, ő is éppen ezt akarta volna, mert egyszerre csak nekilódult, és szép lassú köröket meg hittyes nyolcasokat kanyarított előttem. Majd meg pörögni kezdett nagy ügyesen, akárcsak egy színházi balerina-dáma.

– Ne mórirkáld már magad, te! – szóltam rá, de annál jobban csinálta.

– Gyere szépen vissza, ne rosszkodj!

Erre megsértődött, és kissé távolabb kezdte újra. Léptetem utána, ő meg tovább.

– Ne csámborogj már, az Isten akárhová tegyen.

A bolondját járatta velem, annyi szent. Csalogatott volna vissza, hogy aztán meglegyen a baj. Na, mondtam magamban, abból ugyan nem eszel. Úgy szól a parancs, hogy Mária Lujzikát Párizsba vigyük. Visszük is, ha másképp nem megy, a hátunkon. Egy ilyen keszekósza kerék csak nem fog ki rajtam. De azért, hogy megmutassam, engem se a gólya költött, előkaptam dali pisztolyom, feldobtam a levegőbe egy ékes-fényes lázsiás tallért, és belelöttem. Akkorát durrant a pisztolyom, hogy belezendültek a nagy hegyek, de zendülhettek is, mert a tallért éppen telibe találta a golyó. Mire a földre visszaesett, felibe volt hajtvva, akár a barátfüle.

Zendültek a hegyek, hanem a visszhangot nem hallottam. Nézem a kereket. Ide-oda gurigázta magát, mint aki nagyon csodálkozik.

– Csodálkozz is! De megmondom, ha tüstént vissza nem mégy a helyedre, egyenként kilövöm minden küllődet. Akkor aztán megnézheted magad, a gólya sem fog rád fészket rakni.

Megnógattam a paripámat, és több szó nélkül faképnél hagytam ökerekességét.

Siettem vissza a hegy magasába, hogy minél előbb továbbjussunk parancs szerint.

Mit mondjak, lefelé könnyebb volt iramolni, mint fölfelé kaptatni. Hobot túrt a lovam szája a nagy igyekezetben. Még hogyha a nap süttött volna! De nem süttött ám, mert akkora fekete felhők gomolyogtak körülöttünk, hogy se láttunk, se hallottunk.

Gondolok a kerékre, vissza is nézek.

Mit tesz Isten, szépecskén követett az ebadta. Gurult utánam, felfelé az emelkedőn. Na, hogy jött a felhő, rászóltam a kerékre:

– Menj előre, mutasd az utat!

Megint csak riszálta magát, hogy ezt aztán ne kívánjam tőle.

Abban a percben pedig körülvett bennünket a nagy bumbus felhő, és nem láttam többé a kereket. Kutya világ az ott fenn, aki még nem tapasztalta, nem is tudhatja. A csuda

maszatban óriási nagy fekete fenyőfák állnak ijesztő csöndben. Felhőrongy tapad a lovad lábára, a lépése sem hallik.

Hanem annak is vége szakadt egyszer. Addigra ismét olyan magasra jutottam, hogy kidugtuk a fejünket a felhőből. Odafent ragyogott a nap, és a sziklás hegyek között, mint óriási paplan, habosodott a nagy felhő.

– Háry! Háry! Merre vagy, szép huszár?! – hallottam Mária Lujzika hangját. Azzal észre is vettem, mert megcsillant a fényben a gyémánt fülbevalója. Ott vesztegeltek még mindig a szemközti hegy oldalában, a szakadék szélén.

No hiszen, jól elcankóztam tőlük! Mondtam is magamban: irány az egyenes! – azzal se szó, se beszéd, ráugrattam a nagy felhőre, hogy mihamarabb hozzájuk kerüljek. Táltos lovamnak az ilyesmi meg se kottyant, nem volt az afféle ijedős-horkantós jószág. Kényesen emelve a lábát, dímes-dámos léptekkel siettünk át a völgy felett. Sietnünk is kellett, mert a felhő aljából esett odalent az eső, és féltő volt, hogy elfogy alólunk, mielőtt a hintóhoz érnénk.

Átértünk azért szerencsésen. Mária Lujzika mindenáron a nyakamba akart borulni, úgy megörült a jöttömnek. Herrexum és Krucifix azonban észre sem vettek, mert éppen egymás hátát veregették nagy vidáman egy szikla árnyékában.

– Szerkút, szerkút! Grósze kravál! Haha! – vihogott Krucifix.

– Nincsen Háry, lesz háború! Hihihí! – harsogott a Herrexum nevetése.

Odaugrattam hozzájuk, és ahogy kell, szalutáltam.

– Meldige horzám, Háry János, itt vagyok!

Na, elrontottam a kedvüket. Szúrós szemmel nézegettek, és valami áristomot emlegettek, hogy megkapom, ha itt lesz az ideje.

„Fújjátok föl magatokat!” – gondoltam, azzal kurtán intettem, hogy na, indulás.

Olyan biztos voltam a dolgomban, mint még sohasem. Csak egy pillantást vettem Lujzika hintájára, és már mehettünk is. Nem volt a négy kerekének egyetlen híja sem.

Az az elbitangolt egyik úgy visszaállt a helyére, mintha sosem esett volna ki.

– Jaj, te János – óbégatott az én Kincses Marci komám –, nem lesz ennek jó vége!

– Ne sirmákolj már! Meglett a kerék.

– Meg ám. Egyszerre csak idegurult, aztán visszaugrott a helyére. A frász majd kitört, amikor megláttam.

– A többi az én gondom – nyugtatgattam, mert olyan ám, hogyha egyszer megindul a nyavalygása csapja, alig lehet elállítani. Ambár meséltem már erről, nem akarom ismételni. Szó, ami szó, ő a legderekabb kocsis, akit csak termett a föld, huszárnak azonban mégsem való. Istenuccse, én kimondom, ki a májával, ki meg a zúzójával, a suszter maradjon a kaptafánál, és kutyából nem lesz szalonna. Ennek pedig az az értelme, hogy aki kocsisnak termett, kocsis legyen, aki pedig császárnak, az császár legyen. Mármost aki huszárnak termett, abból minden lehet, kocsis is meg császár is. Legalábbis a magyar huszár ilyen fajta.

Az angyalát!

Mentünk hát tovább, hegyeken-völgyeken, ungon is meg berken is át, ahogyan azt a mesében mondják.

Egyszerre csak mellém ugrat Krucifix óbester úr, és azt mondja:

– Halt!

No, megállt a társaság, a hintó is meg a mórिंगos kocsik is, aztán vártuk, hogy mi legyen.

– Hány, Hány, lárifári, mi akarsz már nek csinálni?

– Megyünk tovább, jelentem.

– Nyakas magyar párászt! Esz itten megfán amazonok főgye! Fégünk, ha átfárolunk!

Én akkor még nem tudtam, mik is azok az amazonok. No, aztán hamarosan megtudtam, hogy azok a harcias nőszemélyek, akik olyan országot alkottak, amelyben nincs helye férfiszemélynek. Maguk közt élnek, bíraskodnak, és regnál rajtuk egy főamazon, nagydarab, derék nőszemély, akinek a hangja is akkora, mint Sári nénié a vásárban.

– Hát aztán?

Jött ám Herrexum is, hogy félemlítsen:

– Hallod-e, te Háry! Ha ide bemerészkedünk, végünk. Azok az amazonok szörnyen szerelemre éhes nőszemélyek. Félig tündérek, félig varázslók, mindenféle bűbájjal csalogatják magukhoz a férfiembert, hogy aztán elveszejtsék.

Meredtek rám mind a ketten nagy gülü szemmel, hogy ehhez mit szólok.

– Úgy vélem, akkor se többek, se kevesebbek, mint bármi más fehércseléd – mondtam én, és azonmód ráálltam, hogy felderítem a terepet.

Előrelovagoltam. Táltos lovamra bíztam magam, annál jobb vezetőt úgysem találnék. No, ahogy a gránicon túljutottunk – nem volt az más, csak egy illatozó rózsasövény –, azonmód nagy vihogást hallottam. A környező berkekből, ligeteből előfutottak a ledér módra öltözött leányzók, és tapsikolva, nevetgélve körülvettek.

– Húha! – mondtam.

És hozzátettem:

– A fenséges császárnéját!

Meg azt is mondtam:

– Az angyalát!

Mi tagadás, gyönyörűszép leányzók voltak. Selyempruszlik rajtuk, némelyiken az sem. Aztán a bugyogó, amúgy törökösen.

Körülvett az incselkedő vihorászás, akár a tenger árja.

– Jancsikám, szívem szotty!

– Velem gyere, Jánosom!

– Micsoda szép ember! Micsoda szép huszár!

– Csak egy csókot, szép szobor!

– Nohát, micsoda magyar huszár az, aki rükkvercol a szerelem elől?!

Lovam nyergében ültem. Körülvettek fenemód. És nem tudtam, mit is cselekedjem. Mert igaza volt Herrexumnak is meg Krucifixnek is, amikor óvtak az amazonok földjétől. Zsinatos népség az asszonyi népség, hát még hogyha a saját maga ura! Ezek is körülvettek nagy zsidongással. Volt ott mindenféle, legkülönbül amolyan tizenhat éves félék. Istenem, micsodásak! Egyiknek hollóhaja, a másiknak meg arany, az egyik, mint a nádszál, a másik, mint a tejben fűrésztött hattyú.

– Jánosom, Jánosom! – hallatszott jobbról.

Odanézek – hát amennyi leányzó, mind szakasztott Örzsém!

Úgy ám! Aztán meg balról jött a suttogás:

– Szép huszár, ide nézz! Szép huszár, velem légy! – És ahogy odatekintek, kiket másokat láttam, mint megannyi Mária Lujzát. Nyúlkáltak felém a habfehér karjukkal.

Nagy varázslók voltak valamennyien, kitetszett az akkor. De hogyha kitetszett, nékem ugyan nem tetszett. Mert az én Örzsémből csak egy lehet, és nem száz. Ugyanúgy a Lujzikából is, ámbár afelől nem vagyok bizonyos.

Hamar átláttam rajtuk, nem kellett ahhoz filozófia. A rajongásuk azonban jólesett, minék is tagadnám. Olyan az, hogy előbb csak nevet rajta a férfiember, aztán meg egyszerre csak nagyon kívánja, a végén komolyan veszi, a legvégén pedig viszonzni akarná... hát én is már-már azon voltam, hogy egy életem, egy halálom, én bizony leszökkenek Táltos lovam nyergéből, aztán akit előbb érek, azt csókolom. Már-már azon voltam, azt se bántam volna, akár az Örzsémet, akár Mária Lujzikát formázza bármelyik...

De eszembe jutott a parancs. Meg hogy Napóleon... és aztán, minek is tagadnám, az én szerelmetes Örzsém is eszembe jutott, ahogy a kút szélén sírdogált.

Kirántottam a kardomat, és magasra felmutattam.

– Halál fia, aki hozzám közelít! – kiáltottam.

Olyan vihorászást, olyan csicsergést még nem hallott a világ, ami akkor támadt. Tapsikoltak az aranyosok, és takarták a mosolygós szájukat, ahogy faluhelyen szokás. Én meg csak ámultam-bámultam, hogy min derülnek ezek.

Felnézek a kardomra.

Hát a pengéje helyén kurta piszkavas árválkodik.

Azt a leborult szivarvégét ennek a krucifixes világnak! Még ilyen szégyent! Van is kardom, meg nincs is. Azonmód rájöttem, ki tette velem a csúfságot. Bizony az én féltékeny lelkületű Örzsém. Gondolta, ha már annyira esküdözöm, belesegít kissé a csodába. Mert szentül hitte, hogy előbb vagy utóbb megcsalom Mária Lujzikával, hát gondolta, nagy lesz a meglepetés, ha a kardomat kirántom...

Megvolt már most a meglepetés, hogy mit mondjak!

Úgy volt, ahogy gondoltam, Örzsém a búcsúéjszakán nagy sietve lereszeltette a gyöngyházás markolatról a pengét, és egy piszkavasat üttetett a helyébe. Hanem hogyan és mikor tette, azt akkor még nem tudtam.

Mármost a huszárnak ne csak a szíve, hanem az esze is a helyén legyen.

Mit tesz, ha kardja helyén piszkavasat lát?

Felmosolyog, és hetykén azt mondja:

– Na ugye!

Hozzá még kacsint is, mint aki valami jó tréfát csinált. Azzal gyorsan visszadugja helyére a szégyenvasat. És vigyorog. No, így tettem én is, és akár hiszitek, akár nem, azok a harciasnak mondott fehérnépek odavoltak a gyönyörűségtől. S amikor a rajongástól már az eszüket vesztették volna, szépen rekszótot

csináltam a lovammal, közben azonban rákacsintottam az armádia egyik felére.

Na, két percenél se telt, már kitört a vihar. Mert hogy mindegyik azt bizonygatta, a kacsintás neki szólt. Több se kellett aztán, hajba kapott a gyöngyös társaság. Nagy volt a patália! Tépték, marták egymást. Olyan jót még életemben nem mosolyogtam, merthogy a végén már velem mit sem törődtek, hanem azzal, hogy kinek az arcán húzzák le a tíz körmeiket. Zsibongott-zsabongott az egész tábor, hiába jöttek az amazon-generálisok meg az amazonóbesterek, nem bírtak a sok néppel. Tépték egymás haját, mint a sárik az ócsai sokadalomban. És az amazonkirálynő hiába adta ki a parancsot, hogy azt a fényes huszárt hozzá varázsolják, a közamazonok csak heherésztek, hogy jó is volna Nováknak, sárga bárányt adnának, ami annyit tesz, hogy pöknek a királynő parancsára, mindegyik, külön-külön, és csakis magának akar engem.

Mármost a derék jó tanító urunk, aki nékem az iskolát adta, annak idején a római császárokról mesélt. Azok nagy raffináltak voltak, kiadták a jelszót, hogy „Divide et impera!”, vagyis oszd meg, és uralkodj. Ezt tettem én is, mert megosztottam a leányzók seregét, és szépecskén a gránichoz hátráltam.

Mihelyt füttyentettem a szekereknek, Marci komám elérte a dolgot.

– Koporcoljatok ám, akár a villám, de ne cikcakkban, mert közétek süvitek! Addig siessünk, amíg a lányoknál áll a bál!

Át is szekereztünk Amazonországon minden baj nélkül. Szegény hajadonok talán még ma is azon tipródnak, melyiküknek szólt a kacsintásom.

Alighogy átértünk a leányzók országán, tüzet raktunk, és letáboroztunk. Onnan már csak egy macskaugrás lett volna a franciák országa és annak is a közepe, Párizs városa.

Lenyergeltem Táltos lovamat. A nyeret aztán fejem alá tettem, a csótár-takarót meg magamra terítettem, így aludtam

volna az igazak álmát, hogyha az éjszaka közepén egy finomságos puszival fel nem ébreszt valaki.

– Háry, Háry, te szép huszár! – suttogott Mária Lujzika a fülembé. – Én már a nagy Napóleon jegyese vagyok, mégis csak tégedet szeretlek igazán. Száz szónak is egy a vége: szökjünk meg! Én a tiéd, te az enyém! Itt az aranyos hintó, itt a móríng, kelengye, miegyéb. Nekivágunk a világnak, aztán valahol a szerecsenek országában csak találunk egy kis helyet, ahol boldogan élhetünk.

Így suttogott a fülembé. Tejfehér orcája ragyogott az éjszakában. A kék szeme, akár a csillag fénye. A hangja pedig, mint ezüstös hárfá.

Úgy tetszett nekem, talán bizony csak álmodom az egészet.

Minek is tagadnám, az ember szívesen kifutna olykor a világból.

– Hej, te kislány, kislány, miket nem beszélsz! Mit fog szólni apád, anyád, ha megtudja, mire vetemedtél?

– Ne bandzsiskodj már olyan sokáig! Szökkenj és gyere!

Mentem volna, biz' isten, bocsássa meg nekem a drága jó Örzsém.

De akkor megint csak eszembe jutott az a kutya teremtette Napóleon. Hogyha én most megszököm Lujzikával, kitör a háború. Ha meg kitör, vér fog folyni, és nem bor, ahogyan már mondtam.

Nem is szólva Örzsémről, aki azóta is ott ücsörög a kút kávján, és csak arra vár, hogy beléugorhasson.

– Hej, Lujzika, Lujzika! – mondtam én, mert nagyon megszántam szegényt.

– Ott voltam ám – suttogta.

– Hol a csudában?

– Hát az amazonok között. Arra vártam, hogy engemet válasszál.

– No még ilyent! – mondtam, de nagyon elgondolkoztam a dolgon. Meg is kérdeztem nemsokára: – Aztán mit láttál?

– Hát... megfenyegettél bennünket. Kivontad a kardodat, és mi csudára féltünk. Csak úgy csillogott-villogott a pengéje.

– Igazán?

– Ha mondom.

– Láttad is?

– Láttam hát.

– Hogy kerültél oda?

Hallgatott egy sort. Az ujja hegyével cirógatta az orcámat.

– Azt már meg nem mondom.

– Ha nem mondom, én se mondom – susorásztam neki. Egy finomka kis pusztit illesztettem illatos arcára, aztán karon fogtam szépen, és, ahogy illik, a hintájához vezettem. Na, suttu belé, aló mars aludni! Hát olyan is volt, mint egy kis báránka, kezes csudaképpen. Éppen csak lecsukta a két szeme pilláját, és már aludt is. Ennekem úgy tűnt, talán ő maga is álmodta az egészet. Alvajáró lehetett, akárcsak a paksi Marci.

Ahogy körülnéztem, ott láttam kéznyújtásnyira Herrexum strázsamestert meg Krucifix óbester urat.

– Na, Hány – mondták –, mit szól majd ehhez Napóleon?

– Csak azt, amit kendtek suttognak neki. Azt pedig én is figyelni fogom – feleltem kerek perec, mert éjszaka és csákó nélkül csak úgy beszélhet az ember a felettesével, mint akármi más normális emberrel.

Eliszkoltak azonmód. Én meg felnéztem a magasságos égre, és arra gondoltam, ahány szép csillag ragyog odafenn az égen, annyi boldogság legyen végre az én részem. Ahány kis barikafelhő növekszik odafönn, annyi legyen a gondom is csupán. De hát ez csak amolyan hitvány, paraszti kívánság volt, mert jól tudtam, hogy a hűség meg a parancs az én két nagy keresztm, azt ugyan a Jézus Krisztus se vitte volna fel a Golgotára.

Az angyalát!

Éjfélután aztán nagy titokban elővontam a kardomat. Bizony csak a piszkavas árválkodott a markolaton. Na, Örzse, gondoltam, most az egyszer gazda nélkül esett a számolás. Megérdemelnéd, hogy ha te így, én is úgy. De hát inkább mosolyogtam ismét. Tiszta lelkiismeretemmel betakaróztam, nem is fáztam egész éjszaka.

HATODIK FEJEZET

amelyben Háry kis híján párbajt vív
a nagy Napóleonnal. Mi mást tehetne, meghátrál.
A történet rövid, prüsszentésre sem érdemes

Mármost ott hagytam abba, hogy megérkeztünk Párizs városába. Fura egy nép, csicsergő nyelven beszél. Azt mondja, szilvalé meg hogy viszijő (és nem én) és más egyéb. Bekocogtunk a Napóleon kúriája elé, s ahogy már mondtam, elibénk szaladt volna őnagysága, de az ujjai beszorultak a gombjai közé, és csak rángatta dühösen. Mondta is a maga nyelvén, mi persze nem értettük, és ezért nem is botránkoztunk meg rajta.

Megjelent Ebelasztin báró, és így szólt:

– Ó, kegyedék az ifjú ara és kísérete? Nos, jó. Délben lesz a koronázás, délután az esküvő. Addig szíveskedjenek letelepedni, a kocsisok szilvóriumot meg jó porciót kapjanak. Az előkelő kíséret libafertályt kolompérral meg salátával. A kisasszonyka sült malacot áfonyával meg citrommal. Ez a huszár – és énrám mutatott az ebadta – nem tudom, ki. Ő talán beéri a maradékkal.

Szép kis fogadtatás! Na hiszen, jössz te még az én utcámba levescsontért, nagy Napóleon! Ha Kincses Marci komám nem lett volna, bizony éhkoppon maradok. A tisztaszobába be sem engedtek, hanem csak a pitvarba. Az ebédet a tornácon majszoltuk egyhuzamban. Ez volt a lénung, vagyis hát a fizetés.

Szólt a harang, mentünk a koronázásra.

Már megnézem, gondoltam magamban, hogyan lesz egy tábornokból császár, hogyha eléggé fineszes. Mert hogy a felséges após jól sejtette a dolgot, az tüstént meglátszott. Az a Napóleon félig kopasz, mokány kis ember volt, a Benák

Mihály-féléhez tíz is elkéne ilyenből. Biz' isten nem tudom, mit csudáltak rajta a népek. Talán ha nem azt, hogy folyton csak durr-durr, a háború járt az eszében. Hiszen szép dolog a vitézi élet, de hát egy tábornok, különösen ha császár, már csak a szelét sem érzi, hanem csak parancsol.

Lehet az is fárasztó dolog.

Mondom hát, mentünk a templomba.

Kéttornyú templom volt az. A Nőfi-hídon mentünk át, hogy hozzá jussunk. Azt mondták rá a népek, a Miasszonyunk temploma. Éppen úgy, mintha Magyarországon állana.

Nahát, azt a teméntelen papot, apácát, ministráló kisgyereket meg a harangzúgást meg az orgonaszót! Biz' isten azt hittem, a lelkem szakad belé. Csudaszép volt, meg kell hagyni.

Ott álltam ám egészen közel a nagy Napóleonhoz, mintha éppecskén most a boroskancsó után nyúlnék. Isten, isten – na, hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, megtörtént ám a koronázás. Egy aggastyán püspök tartotta a koronát, amely telis-tele volt gyémánttal, gyöngyökkel. Hiszen ezért már érdemes. De ahogy az angyalzúgás folyt, meg a ministránsok kornyikáltak, az az ösöreg püspök nem tudta, mit is kezdjen a sok hóbelevanccal. Korona így, palást úgy, közben folyt a mise, ezek meg csak rámostak ide-oda, és sehogy sem akarózott a dolgoknak fertigbe vágódniuk.

Remegett a vénség keze, ahogy a koronát emelte.

Odasúgtam Napóleonnak:

– Csapd a fejedbe, pajtás, hogyha már akarod! Én is úgy csináltam!

No, mit tesz isten, elértette. Kikapta a koronát a püspök kezéből, azzal sutty, a maga fejébe nyomta.

Tetszett ez Lujzikának, tapsikolt hozzá.

Tapsoltak a grófok, bárók meg mind az előkelőségek, akik csak ott voltak. Ilyen koronázást nem látott a világ, a Benák Mihály is örült volna.

Én meg azt gondoltam: úgy kell neki! Nem vett a fejébe kisebb gondot, csak akkorát, mint én. Nekem a csákó, neki a korona. Majd kitetszik, pászol-e hozzá.

Hátravolt még az esküvő, és ezzel gyűlt meg a bajom.

Mert volt nekem két kísérőm, Herrexum meg Krucifix. Ezek ketten tüzet fújtak rám, amióta a kereket visszamesterkedtem Lujzika kocsjára. Amúgy sem szíveltek, valahogy nem tetszett nekik a dolog, hogy azt a kutya farmatringolást olyan szépen megúsztam, s ráadásul a császár öfelsége is a kegyeibe fogadott. Tudtam én, hogy elveszejténe nek egy kanál vízben, de hát nekem a parancs nemcsak kötelességem volt, hanem védelmem is. Amíg a parancsnak megfelelek, addig bántódásom nem eshet.

Katonaigazság, de így van, és nem másképp.

Az ő dolguk az volt, hogy összesúgjanak, sustorogjanak a grádics aljában Ebelasztin báróval. Észrevettem én azt, de úgy csináltam, mintha nem látnék semmit.

Ámbár jobb lett volna, ha szó nélkül miszlikbe aprítom őket, mert olyat tettek, hogy a gondolatjára még ma is végigbizsereg a hátam.

Úgy esett a dolog, hogy délutánra készültek az esküvővel. Piperézték Mária Lujzikát, az meg visongott örömeiben, mint a választási malac. Elhiszem, mert most már nem egy kótyomfitty tábornok, hanem egy valóságos császár lett a férje. Ha engemet meglátott, ahogy végigmentem a tornácon, nohát, mintha nem is lettem volna, az a nagy szerelme egyszeriben füstté vált. Annyi baj legyen, gondoltam, az én Örsémnek bezzeg kínálhatnának tündérr királyfit is, mégiscsak engem választana.

Mit mondjak, minden úgy volt jó, ahogy volt. Csöppet sem bánkódtam, amiért Lujzika tele volt a Napóleon gondolatjával. Hanem hogy a nagy császár fejében mik zizegtek, azt bizony majdnem megbántam.

A kútra mentem éppen, hogy vizet húzzak a lovamnak, hát nagy hirtelen egy kivont kard böki meg a hasamat.

– Módi huszár, defand magad!

Elértettem én azonmód, hogy kapjak ám a kardomhoz, amíg nem késő.

Úgy is tettem, kaptam a kardomhoz, hanem abban a szemertyű pillanatban eszembe jutott, hogy az Örzsém jóvoltából csak egy kurta pizskavas árválkodik a helyén. Tüstént elöntött a veres guta, de legalább volt időm rá, hogy meggusztáljam, ki hetvenkedik velem.

Ki más lett volna, ha nem éppen őfelsége, a nagy Napóleon? Csudára mérges volt, a képe csupa vörösség, a kardjával egyre pimaszabbul döfködte a hasamat, de a másik kezének ujjait még akkor sem húzta elő a mellénye gombjai közül.

– Düjjel! Düjjel! – ordította, ami franciául annyit tesz, hogy „párbaj, párbaj”, de hát én magyarul értettem, és magyarul is feleltem rá.

– Dehogy dülök, dül a fene! – mondtam. – Hanem most már ne hülyéskedj többé azzal a kardocskáddal, mert bizony isten, visszakézből kaphatsz akkora pofont, hogy a fal adja a másikat. Micsoda vendégbarátság ez, az angyalát?!

Nagy hetykén összefontam a két karom, hogy velem aztán nem fog párbajozni.

Hanem ez a Napóleon csak morgott, csak hadonászott, meg folyvást biztatott, hogy düjjel, düjjel! Körénk álltak már mind a népek az udvaron. Jött a püspök is, meg a kocsisok, még Mária Lujzika is előóvatoskodott a nagy pillogó szemével, s gondosan egy arany karosszéket hozatott ki a tornácra, hogy abba ájuljon bele, hogyha kell.

– Hallod-e, te Hány! – szólt akkor Napóleon. – Véd meg, mert ha nem, a hóhérral vágatom le a fejedet, csákóstu! Fülembé jutott, hogy te az én fenséges mátkámat nem vigyáztad eléggé. A nagy hegyek között egy semmi kocsikerék miatt magára hagyta, szegényke nem volt se holt, se eleven a nagy ijedségtől. Rablók megtámadhatták, sárkányok elragadhatták volna! Aztán meg a

becsülettel sem állasz valami jól. Molesztáltad az én fenséges mátkámat, ott kakaskodtál körülötte, szegény alig tudott elmenekülni előled a hintájába.

Akkor már tudtam, honnan fúj a szél.

Herrexum és Krucifix rontották meg a Napóleon indulatját. Elő is ugrottak ám mind a ketten a nagy lépcső alól, ahol eddig bujkáltak, és kiabáltak, süvöltöttek torkuk szakadtából:

– Párbaj, párbaj!

– Kard ki kard!

Fölemeltem az ujjamat, csendet intettem: – Megálljunk egy szóra, és figyelmezzenek! Én a reglama ellenére sosem tettem, a fenséges hercegkisasszonyt soha nem bántottam, mindig a parancs szerint cselekedtem. Mármost a Napóleon úrhoz is jószándékom volt, még hozzá császár urunk öfelsége akaratjából, mivelhogy ha rajtam múlik, úgy belepasszírozom őt a falba, hogy képnek nézik, s már csak be kell rámázni.

Ekkor előlépett Ebelasztin báró, és finoman köhintett.

– Hogy finom maradjak, ez bizony felségsértés! – pipiskedett, akárcsak egy dáma. – Márpedig a felségsértés vért kíván. Ha nem Haryét, hát egy egész országét.

Néztem én azt az Ebelasztin bárót, és szörnyen ismerős volt. Honnan a jó csudából ismerhetném, azt bizony nem tudtam. Nem is volt időm akkor az efféle dolgokkal foglalkozni.

– Háború lesz, mordizomadta Hary! – recsegett Herrexum.

– Mindent parancs szerint tettem, a becsületemnek nincs híja! Ezt kendtek is igazolhatják!

Összenéztek azok ott hárman, a fene a jó dolgukat. Közben a Napóleon kardja ott tette-vette magát a hasam közepén. Szörnyen csiklandós vagyok, nehezen álltam.

Krucifix óbester úr a fejét csóválta.

– Nix gut, fiám, megfagy! Obermenyasszonyt hoztuk becsületből, híja nincs, de már a te szándékod felől nem kezesek vagyunk mi teneked! Vászvilisztu? Akartál udvarolni őbelé? Már

ha mazseszté Napóleon párbaj akár, muszejn párbáj! Ha nem, hát vivláger. Éljen á háború!

Hej, Hány, Hány, az angyalát! Szorult a hurok istenesen! Drága Örsém nem így gondolta az én megtréfálásomat. Örülhet, ha élve viszontlát. Fújtam is rá akkorát gondoltomban, akár a kemence. De hát ezzel magamon nem segíthettem.

Hanem akit az Isten huszárnak teremtett, annak ész is adott hozzá, az angyalát!

– Fircig-fürcig, kalamancig, Hány János untáglík! – kezdtem, hogy az óbester úr is értse, miszerint alkalmatlan vagyok a duellumra. – Nincs muszáj háború, nincs muszáj párbaj. Egyet muszáj csak: a parancsnak meg a becsületnek eleget tenni.

Beszélhettem én. Olyan volt a szavam, akár a falra hányt borsó. Azok egyre csak a magukét fújták, Ebelasztin báró pedig még azt sem átalotta, hogy ő császári urát meglökdösse kissé, mondván, ej, ne tétovázzon, döfjön már belém.

– Grósze kraváll! Nagy dirr-durr! – dörzsölte a kezét Krucifix.

– Mordizomadta, micsoda huszár vagy te, ha nem akarsz háborút?! Maradtál volna inkább az ökör faránál! – harsogta Herrexum.

Na, gondoltam, ezekkel nem jutok zöld ágra. Már fertály órája is elmúlt, és mi ketten még mindig ott álltunk a nagy udvar közepén. Napóleon meg én. Az udvari nép pedig körülöttünk, és mind a párbajt várta, a püspök úr is méltatlankodott, hogy ekkora skandalum ezen a szent napon! A huszárbeccület próbáját tehát tovább nem halaszthattam. Szerencsémre eszembe jutott, hogy mikor a hegyek között a pisztolyomat durrantottam, nagyot zendültek bele a hegyek, de a lövésnek visszhangja nem volt.

Ha nem volt, hát majd lesz.

Nem szégyeltem kimondani, úgy tettem én, akárcsak a komédiások. Egyik kezemet a szívemre szorítottam, a másikat szent esküvéshez az ég felé emeltem. A püspök úrhoz fordultam közben, mert ő volt ott a szent ember.

– Esküszöm a mindenszentekre, hogy császárom parancsát megtartom. Viszályt, párbajt, háborút nem szítok felséges vejével. Kérem az Istent, változtassa vitézi kardomat inkább kurta pizskavassá, ha ezt a nagy Napóleonra emelném.

Kimondtam, de foganatja nem volt. A vén püspök előbb áldásra emelte volna reszketeg kezét, aztán csak legyintett vele. A nép zúgott. Napóleon suhintott egyet a kardjával.

– Védd magad, Hány! Ne húzd az időt!

– Legyen hát, aminek lennie kell! – kiáltottam, de azért megpróbáltam reszketősre fogni a hangomat. Hadd érezze mindenki, itt valami világcsoda következik. Azzal szeles, nagy mozdulattal kirántottam a kardom helyén árválkodó pizskavasat, és azonmód vívóállásba helyezkedtem.

Hú, az angyalát! Az volt ám a ribillió! Minden szem a pizskavasra meredt. Az udvaros nép akkorára tátotta a száját, mint a Bécsi kapu. Aztán meg olyan sikoltozás, visítózás támadt, mint húsvét másnapján, hogyha a locsolkodók jönnek. Szaladt a fehérnép szanaszét, akár a megriasztott csirke. A férfielemek pedig a földre vetették magukat nagy ijedelmükben.

Táltos lovam nyerítve felröhögött.

És hogy teljes legyen a hajcihő, váratlanul fene nagy égzengés, dübörgés támadt. Pisztolynom visszhangja kigurult a nagy hegyek közül, és meg sem állott Párizs városáig.

Napóleonnak is leesett az álla, erre már ő is visszakozott. Kardja helyett a kezét nyújtotta. Paroláztunk, a Kincses Marci komám szeme láttára. Ófelsége kijelentette, hogy visszavonja a haragját. Megsérteni nem akart, de hát mit tegyen, ha már ilyen hirtelen természetű. Mondtam neki a medicinát: üljön bele jó hideg vízbe, és számoljon mindig húszig, ha megint rájön a bolondóra. Fel is írta magának azzal, hogy okvetlenül megpróbálja, de csakis esküvő után. Az már az ő dolga, gondoltam, azzal szedtem is a risztungomat, készülődtem hazafelé. Parola ide, bocsánatkérés oda, akkor ugyan már hiába hívott,

lennék ott a lagzin, hogy táncoljak egy csárdást, hadd vakuljon a sok vendég. Köszöntem a tisztességet, engem hazavárnak. Búcsúzóra feldobogtam a tornáczra, ahol éppen repülősóval élesztgették Mária Lujzikát a nagy ájulásból. Most bezzeg rám pillantott, a kacsóját csókra nyújtotta, és így suttogott: – Találkozunk még, szép huszár!

Effélét mondott Napóleon is, amikor a sarkantyúmat összevágтам előtte:

– Találkozunk még, Hány!

Elértettem én jól a pösszenetnyi fenyegetést, ezért tréfálkozva rávágтам:

– Ne adja az Isten!

Krucifix óbester úr is meg Herrexum is megkívánta, hogy meldigehorzám jelentsem, miszerint eltávozást kérek. Megadták nagy kegyesen, noha nekik is parancsba volt adva, hogy sürgősen küldjenek vissza silbakolni az aranyajtó elé. Ők még maradtak – gondolom, azért, hogy kisüssenek valamit, amivel hasznossá tehetik magukat.

Búcsút intettem hát Párizs városának. Nem fájt a szívem érte.

Ráhajoltam a Táltos lovam nyakára, úgy vágтаztam torony-iránt Bécsbe.

Megkerültem óvatosan Amazonországot, de a hegyeket bizony meg kellett másznom. A lovam patkója csillagokba botlott odafent. Egy aprócskát zsebre is vágтам, gondoltam, jó lesz esténként mécses helyett. Még olvasni is lehet mellette.

Siettem, siettem, mégis későn érkeztem.

Mire a Burg nagy udvarára bevágтаztam, már teljes volt a felfordulás.

Szóltak a harangok, a kétféjű sas éhesen rikácsolt, ő császári felsége a fejét fogta, a felséges asszony egyik ájulásból a másikba esett.

Már csak megmondom: először is elveszett a császár urunk koronája, ami nem kis dolog. Aztán meg mégis kitört a háború, és

nagy volt az ijedelem. Végül pedig a hétfejű sárkány elrabolta az én drága Örsémet.

Mármost mindezt az egészet nekem kellett fertigbe vágnom: megtalálni, megnyerni, megszabadítani. Nem kis dolog – az angyalát!

HETEDIK FEJEZET

amelyben különös, veszélyes kalandjai támadnak.

A diák kifogyott a zsebkendőből,
s bizony már az asztalkendőre kacsingat

Elgondolni is sok, mi minden szakad egy huszár nyakába. Amióta rajtam volt az angyalbőr, vagyis a díszes huszáregyenruha, ki sem látszottam a gondból. Még hogy gyöngyélet! El is határoztam, megsimogatom én azt a Benák Mihályt, hogyha még az életben a kezem közé kapom.

Hanem azért mégse bánom.

Azt mondják, úgy szép az élet, hogyha zajlik.

Zajlott is, az angyalát!

Mert első dolgom volt, hogy beugorjak a burgi kovácshoz. Nagy ember volt az, nem afféle falusi majszter. Azt mondták róla, Bécs városának is a bírája, és mint ilyen a császárral komázik. Betoppantam a nagy, sötét műhelyébe, de bizony nem volt ott. Kérdeztem a legényét:

– Hát a kovács hol van?

Nem került elő, csak amikor elkanyarítottam a huszármiatyánkot. Akkor aztán megjelent, kezét a bőrköténybe törülvén, és azt mondta:

– Fene mind, aki huszár! Ne káromkodjék már kend ilyen csúnyán! Bolha csípi, vagy mi a baja?

– Mi bajom? Megmutatom!

Előrántottam a kardom helyén ocsmánykodó piszkavasat. Arra aztán elsápadt. Hogy ő arról nem tehet. Hogy ráparancsoltak, de úgy, hogy nem volt se holt, se eleven (ezt az egyet el is hittem, mert hogyha az én Örzsém egyszer kinyitja a száját... egyem a zúzáját), és hogy ő csak azt csinálta, amit mondtak.

– Hát most? – kérdeztem.
– Tíz arany – felelte sejtelmesen.
– Nocsak!
– Annyi az ára!
– Hát a penge, ami benne volt?
– Bóvli áru, semmiség.
– Már a nemjóját! A kardom damaszkuszi penge volt, hajlott az, akár a nád. Többet ér, mint egy aranyos hintó! Aztán a piszkavas-munkáért mit kért kend?

– Hát...
– Ki vele!
– Semmit. Mivelhogy a penge...
– Aha, aha, pedzi már! Vagyis a pengéje húsz aranyat is megért, ha nem többet. Mármost azt mondom kegyelmednek, tüsténkedjék, de tüstént, és az én kardom pengéje fertály óra múlva a helyén legyen!

Vakarta a fejét, bandzsiskodott, mint aki nem érti, s mint aki nagy számárnak néz engem. Na jó, mondtam. Azzal előhúztam a nyeregkápából dali pisztolyomat, felrántottam a kakasát, aztán lövésre készen ráirányoztam a burgbeli kovácsra.

– Tudja-e kend, miféle teremtmény a huszár?
– Hallottam róluk, hogy a...!
– Nono! Félre a csúnya szavakkal. Tudja meg kend, hogy a világ legelső embere a huszár!
– Gondolom, elhiszem – nyögdécselte nemszeretem módon.
– Aztán tudja meg kend, és ne is révedezzen rajta, hogy a huszár után a risztungja következik, vagyis a felszerelése, a rezes csákótól a sárga sarkantyúig.

– Úgy bizony – bólogatott nagyon alázatosan, mert hiába volt burgi kovács meg a Bécs városának bírása, a felporozott pisztoly előtt mégiscsak összement ökelme, mint gyapjúkendő a mosásban.

– Aztán következik a huszár hátsólova, füle hegyétől a rávert patkóig!

Bólogatott, hogy úgy van, hanem akkor istenesen rádörrentem:

– Mi az, amit nem mondtam? Mi az, ami a huszárnál, lónál, a mennybéli igénél is fontosabb?

Reszketni kezdett, és pislogott is ökelme, akár a miskolci kocsonyában a béka. Válaszolni nem tudott, én mondtam helyette:

– Hát a huszár kardja!

– Aha, aha! – bólogatott, akár a sörösló.

– Ebből kend megtanulhatja, hogy a huszár kardját azonmód munkába kell venni! A fertály órából máris elimádkoztunk jó öt percet, marad tehát tíz, hogyha nem tévedek. Tíz perc alatt kardom pengéje a helyén legyen, mert lövök.

Táltos lovam megint felröhögött a tekintély okából. Eszes ló volt az, éppen csak nem beszélt.

Mit mondjak, tíz perc túl sok idő, annyi sem telt belé, és máris régi kardomat szoríthattam a markomba.

Úgy trappoltam hát öfelsége tornácához. Kivont karddal, ahogy illik.

Ott ült szegény császár egy hokkedlin a tornác végiben. Fején vizes konyharuha. És nem volt se holt, se eleven.

– Meldigehorzám... – kezdtem volna regula szerint a jelentkezést, de megint csak leintett. Sosem szerette nálam a rideg katonásdit.

– Inkább vejem volnál! – kezdte. – Lujzika téged szeretett, minek is adtam a gaz Napóleonhoz! Herceget is csinálhattam volna belőled, éppen van üresedés.

Nem feleltem. Késő bánat, eb gondolat, aztán az én szívem már amúgy is az Örszémé. Ami Párizsban történt, arról nem tettem említést, mert úgy láttam, fő a feje a sok gondtól.

– Felséges császárom, életem halálom kezébe ajánlom. Úgy látom, valami hibádzik. Ki vele!

Rágt a körmét megint, akár egy kisgyerek. Nem akarózott felelnie. A végén azonban csak kinyögte, hogy nagy baj történt. Amióta elmentem, folyton várva várt. Nagy hiánya voltam én a császári udvarnak, mindig csak lesték a hegyi utat, feltűnök-e végre. Őfelsége is leskelődött, kötésig kihajolt az ablakon, csak hogy elsőnek lásson.

Na, így történt aztán, hogy egy hollónak szemet szúrt a korona csillogása.

Nem nézte az, hogy a Mátyás király gyűrűjét látja vagy pedig a császár koronáját. Uzsgyi, nekirepült, és ahogy őfelsége legjobban hajladozott az ablakban, egyetlen szempillantás alatt lekapta a fejről. Bezzeg nagy lett a riadalom, kiáltoztak, löttek is a cudar holló után, de hiába! Mármost áll a gyász, mert a korona iszonytatóan nagy érték, az egész császárságban az ér a legtöbbet. Hegyek, völgyek, városok és bányák, mifene, akár el is pusztulhatnak, csak a korona megmaradjon. Azt mondta a császár, a koronánál neki már csak Magyarország ér többet. Rábólintottam, hogy én is úgy vagyok vele, de hát azt a kicsipkézett aranykoronát mégiscsak meg kéne keresni, mert vagy van korona, aztán császár a császár, vagy nincs korona, és akkor a császár csak amolyan óbesemmi.

– Jókor jöttél, fiam, már csak benned van bizodalmam.

Megvakartam a fülem tövét. Nagy dolog a tisztesség, de már megbocsásson a világ, előbb talán a jelentés, hogyan és mint történt odakint a franciák országában, meg hogy a Lujzika kezüket csókolja. Aztán, ugye, le kéne mosnom az út porát, jó Táltos lovam is csutakolásra vár. Már csak illendőségből hagytam utoljára, pedig az első hely illetné, hogy Örsémet szeretném öleléssel üdvözölni. Hoztam neki Párizsból szagos vizet, hadd piperézze magát, mint az előkelő frajlák.

– Az csak ráér, fiam – óbégatott őfelsége, mint aki kútba esett.
– Első a korona. Azt vedd az eszedbe. Még csak az kell, hogy Napóleon megszagolja: kopaszon maradtam! Vőmurem ide, vőmurem oda, úgy nekiront az országomnak, mint annak a rendje. Ki tudja, talán még szép Magyarországot is elfoglalja.

Ez már hatott. Visszaugrottam a nyeregbe, és megindultam hetedhét ország ellen, csak hogy megtaláljam az öreg császár koronáját.

Nem volt könnyű dolog, az angyalát!

Előbb azt sem tudtam, merre csalinkázzak. Mentem hát az orrom után, egyenest. Kérdezgettem a népeket mindenfelé, nem láttak-e egy hollót, csőrében a császár koronájával. Jót nevettek, mert ugyan senki sem hitte el, hogy őfelsége koronáját csak úgy el lehet rekkenteni. Még hogy egy holló! Na jó, hát nem kérdezgettem tovább, hanem egyre az eget kémleltem. Hátha nagy hollórajzást látok valamerre. Mivelhogy olyan az állat is, akár az ember. Ha látják, hogy az egyik viszi valamire, hát mind odatódul.

Bizony nem láttam egy fia hollót se. Az az egy jól eldughatta a koronát, fene a jó dologát.

Öreg este lett, és még semmire sem leltem. Már azon voltam, hogy szégyenszemre visszafordulok. Erősen elcsigázódtam, jó Táltos lovamnak is habot túrt a szája, lógatta a fejét. Szerencsére egy patak partján álltunk meg éppen, sűrű erdő szélén. Ott hát ihatott, füvelhetett kedvére. Leugrottam róla, le is szerszámoztam. Béklyót nem tettem a lábára, nem olyan jószág volt az, hogy csak úgy elcsámborogjon. Több esze volt hozzá. Biz' isten, az életemet is inkább hagytam volna Táltos lovamra, mint a tábori kirurgusra.

Lovam nyergét aztán a fejem alá tettem, az lett a párnám. Nem tollas párna, de megszoktam. Egy darabig nézegettem a csillagos eget, rajta az égi ország útját, a Tejutat, aztán Sánta Katát, más nevén Szépasszony Csillagát, egyéb nevén Nagy Kutyt meg a

Hetevényt, vagyis az égi Fiastyúkot, és elsősorban a Göncöl szekerét, mert azt minden ember ismeri.

Láttam én ám teméntelen csillagot lehullani az égről, és gondoltam is: hej, uramisten, háború lesz, mert akkor hullanak a halálra szánt lelkek csillagai... – de csudálatos ám a csillagos ég! Akármennyi hullott le róla, sohasem lett kevesebb az égi lámpácskák száma.

No, hát addig néztem a csillagos, nagy eget, amíg el nem nyomott az álom. Szép álmom volt, mert mátkámat öleltem, méghozzá nem abban a fránya Bécsben, hanem idehaza, Nagyabonyban.

Hogy aztán meddig aludhattam egyhuzamban, nem tudom. Elég az hozzá, hogy hangokra riadtam. A csillagfénynek nyoma sem volt már, hanem koromfekete éjszaka vett körül. Az orromig sem láttam.

Nem messze tőlem egy furcsa, éles, rekedt hangocska szólt.

– Hallod-e, Táltos uram, rám ne taposs véletlenül!

– Ne aggódj, Hiribi – hangzott a válasz. – A katonaló megnézi ám, hova lép.

Hej, az angyalát, majd megállt bennem az ütő. Ijedtemben, ámulatomban se köpni, se nyelni nem tudtam. Még ilyet! Az én Táltos lovam beszélt a sötétben. Gondoltam is, én ugyan meg nem zavarom őket, hadd tudjam meg, mire jutnak.

Hallottam is:

– Hohó, hehe, tudom ám, hogy nem akármilyen ló vagy. Hanem a híres-neves Hány János barátja!

– Én az övé, ő az enyém. Jól megvagyunk mi ketten – nyihogott a lovam.

– Azt is tudom ám, hogy mi járatban vagytok. A koronát keresitek.

– Hallod-e, sokat tudsz, Hiribi!

– Te se panaszkodhatsz, ha a nevedet is tudod.

– Ó, semmi az egész. Mifelénk minden vargányagombát hiribinek neveznek. Te sem vagy más... már megbocsáss!

– Tévedsz, barátom. Én vagyok a gombák császára. Megértően horkantott a lovam, foga között hersegett a fű. Mondom, helyén volt az esze, mert egyszerre csak így szólt:

– Hallod-e, Hiribi, ha te császárgomba vagy, segíthetnél a császár pajtásodon.

Okos szó volt ez, és Hiribi, a gombák császára, kapott is rajta. Készséges lélek lehetett, mert boldogan nevetgélt azon a furcsa cérnahangján. És ahogy nevetgélt, azt hallottam ám, hogy innen is, onnan is kicsi cérnanevetések hangzanak fel, mintha csak a föld alól bukkannának elő.

Hallgatott a lovam, hallgattam én is. Vártuk, hogyan dönt Hiribi, a császárgomba.

– Táltos uram, szívesen segítek, de nem ám a bécsi császáron, hanem terajtd. Megmondom, hogy miért. Nagyobb vagy, erősebb is vagy nálunk, aztán mégis tisztelettel szóltál velem, feltételt se szabtál... Hát figyelj ide! Mi a föld alatt élünk, sok mindent tudunk, de csak nagy ritkán dugjuk ki kalapunkat a napvilágra. Nagy ünnep az nálunk, ha sikerül valamennyiünknek épen megszületnie. Körben állunk, és énekelünk, táncolunk egész éjjel. A kör reggelre is megmarad, és a nép úgy hívja: boszorkánykörben állnak a gombák. Megmondom azt is, hogy miért. Mert a boszorkányok országából a legöregebb boszorkánynak bele kell állnia a körbe, és arra az éjszakára elveszti minden erejét, minden gonoszságát. Aztán akármit kérdezőnk is tőle, arra minden hazugság és csalárdság nélkül, igazul kell válaszolnia.

– Aha, aha – rázta a fejét jó lovam. Nem akarta különösebben megzavarni a jó Hiribit.

– Mármost azt tanácsolom, Táltos uram, hogy szíveskedj felkelteni a gazdádat. Mondd meg a vitéz Hány Jánosnak, hogy egyetlen szó nélkül, némán szálljon a nyeregbe, mert az emberi

szó tüstént megtöri a varázst. De úgy lépjen ám, hogy az én népemnek híja ne legyen, mert ha nincs boszorkánykör, nincs varázslat sem.

– Megteszem, már hogyan tenném – szólta az én lovam, és horkantott egyet. Szegény pára szörnyű zavarban lehetett, a hangja is elcsuklott kínjában. Nem mertte megmondani, hogy sosem szokott vélem emberi hangon trafikálni. Hallgatott is egy sort, aztán csak erőt vett magán, és óvatosan mellém lépett. Éreztem meleg leheletét, ahogy orrával az arcomat bökölte.

Gondoltam, úgy teszek, mintha szó nélkül is megérteném – ámbár valóban úgy is volt.

Hallgatagon feltápáskodtam, felcsatoltam rá a nyeret, aztán minden tétovázás nélkül a hátára ugrottam.

No, mit is mondjak, abban a pillanatban felhangzott a tündéri dárídó. Olyan szépséges, finomságos zenebonát azóta sem hallottam. Kicsi hangok zizegtek, danolásztak az éjszakában. Parányi kalapocskák együtt imbolyogtak széles, nagy kalpagokkal, és ezüsthangon csilingeltek hozzá. Táncoltak örömben a gombák, mert a nagy körben hibátlanul kidugta fejét a földből valamennyi.

– Hihih-hehehe! – kuncorásztak erre is meg arra is a vargányakomák. Szörnyen boldogok voltak, amiért a körtáncuknak varázsereje van – és ugyan ki nem örül, ha részt vehet ilyesmiben?

Ámultam-bámultam, és ezer szerencse, hogy szólnom nem volt szabad, mert mukkanni sem tudtam volna a csodálattól. Nem volt már sötétség sem, hanem zöldeskék tündérfényben világolt a patak partja, mivelhogy ezernyi ezer szentjánosbogár keringett lassan a gombabál fölött.

– Éljen Hiribi, a gombák császára!

– Éljen, éljen! – zengett-zúgott az erdő.

Kedvem szerint én is velük lelkendeztem volna. Az a Hiribi megérdemelte a vivátozást.

A pillanatnyi csöndben aztán felhangzott Hiribi hangja:

– A boszorkánykört ezennel megnyitom! Megparancsolom Hankának, a boszorkányok öreganyjának, hogy körülben tüstént megjelenjék!

Abban a minutában a jobb könyököm mellett akkora csattanás hallatszott, hogy a fülem kongott bele.

Hozzá egy fertelmes, bűdös sóhajtás...

A halovány fényben megláttam a lovam lába mellett egy vénséges vén banyát.

– Hívtál, Hiribi, itt vagyok – nyögte.

– A nevedet mondd legelébb!

– Jajajaj! A nevedet is kérde? Az titok. Csak te tudod.

– Itt nincs titok! Mondjad!

– Hanka vagyok, a boszorkányok öreganyja...

– Ki vele gyorsan: hol van a bécsi császár koronája?

– Jaj, ne kérdezd ezt, te átkozott Hiribi!

Nyögött a vén boszorkány, és nagyokat sóhajtozott. Rossz szagú leheletétől a szentjánosbogarak fénye is elhalványult.

– Felelj!

– Jaj, jaj szegény fejemnek! Akárhogy akarom, mégiscsak az igazat kell mondanom! Miért is nem tudok most hazudni? Ó, jaj, jaj!

– Hehehe-hihihi! – nevetgélt Hiribi, a császárgomba. Csodára élvezte a dolgot. Egyszerre csak mókásan felcsattant: – Ne miskuranciázz, a nemjóját ennek a boszorkánykörnek! Hogyha nem mondod meg tüstént az igazat, meglásd, angyallá változtatunk! Megnézheted magad, megpirgál a Jóisten!

Erre a fenyegetésre megrázkódott a vén boszorkány. Rettentő rongyaiból ökölnyi bolhák ugráltak szerteszét. Némelyik éppen az arcomra esett, hát olyan volt, mintha pofon csaptak volna. És terjengett hozzá a szörnyű bűdösség, hogy majd belefulladás.

Hanem akárhogy is csűrte-csavarta volna, nem volt ott idő az okoskodásra – beszélnie kellett.

– Már csak megmondom, ha kell, én loptam azt el, még hozzá hollónak képében. Hej, te nyavalyás Hiribi, csak elkaphatnálak egyszer! Megemlegetnéd! De tudom, hogy reggelre már csak a kalapod marad a fű között, te magad visszabújsz a föld alá... Mit mondjak még? Parancsra tettem, amit tettem. A császár koronáját ott rejtegetem a Nagy Fa koronájában, ott ugyan senki meg nem találja, hacsak a kötényembe nem fogózik, amikor innen eleresztesz.

A beste boszorkánya nagyon várta már a szabadulást. Hanem a jó Hiribi addig meg se szólalt, amíg a bogárfényben nem volt látható, hogy én előrehajolvást megragadom a vénség szurtos kötényét.

– Menj utadra! – szólt akkor.

Abban a pöttyent pillanatban iszonyú zúgást, visítást, hörgést és nyavalygást hallottam. Úgy éreztem, kirepülök a lovam nyergéből, és hegyek, völgyek fölött szállok, akár az eldobott kő. Forogtam a levegőben, úgy szédültem, mint aki hordónyi bort vedelt. Bizony mondom, a fele is elég lett volna, hogy a pokol tornácán érezsem magam, hanem azt mondtam magamban, én azt a kötényt el nem engedem, mert pokol ide, pokol oda, ennek a dolognak a végére kell járni.

Szorítottam a kötény csücskét, amíg váratlanul egy nagy, napsütötte tisztáson nem találtam magamat. Varázslás volt ez is, mert hiszen a reggel még ugyan messze volt, és úgy látszott, a nap mégis delelőre hág. Nézem a kezem – hát hiába szorítom, semmi sincsen benne. Keresem a lovam is. Bizony nincs alattam.

Ott álltam egyes-egyedül a nagy tisztás közepén.

Hanem amit láttam, elég volt mégis.

Túlról a tisztáson meg egy kerek erdőn, messziről idelátszott egy hatalmas, égis érő nagy fa. De akkora volt ám, hogy nagyobb még a templom tornyánál is. A törzse olyan vastag, hogy hét nap, hét éjjel gyalogolhat az emberfia, amíg körbeéri. És a kérgén sehol egyetlen csomó, sehol egyetlen kapaszkodó. Úgy

magasodott, hogy az első nagy ágai csak a felhők fölött terültek széjjel. Hanem a levelei között külön-külön virágok nyíltak...

Mentem volna feléje, ám egyszerre csak előrontott a kerek erdőből egy nagy fekete bika. Úgy nyargalt, mintha huszadmagával, és nem egymagában volna. Akkora dübörgést csapott, a falevelek is lehullottak miatta. Törtetett, csörtetett, és – csak párlépésnyire tőlem – hirtelen megállt, aztán tüzet, lángot fújt, a fejével öklelőzött, és csülkével a földet kapálta.

Na, mondom, az angyalát, ennek fele sem tréfa! Úgy látszik, a piros mentém meg a rezes csákóm vadíthatja ennyire. De már arra nem maradt időm, hogy akár az egyiket is levessem magamról, mert a kormos, nagy állat elbődült, és homlokát lecsapva nekem ugrott. Én se voltam aztán rest, ha te bika, én is bika, mondom, azzal nagy hirtelen elkaptam a két rettenetes szarvát. Nem volt az valami hetyke kislegénydolog, bizony mondom, jócskán beleizzadtam csak abba is, hogy megtarthattam. Hát amikor még rázni is kezdte, hányta-vetette volna a fejét, csak hogy megszabaduljon a markaimból! Erre már szörnyen megmérgekedtem. Mondtam is: a teremburáját ennek a boszorkányos világnak, meddig fogok én itt bilikákózni veled?! – azzal aztán nekiveselkedtem, de úgy, hogy azt hittem, beleszakadnak az inaim, és kegyetlen nagyot rántottam a kormos bika szarván. Megcsavartam a nyakát ökelmének, és a két hegyes szarvát beledöftem a földbe.

– Most ugrálj, hékás! – szóltam rá mérgelődve. – Bika voltál, de csak marha lettél. Fel is transzíroználak kedvem szerint, mert igencsak megéheztem, de úgy sejtem, elcsapnám a hasam veled.

Azzal több szót nem is vesztegettem raja, mentem egyenest a Nagy Fa irányába. Ahogy visszanéztem, a kormos bikának nem volt már se híre, se hamva, úgy eltűnt az, mintha sose lett volna. Hiszen tudtam én, nem valóságos állat lehetett, hanem mesebeli, már csak a nagy ereje miatt is.

Mármost ott álltam én a Nagy Fa alatt, és főtt a fejem, mire jutok vele. Mert az valami olyan hatalmas, irdatlan, rettenetesen magas fa volt, hogy a tetejét látni sem lehetett. Tekertem a nyakam én is, de semmire sem jutottam. Amint mondtam, az ágai elvesztek a felhők között, a törzse meg olyan simádon-sima volt, akár az üveg. Elővontam kardomat, hogy azzal lépcsőt faragnék belőle, de szikrát vetve lesiklott róla.

Ingáztam a fejem, és ciccegetem mérgesen, a szép huszárcsákómat is hátraböktem a tarkómra. Merthogy én arra a fára bizony felkapaszkodom, azt már eldöntöttem magamban. Nem akartam a tetejéig feljutni, csupán csak ameddig a vén szipirtyót el nem fogom, és tőle a császár koronáját vissza nem szerzem.

Ahogy így tépelődtem, ahogy így tipródtam ott a Nagy Fa alatt, hát egyszerre csak ismerős hangocskákat hallok.

– Hihihí, hehehe – és azon nyomban megpattant a Nagy Fa tükörsima kérge, és egy lapos, kemény taplógomba bújt kifelé rajta. Szemlátomást nőttön nőtt, és amikor már akkora lett, hogy egy ember súlyát is elbíra, megszólalt emberi hangon:

– Meg ne köszönd, meg ne szólalj, vitéz Hány János! Hanem csak lépegessél fel rajtunk, ameddig akarsz.

Úgy is lett. A taplógombák takaros lépcsőt alkottak a Nagy Fa oldalán, és azon olyan komótosan lépegethettem fölfelé, hogy akár egy püspök is megirigyelt volna.

Talán még ma is ott gyalognék fölfelé az ég irányába, ha az az ostoba vén szipirtyó el nem árulja magát. Nagy szerencsémre folyvást törte a nyavalya, amiért a gombák előtt elárulta a titkát. Nagy mester volt a boszorkányok között, nem kellett hát a szomszédhoz futnia egy-két jó tanácsért.

Hanem sokszor éppen a nagy igyekezet rontja el a dolgot, így lett ővele is.

Már az ágak között jártam, és ahogy egy gyöngébbre felkapaszkodtam, hát a végén kit látok nagy szemérmesen üldögelni?

Mária Lujzikát. Úgy bizony.

Rám emelte álmatag szemét, és hókarját is felém nyújtotta.

– Háry, Háry, gyere, csókolj meg!

Nem mondom, soha olyan gyönyörűnek nem láttam a felséges hercegkisasszonyt, mint akkor. A ruhája ígéretes, a mosolya ígézetes, a hókarjai vállig pucérok. És ahogy sürgetett:

– Jöjj, jöjj!

Hanem én aztán meg nem mozdultam volna, ha a miatyánkot mondja, akkor sem.

– Háry, Háry, te szép vitéz, ne morfondírozz már annyit!

– Nono – mondtam, mert engem se a gólya költött –, túl messzire húzódtál, angyalom. Ha utánad megyek, leszakad alattunk az ág.

Kuncorászott, meg pislogott is hozzá, és susorászta, nem is tudta, hogy a huszárok ilyen félősek volnának. De azért csak közelebb csusszant a faágon. Akkor meg rákezdtem, hogy én bizony nem szégyellem, tyúklétrán még sosem ültem, és attól tartok, hogy lepottyanunk, ha, teszem azt, meg találnám ölelni. Erre már olyan kedvesen nevetett rám, hogy alig tudtam ellenállni. De még idejében így szóltam magamhoz: „Coki, te, holnap lesz a vásár!” Rákezdtem hát, hogy így meg úgy” mégiscsak húzódjék kissé közelebb, mert iszonyú mélység van alattunk, ha én egyszer megbillenek, akkor ugyan hiába kedveskedett.

Na, mit mondjak, mórrikálva, heherészve még egy kicsit engedett a hívásomnak, ám ahogy a vézna faágon feszengett, közben én nagy titokban megakasztottam a csizmám sarkantyúját az egyik terebélyes taplógombába, és amikor a gyönyörűséges Mária Lujzika elérhető távolságba került, hát nem voltam rest,

nagy hirtelen megragadtam a gyöngyökkel hímzett selyemkötényét.

– Hoppá, Hanka, te vén boszorkány! Hogy az Isten akárhová tegyen! – kiáltottam rá erős hangon. – Hallod-e, Amazonorszában száz ilyet láttam, mégse hittem! Potom varázslás ez, semmire sem jó!

Mit mondjak, egy óriási pukkanással semmivé tűnt a Mária Lujza képe, és helyébe a vartyogó vénség került. Annak a rinces-ráncos kötényét markoltam megint!

– Hé, ré, simisumi, miheraré, aberkába...

– Mondjad csak, mondjad – nevettem, azzal elkaptam a rongyos grabancát, és megráztam a boszorkányok öreganyját, mint Krisztus a vargát. Hát ahogy rázom, a rongyaiból egyszerre csak kihullott a császár gyémántos koronája. Még idejében utánakaptam, különben leesett volna a fáról.

Elengedtem a vén banyát. Hankának több se kellett, átbuszkázott a fején, azzal megint hollóvá változott. Elrepült feketén, azóta sem láttam.

Így hát minden rendbe jött. Megvolt a korona. A taplógombák lépcsőin akkurátusan visszaereszkedtem a földre. Később tudtam meg, kár volt úgy sietnem. Az a Nagy Fa az Élet Fája volt, és ha akkor tovább kapaszkodom rajta, talán eljutottam volna az örök élet ágára is. Azt mondják, ha rálép az ember, tüstént megérzi... De hát engem hívott a kötelesség meg a szerelem, és aki e kettőnek eleget akar tenni, annak az örök életre ne legyen gondja.

Leérvén a fáról, némán szalutálva megköszöntem a gombák segítségét, majd körülnéztem, hogyan is tovább. Mert bizony semmi kedvem nem volt hozzá, hogy gyalogbaka módjára talpaljak Bécs városáig. Huszáros jó dolgom azonban most sem hagyott cserben.

Fejét rázva nagy gangosan jött elém az erdőből az én jó lovam, Táltos. De úgy ám, mintha csak az imént szálltam volna le róla.

– Hát te meg? – kérdeztem, hátha elszólja magát emberi hangon.

Több esze volt annál. Megveregettem a nyakát. Hej, sosem fogom megtudni, merre legelészett, amíg én a kormos bikával birkóztam, meg Hankát hajkurásztram!

– Azt hiszed, csak álmodtuk az egészet?

Bólogatott, hogy igen, igen.

– Akkor ehhez mit szólsz? – Azzal előkaptam hátam mögül a császár koronáját, és az orra alá tartottam.

Nem szólt az semmit, csak felröhögött, ahogy a jó katonalovak szoktak. Nem is molesztáltam tovább, hanem nyeregbe patantam.

– Inóc, haza!

Nógatni nem kellett, fergetegesen vágatva száguldottunk Bécs városába.

Vittem a koronát az öreg császárnak.

Az ám, de addigra már igencsak dörögtek az ágyúk. A gaz Napóleon megneszelte, mi történt. Gondolta, ha nincs korona, nincs császár sem. Hát majd lesz ő! Aztán máris kommandírozott.

Ahogy a Burgba betoppantam, őfelsége kitárt karral fogadott.

Nagy hálálkodások közepette átvette a koronát, és azonmód a fejébe csapta.

Na, azzal aztán más lett a kedélye is.

– Nesze, fiam – mondta –, hálából itt egy aranytallér! Megköszöntem a kegyességét, és siettem volna az Örzsém látására, mikor nagy zavarban megfogta a mentém ujját, és a fejét csóváltatva visszahúzódott.

– Nem most van az ideje a gerlevilágnak, édes fiam. Tubicáskodni ráérsz majd a háború után.

– Tisztelettel szólván, felséges uram, de a szolgálat talán csak megtűr egy fertályórányi szabadságot. Éppen csak csókot

váltanék a mátkámmal, aztán sietnék tüstént a csatába, hogyha már ilyen nagy itten a forgalom.

– Hiszem, fiam, hiszem, de történt ám egy kis gikszer. – így kezdte őfelsége, amikor megjelent a tornácon a felséges asszony, és ráripakodott az urára.

– Mit kotkodácsol annyit, vén salabakter! Nem elég a gondunk-bajunk, még azzal a cseléddel is törődjünk! Inkább arra legyen gondja, mit forral a veje feje!

Szavai nyomán igencsak elfogott az aggodalom. Nagyon rossz gondolataim támadtak, hogy ugyan mi eshetett az én szegény Örzsémmel. Összevontam a szemöldökömet, szörnyű mord képet vágtam, és nagy indulatomban már a kardom nyelét markolásztam. A felséges asszony erre eloldalgott a konyha felé, őfelsége pedig mégiscsak kirukkolt az igazsággal:

– Most fogózz meg, édes öcsém! Örzsédet elrabolta a hétfejű sárkány!

NYOLCADIK FEJEZET

amelyben Háry olyan csatát vív, amelyet
a világ még nem pipált. Éppen csak ő meg a huszárai.
A diáknak ég az orra, zúg a feje, már az ingét veti le

De ez még mind semmi, az angyalát!

Mert hogyha rajtam múlik a dolog, az a sárkány nem sokat dévánkozhatott volna a rablása fölött, megyek, és ráncba szedem ökelmét, ha addig élek is! És ahogy mondom, már futottam volna, hogy az Őrszém megszabadítására nyargaljak jó Táltos lovamon, amikor berontott a nagykapun, és fölszaladt a tornácra Krucifix óbester és Herrexum strázsamester. Úgy rohantak, majd orra buktak, és a nyelvüket harapták ijedtükben.

– Nya-nya-nyakunkon az ellen!

– Hunderkrucifix, alómasirt! Mindjárt leszünk finom fasírt!

Na, gondoltam, úgy kell nektek! Párizsban még törte őket a csihari, hogy valami háborút összeeszkábáljanak, most meg teli a gatyájuk. Megnézhetik magukat. Jön a felséges vőmurem, a fineszes Napóleon, aztán szépecskén kiporolja a feneküket.

Reszketett kezük-lábuk, bandzsi szemük keresztbe állt. Megrémült a császár őfelsége is, falfehéren sápadoztak, és biz' isten füstöt lökött a fejük, hogy most aztán mi legyen. Néztek rám, hogy no, Háry, vedd elő a jobbik eszedet, de én megmakacsoltam magam, haptákban álltam, aztán nem szóltam, hanem folyvást őfelsége fején a koronát fixíroztam, mintha csak őrségben állva a kakukkos órát lesném. Ért az is annyit.

Őfelsége, a császár, nemhiába volt uralkodó, potom perc alatt rájött, mit kell tennie. Megemelte mindenki sarzsiját.

– Krucifix óbester úr, kegyelmed ezentúl főgenerális. Herrexum strázsamester, kend ezentúl ezredes, vagyis hát

óbester. Téged pedig, Johannes Hány, kapitánnyá teszek, hogyha kitalálsz valamit.

Nagy fifikus elme volt ő, a többiek sem különben. Tudni való, hogy a kapitány még részt vesz a csatában, hanem az óbester már csak távolról nézi. Nem beszélve a főgenerálisról, aki olyan messzire van tőle, hogy a nézéshez is távcsövet használ.

Aztán még találjak is ki valamit.

Az angyalát!

Már éppen azon voltam, hogy kijelentem, alászlajbász, jónapot! Megyek, ha a parancs szólít, közhuszárként is levágom azt a Napóleont, hogyha kell, de vélem ne fuzsitoskodjanak, a nemjóját! Bántott a dolog, mert folyton Örsém járt az eszembe, aztán még itt van az a háború is, és ezek inkább a szabóhoz szaladnának új paszomántot varratni. El is határoztam, sarkon fordulok, aztán boldoguljanak magukban a franciák seregével. Nagyon nagy elszánás kellett volna hozzá, mert akárhogy is vesszük, nem más az, mint dezertírozás, parancsmegszegés, szökés és efféle, amiért legkevesebb is akasztás jár, a többi csak ráadás. Ez forgolódott a fejemben, szörnyen nehéz volt a szívem, mert másrészt ott volt a huszárbecsület. Háború van, kell a kardom meg a vérem, a civil sárkányokkal most nem illik bíbelődni.

Hallottam Herrexum hangját:

– Mordizomadta Johannes Hány, hol a huszárvirtus, ha nyakunkon a háború?

Hallottam ám Krucifix hangját is:

– Sáde, hogy nekije mussz mennie Örséje nyomán a sárkány hegyibe.

Ezt meg honnan tudta a jólélek? Szöget ütött ez a fejembe. Mert meghallottam, ahogy Herrexum súgja:

– Ebelasztin báróval megegyeztem. Harmincezer embernek kéne a csatatéren maradnia holtan.

Krucifix ijedten ellökdöste a tornác végébe.

– Számár. Nur asz mussz, hogy szágoljon valamit.

Ott maradtunk a császárral az aranyajtó előtt. Az öreg csak a fejét csóválta, eltotyogott a dugi pálinkáért, a konyha felől meg iszonyú, dögletes bűz áradt: a császárné őfelsége ijedtében odakozmálta a rántást. Szó se róla, nagy volt a grimbusz, az udvari népek fel-alá rohantak, egyszóval nyakunkon volt igazán a háború. Csak én álltam ott nagy nyugalommal, ámbár a bajszom végét rágtam gondomban, mivelhogy ez már igazán több volt kettőnél.

A tornác végében ott sutyorogtak, hadonásztak ők ketten: Herrexum meg Krucifix.

– Még hogy megneszelné! – súgta Herrexum. – Buta magyar paraszt ez. Ha azt mondjuk, előre, annál hamarabb vége.

– Ebelásztin mondogáttá: achtung! Figyászni bele. Jóhannes Hány még krumplit nyom a fenekünk alá.

– Talán borsot tör az orrunk alá?

– Ász, ász, a krucifixumát!

Akkor már tudtam, hányadán állok. Ezek ketten azon munkálkodnak, hogy valahogy elveszejtsenek, még inkább azon, hogy a háborútól messzire csaljanak. Jót mosolyogtam elrágott bajszom alatt, és vártam, hogy őfelsége előrukkoljon a szilvóriumával.

Jött is, ijedtében nagy bingó szemet meresztve.

– Hány, Hány, benned van minden bizodalman! Lekortyintottam a gallér mögé egy stampedli pálinkát, és rekedt hangon kijelenttem:

– Felséges királyom, életem-halálom kezedbe ajánlom, nagy a veszély, konstátalom, de ha a szerelmem mást susog is, a haza sorsa legelébb. Ez a gaz Napóleon bemenne még Magyarországba is, márpedig az Isten mentse tőle.

Őfelsége majdhogynem könnyezett.

– Hány, Hány, sose bocsátom meg magamnak, hogy Lujzikát nem hozzád adtam! Hallod-e, nyitva előtted a pénzesládám, tégy, amit akarsz!

Szememmel az új főgenerális meg az új óbester felé csippenttem, és így kurjantottam:

– No, felséges uram, ez a beszéd, nem amikor a rágott bagót kínálják! Hadd lám, hol az a láda!

A kincsestárába vezetett, fel is nyitotta tüstént. Hanem abban a ládában nem volt semmi, ha csak nem egy bágyadt egér, amely bánatosan cincogott. Nem talált egy fia gyémántot, hogy a fogát reszelhette volna.

– Annyi baj legyen! – kurjantottam ismét, mert elhatároztam, én ennek a háborúnak a végére járok, de hamarosan. Azzal parancsot adtam, ahány facér kocsikerék adódik, mind össze-szedjék, aztán Bécs mellett a fél erdőt kivágják, a szálfákat szurokkal feketére fessék, és rájuk szögezzék nagy szegekkel a kerekeket. Készen is lett csakhamar valamennyi. Messziről úgy festett mindegyik, mintha kerekas ágyú volna.

– Mármost kérem az igazi ágyúkat! – parancsoltam hirtelen.

Lovakat gomboltattam eléjük, és irányt mutattam a hegyek alá, a csatatér felé.

– Hát a golyókkal mi lesz, Johannes kapitány?!

– Arra kendnek ne legyen gondja! Ami golyó van, itthon maradjon!

Sundám-bundám mosolygott, és a vállamat veregette. Nagyon tetszett neki, hogy én azt a háborút el akarom veszteni.

Én is mosolyogtam.

Az angyalát!

Messziről már halkult a nagy durrogtatás, mert közeledett az este, aztán a francia sereg is aludni akart. Éppen erre vártam. Parancsot adtam, mind, aki katona, vágóban siessünk oda.

Amikor aztán odaértünk, a faágyúkat szépecskén kisorjáztam egy patak szélére, mögöttük apró tüzeket rakattam, mintha a

táborunk volna ott, még mögöttesül pedig az igazi ágyúkat sorakoztattam föl, puskaporral megrakottan, ámde golyó nélkül.

Minderről pedig sem Herrexumnak, sem Krucifixnek fogalma sem volt, mivelhogy sarzsi szerint ők messze maradtak a csatatértől.

Jó lovas huszáraimmal lejjebb átgázoltam a patakon. Elrejtőztünk egy rekettyésben.

Aztán csak vártunk.

Vártunk, vártunk parancsom szerint, hanem a huszárnak nem kenyere a tétlenkedés. Ha mégis arra kényszerül, forogni kezd az esze kereke, és mindenféle marhaságot kitalál. Most is akadt köztünk egy koma, aki némi krákogás után kijelentette:

– Legalább nem kell verni a lovakat.

– Mit beszélsz?

– Mert bokros ez a hely úgylis.

– És ha nem volna az?

– Hát... addig vernénk a lovainkat, míg csak meg nem bokrosodnának. Akkor aztán a bokrok közt rejtőznénk tovább.

Ezt pedig csak azért mondom, hogy nem kell a magyar huszárt félteni. Mókát csinál az még a halálból is.

Jó sötét éjszaka volt, akár az esztendő szilvalekvár. Látszott, ahogy a patak vonalán egymás után felpislognak a hamis tábortüzek.

Több se kellett a francia tüzereknek. Meg akarták mutatni, milyen finnyás legények. Mivelhogy az a nagy Napóleon is tüzérkedett valamikor. A dirr-durr volt a mindenük! Most is mit tettek? – odapörköltek az ágyúikkal egyenest, ahol a kis tüzetek látták. Képzelem, hogy örültek, amiért egykettőre szétcincálják a mieinket, továbbá hogy megmérgeződtek, amikor egy fia választ sem kaptak. Hallható volt, hogy várnak rá, mert némi időre elhallgattak az ágyúik.

Tudni való: nagy gorombaság a csatában, hogy ha lőnek, és nem lő vissza az ember.

Ez történt most is. Napóleon tüzérei megmérgeződtek a nagy neveltlenségen, és egyszeriben olyan ágyúzást csaptak, hogy az csak na! Hullt a sok golyó, mint a jégeső. Idáig hallatszott, ahogy veri az ágakat, meg döngeti a földet. Szép kis világ lehet most ott, még az a szerencse, hogy az a teméntelen golyó egyetlen embert sem talál.

Már közeledett a hajnal, talán a kakasok is szóltak valamerre, mert azt bizony nem hallottuk. Akkor egy kurírt küldtem az igazi ágyúinkhoz, hogy most aztán csipkedjék magukat, és ahogy a francia tüzérek elcsendesednek, gyorsan szedjék össze azt a rengeteg golyót, és rakják garmadába. No és aztán töltsék ám meg minden igazi ágyúnkat, de csak porral, és figyelmezzenek. Mihelyt a nap első sugarai megcsendülnek a látóhatár fölött, abban a minutában egyszerre durranjon valamennyi.

Úgy is lett!

A nagy Napóleon kis tüzérei a hajnali derengésben átpislogtak a patakon túlra, és nem láttak mást, mint hogy a mi fekete ágyúink vidáman meredeznek rájuk. Gondolom, szívták a fogukat, hogy ugyan mi haszna volt az éjszakai zenebonának.

Hanem akkor – egy-kettő-három: egyszerre durrant a mi seregünk minden ágyúja! Akkora égzengés, földrengés támadt a nyomában, hogy a hegyek tetejéről mind lecsusszant a hó! így szóltam a komákhoz:

– Na, fiúk, csak huszárosan!

Csippentettem hozzá a szememmel, és ők már tudták, mire megy a játék. Elővontuk a nyeregtarsolyból hosszú szárú tajték-pipáinkat, megtömögettük komótosan, rá is pöffentettünk kényelmesen. Azzal fölemeltem a pipaszárat, akárha kard volna.

– Rajta! De a dohány ki ne szóródjék!

Előre vágattam jó huszáraimmal a ligetes erdőből, akár a szélvész. Rezes csákóinkon csillogott a napsugár. Előttünk a franciák tábora, közepén a nagy Napóleon sátra.

Hej, atyaisten, micsoda felfordulás volt ott!

Az a nagy durranás álmából riasztott mindenkit. Ámbár a tüzérek fönn voltak az éjszaka, de hát hiába forgatták most is öblös mozsaraikat erre meg arra. Se golyó, se puska. Mind ellőtték az éjszaka!

A többiek pedig, ahogy álmából riad az ember: ingben-gatyában, mások anyaszült pucéran szaladgáltak föl és alá, és fogták a fülüket, mert belesiketültek a nagy hajcihőbe.

Mondhatom, akár egy bolhacirkusz, olyan volt a franciák tábora.

Hát még amikor észrevettek bennünket, ahogy jó paripáinkon hangos kurjongatással közeledünk, kezünkben magasra tartva – Szűz Mária, ne hagyj el! – füstölgő kardjainkat. Biz' isten kitorpte őket a harmadnapos frász. Az a teméntelen gatyás népség nagy riadozva meglódult, és rohant egyenest a patak felé. Az ám, de a tulsó oldalon ott meredeztek a faágyúink, és éppen órájuk. Több se kellett a díszes társaságnak, inóc-kanóc rükverceltek hirtelen.

Éppen mielőbbük!

Akkor már nem volt hova sipircelniök! Topogtak rémületükben, mint ludak a jégen. Se te, se tova, és mind az életéért nyavalygott, noha máskülönben kemény legények voltak, hiszen a fél világot legyőzték, még a szerencsenek országában is lödözgettek kevésbé.

Mentségükre legyen szólva, magyar huszárral most találkoztak először.

Nyüzsgött ám a társaság, akár a méhkas. Voltak, akik nem fértek a bőrükbe, azoknak ráhúztunk a fenekére a pipaszárral. Mindjárt megcsendesedtek. Lehetek összesen vagy kétszázezren. Nem számoltam, mert a magyar huszár sose számolja az ellenséget. A mieink pedig lehetek... legfeljebb ha kétszázan. Azt se számoltam, mert elfelejtettem.

Már ami a háborút illeti – eddig tartott.

Megnyertem pipaszárral. Mondtam magamban, a kardot másra tartogatom, nem a nagy Napóleonra.

Megnyertem, mondom, de még nem fejeztem be.

Az angyalát!

Úgy intézkedtem gyorsan, hogy kerítsenek elé egy hosszú kötelet. Meg is tették. Azzal szépecskén körülfontuk az egész francia sereget. Mind a kétszázezret. Nem is egyszer, hanem kétszer. Karikába kötöttük őket, ahogy a rőzsét szokás. A végén még máslit is sikerítettünk rá, hadd tartson. A másli végét aztán megfogta egyik huszárom, és maga után vont a egész fogolysereget, mint ahogy a pendelyes kisgyerek húzza maga után madzagon az üres lábost.

Mégsem tetszett nekem ez az egész.

Valami kimaradt.

Maradt ám, a nemjóját! Éppen a nagy Napóleon. Aki odafent Párizsban úgy nekem esett.

Jó lett volna kissé megmérgetnem.

De hát akárhogy düllesztettem a szememet, nem láttam sehol. Csóváltam a fejem, a pipám sem ízlett – nem igazi a dicsőség, ha a vezér nincs meg.

Megsejtette Táltos lovam, hogy mit akarok. Mondom, megvolt az esze hozzá, éppen csak meg nem szólalt. Most is horkantott egyet, és lassacskán megindult a nagy hegyek irányába.

Az igásló is megtalálja az ólját, már hogyan találná az ellen-séget az olyasfajta huszárló, mint az enyém. Márpedig a legnagyobb ellenségem a nagy Napóleon volt.

Nem sokáig kocogtunk, egyszerre csak egy dülőúton észreveszek egy bicegő alakot.

Rögtön tudtam, hogy ő az.

Az a hullámos csákója is elárulta. Meg hogy a fél kezét megint a gombjai közé szorította.

Csak nem tudtam, mitől sántít.

Bicegett, bicegett, szedte a sánta lábát.

Rákiáltottam:

– Hé, te!

Elég volt hozzá, hogy futásnak eredjen. De csak kettőt lépett, menten hasra esett. Mire föltápászkodott, már ott voltam közvetlen közelében.

– Szakrament! – sziszegte, mert a franciák úgy káromkodnak. Nem mondják, hogy krucifix. Az a burgbelieknek van fenntartva.

– Hé, te Napóleon! – kiáltottam rá kissé felpaprikázva, mert folyton az eszemben járt, hogyan viselkedett velem Párizs városában. – Most aztán mi lesz?

– Mi lenne? – kérdezett vissza csöppet sem császári módon. – Megölsz, és kész.

– És a szégyen hol marad?

– Hát inkább a halál, mint a szégyen – felelte ő, és ez nagyon derék dolog volt tőle. Tisztelni kezdtem.

Gondoltam, megadom a módját, mégsem vágom el a nyakát, akár egy csirkének.

– Na, hát vond elő a kardod, aztán vívjunk meg! – ajánlottam. Széttárta a két kezét.

– Vonnám én, ha tudnám. De nem tudom, hol van. – A nemjóját! Mindjárt kiporolom a te fenekedet is a pipaszárral. Hát miféle császár az, aki nem hord kardot az oldalán?!

Bicegett ide meg oda, nem tudtam mire vélni.

Egyébként megvolt minden rajta, hullámos kalap, széles köpönyeg meg a csíkos pantalló is, hogy mit mondjak.

– Hát te miért bicegsz? – kérdem.

– Fene tudja. Nem tudok lépni.

– Fáj a lábad talán?

– Nem az – feleli. – De mégsem tudok lépni.

Na, hogy ne szaporítsam a szót, az a szegény nagy Napóleon a reggeli rémületes durrogatás közben felugrott ágyából, és szent ijedelmében előbb a kardot kötötte az oldalára, s csak azután húzta föléje a gatyáját. Ily módon a kard beleszorult a gatyája szárába, és attól sántikált szegény.

– Most aztán végem! Csak meg ne tudja a világ, hogy micsoda gatyába húzott császár vagyok én! – kesergett rákvörösen.

– Mi lesz a párbajjal? – kérdeztem, de már nem is volt kedvem hozzá. Mondtam neki, bicegjen csak szépen visszafelé, mert ő is olyan fogoly, akár a többi.

Térdre esett akkor, hogy így meg úgy, hagyjam meg az életét, és ha már az életét meghagytam, a becsületét se hagyjam futni, illetve, mit is mondjak, őt hagyjam futni.

– Még mit nem! – harsogtam felpaprikázódva, hogy egy császárban ennyi érzélem ne legyen a bakái iránt.

Vesztemre a hegyek felől nagy porfelhő támadt. Két díszes hintó közeledett onnan. Az egyikből kihajolt egy veres képű dáma. Ráismertem ám, Mária Lujza volt ennenvalójában. Piros körmű kezeckéit összecsapta.

– Mit látnak szemeim! – sikoltotta. – Az én világverő, nagy Napóleon férjem fogoly? Azt hittem, ő a legnagyobb hős a világban!

– Az voltam, az lehettem, amíg vitéz Johannes Háryval nem találkoztam! – kesergett a kis kopasz, és nagy nehezen kirángatta ujjait a mellénye gombjai közül. Menten harapdálni kezdte a hüvelykjét nagy bajában. Ily módon igaza volt az anyjának.

– Pipotya fráter! – kiáltotta Mária Lujzika felbőszülve. – Egy percig sem maradok a kend felesége! Elegem volt amúgy is. Örökké az a francia hidegkonyha. Egy jó hagymás pörkölt nem sok, annyit sem ehettem egész idő alatt!

Ez már nyomós érv volt, a nagy Napóleon egészen kicsi Napóleon lett minutum alatt. Én sem tudtam volna ilyen kicsivé kalapálni, mint a felesége tette, annyi szent. Nem elég, hogy háborút veszít valaki, még a feleségét is elveszíti ráadásul. Megszántam szegényt.

– Menjünk csak a császár apósához. Az majd eligazítja a dolgot – mondtam, de Lujzika kiugrott a hintájából, és nekem rohant.

– Egy életem, egy halálom, én még mindig csak téged szeretlek, szép Hány János! Nem is leszek másnak a felesége többé, csakis a tiéd!

Még csak ez kellett! Tudtam én, miért nem örülök a győzelemnek. Az ántivilágban esett ilyen győzelem, valahol a pirrusziaknál. Hogy a győző lett a vesztes és miegyéb. Főtt a fejem, most már mit csináljak. Lujzika folyvást fenyegetőzött, hogy ő kiadta a szívét, és hogyha nem hallgatok rá, elemésztí magát. Egykettőre felrohan a nagy hegyre, aztán beleveti magát a Nixbe.

– Menjünk csak, menjünk az édesapukához – nyugtatgattam szegényt, mert egészen oda volt.

Nézem a kocsisát. Ki más az, mint az én Kincses Márton jókomám! Keserves képpel ült a bakon, és egyre csak a fejét csóválta.

– Hát te meg? – kérdeztem tőle a szokásos módon.

– Baj van! Baj van! Mint mindig – felelte ő ugyancsak a szokásos módon.

– Aztán meg mi a baj?

– Mögöttünk jön Ebelasztin báró. Nagy svihák!

Tudtam én azt más úton. De Kincses Marcitól megtudtam, hogy őt sem hagyta nyugton sohase. Folyvást piszkálta, mace-rálta, hogy vágatná le szép hosszú, huszáros bajuszát. Nem való az egy kocsishoz, mondotta, és Mária Lujzika csak a vállát vonogatta rá.

Odaugrattam hát a második hintóhoz, és köszöntem tisztességgel.

– Agyó mongyő möszjő! – igyekeztem franciául. – Ebelasztin báró úrhoz van szerencsém?

– No né, kelmed az a huszár? – kérdezte, és vigyorgott hozzá. Most már a szemembe nézett, és én rögtön tudtam, kifele. A lapátfogai kiálltak a szájából. Ő az a fajta, aki a pókot a szoba sarkából kiharapja.

– Minden rendben? – kérdezte.

– Minden! – feleltem én.

Látni kellett volna, hogy ragyogott.

– Mennyi? – kérdezte, mert azt hitte, övé vagyok.

– Harmincezernél is több – feleltem sundám-bundám mosolyogva.

– Nagyszerű! Mervejjőz!

Azzal elővont a zsebéből egy francia medáliát, és a hasamra akasztotta.

Ez hát megvolt, indultunk hazafelé. A nagy Napóleon beleült a felesége hintájába, hogy hamarosabban megérkezzünk. Mire a nagy táborba értünk, ott volt már mindenki. Megérkezett a koma a francia foglyokkal, megérkeztünk mi is, aztán, hogy ne mondjam, Krucifix főgenerális meg Herrexum óbester és végül a császár öfelsége.

– Meldigehorzám, Háry János, itt vagyok! – jelentkeztem a regula szerint. – A nagy Napóleon seregét mind egy szálíg foglyul ejtettük, a nagy Napóleont úgyszintén.

– Hát a halottak? – bukott ki Ebelasztin báró száján.

– Mordizomadta! – hörgött Herrexum.

– Ahtung! Ahtung! Krokodil! Johannes Háry iszt ejn krucifix!

Hát hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, nem úgy esett minden, ahogy ők eltervelték. Harmincezer halottat terveztek, aztán annál is több volt – az eleven. Se innen, se onnan senki se maradt a csatatéren. Ilyen háborút se látott még a világ!

– Hárman mégis fetrengenek! Méghozzá huszárok! – jegyezte meg az öreg császár aggodalommal.

– Csak a röhögéstől! – feleltem. – Csikarást kaptak, tisztelettel szólván.

– Majd a kirurgus ellátja a bajukat!

– Nem kell azoknak, csak jó kamillás tea! – nevettem.

Gondoltam magamban, fűjjátok föl magatokat. A háborút fertigbe vágtam, mégis itt vagyok. Ámbár országok gondja meg a Lujzikáé mégiscsak a nyakamba szakadt.

– Komher! – szólt a császár, és amikor hozzája léptem, atyai-
lag magához ölelt. Palástja alól előhúzta dugi pálinkáját, és megkínált.

Látom ám, hogy Kincses Marci komám egyre integet a féderes hintó felől. Odamentünk mindahányan lábujjhegyen, és beleselkedtünk az ablakán. No hiszen, azonmód megnyugodtam. Mert hát a felséges házaspár kissé összegubancolódva éppen puszilgatta egymást. Gyöngyöm, szentem meg miegyéb, aztán mindjárt nem volt az a gaz Napóleon pipogya fráter, és Lujzika is csupa gyengédség.

Intettem mindenkinek, hagyjuk őket szépen magukra. Leskelődni nagy illetlenség, és még csak az kell, hogy Lujzika észre-
vegyen engem, aztán ismét rájöjjön a happaré. Már csak olyan ő, ha lát, szeret, ha nem lát, nem szeret. Akad ilyen más is.

– Neked köszönhetek mindent – suttogetta a császár, és töltött még egy kupicával. – A lányomat, az országomat meg az egész világot.

– No már, no – köhintgettem, mert nem szeretem, ha dicsérnek.

– Mindenki hozzájuthat ámbár, akiben él a szeretet.

Ez bölcs mondás volt, mégis hamis. Mivelhogy éppen ő mondta.

– Nem én támadtam meg Napóleont! – szabadkozott.

Ez ellenben igaz volt. Szavam sem lehetett a császárom ellen. Ha csak az nem, miért is nem szereti eléggé a szép Magyarországot. De az már a kettőnk dolga. Elhatároztam, teszek is róla, mihelyt lehet.

KILENCEDIK FEJEZET

amelyben Hány a mátkája kiszabadítására indul.
Azon révedezik, mivel is győzhetné le a hétfejű sárkányt.
Nem könnyű, a diák prüsszenteni is elfelejt
izgalmában

Motozott bennem az imónus, hogy most aztán hagyjam ott a díszes társaságot, és siessek végre az Örsém kiszabadítására. Amióta csak ezt a fránya háborút vívtam, mindig is ő járt az eszemben.

Szerencsémre mindenki a győzelemmel volt elfoglalva. Jött a császárné, és sült libafertályokat osztogatott. Még a foglyoknak is, akiket másnap szabadon bocsátani parancsolt a császár. Mégis olcsóbb egy napig libafertályt osztogatni, mint húsz évig száraz kenyeret. Aztán ott volt a francia hintó, a bakján Kincses Marci komámmal, aki most már megtarthatja a bajuszát, mert hogyha győztünk, parancsot adhatunk efféle is. És persze ott volt a három jómadár, Ebelasztin, Herrexum és Krucifix, akik oldalvást egy sátor árnyékában egymás haját tépték veszettül. Sejtettem, hogy miért, de nem szóltam. Csendesesen eltávozást kértem a császár őfelségétől, aki tüstént megadta, mert a negyedik kupica pálinka már igen jó kedvre hangolta.

– Nem kérek többet, egy-két fertályórácskát. Csak amíg Örsémet ki nem szabadítom a sárkány fogságából.

Intett a császár, én meg elvágtattam.

Az angyalát!

Akkor már tapasztalt ember voltam, csatában, mesében, miegyébben. Nem csináltam én mást, nem is kódorogtam, hanem ráhajoltam jó lovam nyakára, és belesuttogtam a fülébe:

– Hallod-e, Táltos, hol az a hétfejű sárkány, a nemjóját?!

Ment egyenesen az erdő sűrűjébe. Úgy tett, mintha legelészne, de én tudtam, hogy a gombákkal beszélget. Hagytam, hadd tegye, a többi már az én dolgom lesz.

Úgy is lett.

Felnyihogott a derék négy lábú pajtásom, megrázta a fejét, hogy most aztán hajrá – és elvágatott velem, akár a szélvész. Jó darabon mentünk, csak úgy suhant mellettünk a temérdek erdő, mező, falu, város. Aztán egyszerre csak nagy, sötét erdőbe jutottunk. Az volt a Fekete-erdő, ráismertem. Az út meg felfelé vezetett, egyre keskenyebb lett. Nyeregből szálltam, úgy kaptattunk fölfelé. Arrafelé a fenyőfák is egészen törpék lettek, meg öles nagy sziklák heverték szerteszéjjel. Kedvem lett volna megállni, csak egy szusszanatra, de elhatároztam erősen, hogy nem és nem. Táltos lovamnak rogyadoztak a lábai, attól félttem, hogy megcsúszik a meredek köveken, hát megpaskoltam szépecskén a nyakát, és így szóltam hozzá:

– Maradj itt, aztán várj bennünket.

Nyihogott, és bólogatott hozzá, hogy érti, amit mondok. Már hogyne értette volna, abban nem is kételkedtem.

Meghúzogattam a derékszíjam, meglapogattam acélos kardom, visszanéztem a meredek világra, de azonmód csuklottam is egyet ijedtemben. Mert olyan mélységes mélyen volt alattam minden, és az a hegy olyan kegyetlen meredek volt, hogyha csak egyet csosszan a sarkantyús csizmám, biz' isten lezuhanok, és mordizomszafttá válok odalent. A nagy Fekete-erdő minden fenyője is mintha csak nyárs lett volna. Aztán a városok a messziségben, és még messzebb valahol a csatatér, amit csak az imént hagytam el. Égtek ám ott a vacsoratüzek, idáig felhaltszott a cigánybanda muzsikája, mert a császárné azt is hívott a győzelem örömére.

Jó, jó, csak mulassatok.

Nézem a lovamat, rázza a fejét, hogy csak felfelé, de egyenest.

Nekiálltam hát, kőről kőre másztam fölfelé. Olyan meredek hegyen az ember már négykézláb is éppen csak haladhat. De jó is, hogy Táltosom figyelmeztetett, mert tüstént észrevettem ám, hogy a sziklakövek errefelé ocsmányul megcsiszolódtak. Mintha csak egy nagy böhöm test húzódna erre nap nap után. Az ám, az volt a hétfejű sárkány ösvénye, azt kellett követnem akkurátosan.

Követtem volna én, mert még fennen sütött a nap, akkora magasságban. De jött ám egy fekete felhő, szép lassan körülvevett, tele lett a habjával a szemem és a szám. Hozzá a szél is süvölteni kezdett, jócskán kitört a hóvihar, majd hogy le nem taszított a mélybe.

Most bezzeg felhősétáról, felhőlovaglásról szó sem lehetett volna, mert ha elveszítem a sárkányösvényt, sose találom meg az én szerelmeset Örsémet.

Lehasaltam hát a kövek közé, szaglásztam, akár a kutyák, hogy el ne veszítsek egyet is. Mentem a ködben, felhőben, közben mérgelődtem, hogy ezek a fránya sárkányok jobbat se tudnak, csak ilyen mufurc helyen lakozni.

Idő múltával elvonult a nagy felhő, de nem sokat ért. Sötét este lett, a magasban járó fellegek pedig eltakartak minden csillagot.

Egyszerre csak kénköves szag csapta meg az orrom. Nem tudtam, honnan ered, de sejtettem, hogy most már közelemben van a sárkány.

Kiáltozni kezdtem:

– Hej, sárkány, sárkány! Akárhol vagy, gyere elő, ha mersz!

Kieresztettem a hangom. Meg is lett a foganatja. A hegyek egymás után visszhangozták körülöttem:

– Sárkány... sárkány... ha mersz... ha mersz!

A talpam alatt megrendült a föld, és valami szörnyűséges rőfögés-bőfögés hallatszott a mélyből. Gondoltam, már így sem mire sem megyek. Eszembe jutott a kis csillag, amit még Örsém kedvéért téptem le az égről, amikor Párizsból jövet a hegyeken átvergődtem. Benyúltam a mellényem zsebébe, kivettem

szépecskén. Hej, de jó is, hogy rá gondoltam, mert úgy világított abban a sötét éjszakában, hogy száz meg ezer gyertya se különbül. Ráadásul olyan fénye volt, hogy a szél sem fújhatta el. Na, hogy lássak is valamit, leállítottam egy kősziklára, kicsit beszorítva egy résbe, hogy le ne potyogjon valamiképpen.

Nagy kár, hogy később ott feledtem.

A fényében pedig mit láttam!

Éppen a lábam előtt hatalmas, fekete lyuk tátongott a hegy tetején.

Sárkánylyuk volt az, nem más. Még jó, hogy nem léptem bele.

Abból kevergett elő a sokféle hang meg az a rossz szag.

Ha már addig eljutottam, végére akartam járni a dolgomnak.

A sárkány lyuk szélére álltam, aztán lekiáltottam:

– Örzséém! Egyetleneeem! Megvagy-e?

Hát egy elhaló hangocska így felel:

– Jaj, drága Jánosom, csak hogy ideértél! Nagyon vigyázz ám, nehogy a barlang szájánál leessél!

– Örzsém, Örzsém, semmit se félj! Élsz-e, megvagy-e?!

Így felelt:

– Élek és megvagyok! Csak keserű rab vagyok!

Elszorult a szívem.

Meghallottam, ahogy egymagában dalolgat sírósan, bánatosan:

Szabad élet, szabad madár!

Jaj, be szép, ki szabadon jár!

Járnék én is, ha járhatnék!

Ha magammal szabad volnék!

Nem vagyok magammal szabad:

Kezemen-lábamon lakat!

Nincs olyan kulcs, ki megjárja,

rabságimat ki feltárja!

Hej, a keservét a szegény ember életének! Hát nem elég a szolgálat meg a robot, hozzá még az efféle sárkány is rontja a sorsunkat!

Mintha csak a gondolatomat találta volna el az a rusnya féreg, megint ocsmány rőfögés-bőfögés hallatszott odalentről.

– Jaj, édes mátkám! – sírdogált Örzsém. – De jó is, hogy megjöttél! Csalánt szedni mentem a kétfejű sasnak, hát egyszer csak jött ez a sárkány, és elragadott. Nem mondom, nem bántott különben, éppen csak a tömlőc mélységes fenekére taszított, aztán most bilincs a kezemen, béklyó a lábamon. Egész nap a pikkelyeit kell tisztogatnom, mert szörnyen hiú fajta.

Lekiáltottam:

– No, ha már így van, szeretném látni a te sárkányodat! Mondd meg neki, én, Hány János, itt vagyok! Aztán hadd lássam mind a hét fejét.

– Jaj, Jánosom, ne kívánd! Elveszejt!

– Inkább a halál, mintsem hogy rabságban tudjalak!

– De már szörnyen mérges!

– Ugyan miért?

– Esztendei kosztjával adósak neki. Azt mondja folyvást, harmincezer holt katona az elemózsiája, annál alább nem adja.

Hohó, hahó! Hát innen fújt a szél! Tüstént átláttam a dolgon. Azért rabolták el az én drága Örzsémet, hátha akkor nem megyek csatába! Ha nem mentem volna, az a harmincezer bizony elesett volna.

Elkanyarítottam a szűzmáriáját, aztán leszóltam:

– Hallod-e, te sárkány, ha tudsz emberül, tüstént gyere fel! Tudd meg, hogy oda a harmincezer katona. Egy katona van csak itt, azt ugyan elfogyaszthatod, mert nemsokára itt a früstök ideje!

Ezt ugyan kár volt mondanom, mert az a rusnya féreg rettentő dühbe gurult. Rengett-zengett a sziklás hegyoldal, ahogy kifelé törleszkedett volna a szűk sárkánylyukon. Hallottam a csontos

szárnya csattogását, a karmainak csikorgását, ahogy a köveket markolászta, hörgött és dübörgött, biz' isten, más talán elkiáltotta volna a rükvercmasirungot, hanem én azt mondtam magamban, ha a császár koronáját vissza tudtam szerezni, már hogyan tudnám megszabadítani a szerelmes mátkámat a sárkány fogságából.

– Pipi-pipi! – ingerkedtem vele, csak hogy jobban dühítsem.

Dühödött is, recsegték-ropogtak a sziklák, odalent a fenyők is kidőltek, megrázta istenesen az egész hegyet. Azon a szűk lyukon egyszerre csak egy feje fért ki, most meg hét is türemkedett volna. Már láttam is a csillag fényében, ahogy az első kitódul a lyukon.

Még olyan rettenetes látványt!

Akár hiszitek, akár nem, csörögtek a pikkelyek a hosszú kígyónyakon és rajta a szőrszálak, mint megannyi dárda. De a legrettenetesebb az volt ám, hogy a tarajjas, csontos nyak végén – a Benák Mihály feje vigyorgott!

– Haha, hehe! – röhögött szélesen. – Nem való a mundér olyannak, aki nem tud kaszabolni!

– No, figyelmezz csak! – feleltem én. Azzal előrántottam szép huszárkardomat, és egyetlen kemény suhintással lekaszaboltam a Benák fejét arról a sárkányokról. Nagyot csikordult belé a penge, még szikrázott is hozzá, mert a sárkány pikkelyei acélból voltak. Az ám, de az én kardom se volt másból, még hozzá a jobbikból.

Csöngve-csattogva gurult le az első fej a hegyoldalon.

Kőszikla lett belőle a végén.

Jött utána a másik.

Az sem volt kisebb varázslás. Mert a másik nyak végén Krucifix feje imbolygót.

– Mirnix-dirnix-hapták-peták! Állj figyászba, mer bekaplák! Suhintottam a kardommal, leesett a sárkány második feje.

Jött aztán a harmadik, tudtam már, hogy melyik lesz. Herrexum morgolódt rám a kígyónyak tetejéről.

– Mordizomadta, Hány János! Komher... – tovább nem mondhatta, legurult az is.

Mit mondjak, a karom is belefájdult, mert egymás után nyisszantgattam lefelé a sárkány hat fejét. Előbb még csak tréfálkozott mindenféle varázslással, de hogy látta, csak ő veszíthet rajta, meggondolta a dolgot. Előbújtatta az igazi, bingó szemű, agyaras, nyálas, tüzet okádó, füstöt köpő, tarajos, csattogó, cuppogó, szörnyűséges hetedik fejét.

Akkor már csörgött homlokomról a veríték. Huszár létemre soha annyit nem vagdalkoztam egyfolytában, mint akkor. Járt a karom, akár a motolla. Végén a kard már iszamos volt a sárkányvértől, amiről tudni kell, hogy fekete, és szörnyen büdös.

Mélyet sóhajtottam hát, ahogy a koma hetedik fejét megláttam.

Azzal felemeltem a kardomat, nagyot suhintottam, és egy irtózatossapással lenyiszáltam azt is.

Na hiszen, több se kellett neki!

Visszazsugorodott a hetedik nyaka.

Én meg hajoltam volna utána a lyukba – ám egyszerre csak megint elibém került a feje. Mintha sose vágtam volna le!

Ijedtemben, hogy valamit rosszul számoltam volna – sose szerettem a számolás tudományát – levágtam azt is. Koppant is, gurult is, akárcsak a többi, de a dolog nem maradt annyiban. A nyak visszacsúszott, aztán a fej ismét előtornászta magát.

– Hallod-e, te sárkány! – szóltam rá lihegve. – Hétfejű vagy te, vagy éppen hány fejű?

– Hétfejű! De a hetedik fejemet ugyan hiába vágod le, mindig újra kinő! – mondta és vihogott. Kítátotta rettentő pofáját, a torkából kénköves lángok csaptak elő, rezes nyelve ölnyire kilógott.

Levettem a csákómat, megtöröltem a homlokomat. Igazán nem tudtam, mitévő legyek. Azt láttam most már, hogy ezzel az egy fejjel semmire se megyek. Ráadásul az ebadta egyre közelebb nyújtózott hozzám, és látni való volt, hogy ha hozzája nem vágok, rám csattintja az ólmos fogait.

Hallom, hogy odalent a mélyben az én Örzsém pörlekedik vele:

– Hallja kend, sárkány, fene a jó dolgát! Nincs más gondja, csak az én legényemre fáj a foga?! No hiszen, a kend helyében szégyellném magam. Hétfejűnek hisznek, és csak egy fejem van! Szép dolog. Meg is mondom a mátkámnak, többet se viaskodjék kendeddel! Menjen inkább a hírrel, hogy csak egy egyszerű közsárkány lakik itt, nem pedig a hétfejű.

Hiú volt az átkozott nagyon. Erre a szóra elfancsalodott. Már csak úgy fújta a füstöt, mintha babfőzelék főne. Pöfögött.

Azt hittem, minden rendjén van, ijesztésül meg is fordultam, hogy no, most aztán megyek, és elmondom mindenkinek a szégyenét.

Ezt rosszul tettem, mert egyszerre csak elém kankarodott az a szörnyűséges nyaka, és a pofáját az orrom előtt tátotta fel rettentő ordítással:

– Egy lépést se tovább! Véged van, huszár! Hahaha! Eleven katonát még úgyse ettem!

Szorult körém a nyaka, akár a kígyó teste.

Döftem volna beléje a kardomat, de nem ment. Ennek a hetedik nyaknak minden újránövésnél hétszer keményebb pikelyei támadtak.

Elegem volt akkor már az egészszööl. Megkeseredett nagyon a gyöngyös huszárélet. Megtettem én mindent, panasz nem lehet rám, aztán nicsak, ilyen ocsmány halállal kell halnom, és még csak a mátkámat sem szabadíthattam ki.

El is határoztam, benyújtom a számlát, mihelyt visszatérek a Burgba.

De addig még ezen túl kell lennem!

Mármost régi huszár módi, hogy ahol nagy a baj, ott nagy a nyugalom is.

Láttam, nem bírok a sárkánnyal, visszacsaptam hát tokjába a kardomat, mintha minden rendjén volna. Elővontam inkább a pipámat. Volt még benne dohány, meg se kellett tömni. A sárkány orrából amúgy is fújt a láng, azzal rágyújtottam, rá is pöf-fentettem egyet-kettőt. Felordított mérgében, tüzet-füstöt okádott ő is, de rákiáltottam, ugyan hiába erőlködik, én már csak a kapadohány mellett maradok.

Újra bömbölni kezdett, szörnyűséges feje ott tekergeti előttem, kígyónyaka egyre szorosabbra gyűrűzött körülöttem. És már a testét is egészen kivonszolta a barlang száján. Karmos lábai ott kaparták a sziklákat körülöttem, szörnyű száját újra meg újra kitértette, mintha azt méregetné, egy falasra hogyan kaphatna be. Meg is tette volna, istenemre mondom, ha egyszerre csak rá nem koppintok az orrára a pipacsutorával. És rászóltam, nem is hangosan, inkább szigorúan.

– Hagyj már békén, Fekete Péter! Menj a pokolba!

Ennyit mondtam, nem többet.

Látni kellett volna, mi történt, mert úgyszincs arra szó.

Süvöltött egyet az a hetedik fej, aztán nagy hirtelen aszalódni kezdett. Összement, ráncosodott, akár a téli alma a szekrény tetején. Hangja sem volt tovább, csak a szeme forgott még egy ideig, majd azt is lehunyta. Összement, összeszáradt, és kimúlt egészen. Nem volt többé sárkány, hanem csak száraz bőrdarab. Eltűntek páncélpikkelyei is, és ahogy a csizmám orrával megböktem a nagy denevérszárnyát, az úgy esett széjjel, mintha égett pernye volna.

Megragadtam hát az egész hóbelevancot, és letaszítottam a mélybe. Ahogy zuhant, kis kavicsokra esett széjjel. A kavicsok csengtek-bongtak, és velük megcsendült az egész hegyoldal.

Kisütött a nap – mert hogy a szavamat ne feledjem, az egész küzdelem éjnek évadján kezdődött, aztán eltartott hajnalig.

Mondom, hát kisütött a nap, és szétnyílt a hegy gyomra. Jött kifelé rabságából az én drága Örsém. Kezén-lábán még ott volt a bilincs meg a lánc, de minden lépésénél potyogott le róla, mintha nem is vasból volna.

– Jánosom, Jánosom, csakhogy viszontlátlak! – kiáltotta, és az arcán boldogságos mosolygás látszott.

– Édes galambom, szerelmetes rózsám! – futottam elébe.

Megöleltük, megcsókoltuk egymást. És tüstént kimondtuk a fogadalmat, ami még a templomi esküvésnél is nagyobb:

– Én a tied, te az enyém, ásó, kapa meg a nagyharang válasszon szét minket!

Egyszerre mondtuk, neveltünk hozzá.

Aztán óvatosan leereszkedtünk a hegyről. Nagy boldogságunkat Táltos lovam vihancos nyihogással üdvözölte. És hogy a varázslatokból sose fussunk ki, mit láttunk a lovam nyergén? Gyönyörű szép menyasszonyi ruhát az Örsém kedvére. Hús darab raffolt szoknya, valamennyi patyolatfehér. A legfőbb csupádon csupa csipke, és rá, ahogy kell, slingolt kötényke. Volt ott buggyos ujjú ing, hímzett pruszlik, gyöngyös párta, hímzett papucs és hófehér vállkendő is!

Mire Örzse átöltözött, valóban szép pár voltunk!

Mézeskalácson sem festenek különbet.

Felugrottam Táltos lovamra, magam elé ültettem Örsémet. Most nem vágtaztunk, ráérősen kocogtunk. Hogyne kocogtunk volna, ha közben folyvást kacagtunk! Dédelgettük, cirógattuk egymás arcát, és ki nem fogytunk a csókokból. Táltos lovam tudta az utat, ráhagyatkozhattam.

Hanem azért a csókolásban is kifulladás az ember.

Aztán felnéz.

Én is úgy tettem, és bizony az ütő is megállt bennem.

Mert a távolban nem a bécsi Burg gyémántos kupolája, hanem
a nagyabonyi templom kettős tornya látszott.
Az angyalát!

TIZEDIK FEJEZET

amelyben elvarródik a mese minden szála,
és ha valakiben még kétely maradna,
az sem kétli, hogy a legnagyobb huszár
Háry bátyó volt

– Ez a vége, János bátyó? – kérdezte a nagy csöndben a vendég. Szontyolodott képet vágott ökelme. Hallgatta volna még tovább is.

– Már hogy volna? – mosolygott az öreg, és megpödörte kétaraszos bajszát. – Már hogy volna, kérdem?

– Az Örzséjével szépen hazajöttek. Aztán azóta is itthon élnek nagy boldogságban. Ezt is tanúsítom! – dökögött a potrohos bíró nevetése.

Nagyot sóhajtott Háry János. Megcsóválta a fejét. Körülnézett a vidám kocsmán, amely még mindig tágra nyílt szemmel várta volna a történet folytatását. De megszólalt hirtelen a diák:

– János bátyó, a minap másképpen mesélte ám! Akkor a burkus határon hősködött. Ide-oda tolt a határőr bódéját. A Mária Lujzika pedig el akarta emészteni magát a nagy szerelmében!

Bólintott az öreg.

– Ha mondtam, hát úgy is volt. De azt se higgyétek, komák, hogy csak úgy vége szakad a mesének. Azt hiszitek, levágjuk a rusnya sárkányt, aztán már jövünk is haza dímes-dámos léptekkel? Mi a szösz? Hát az obsit hol marad?

– Az ám, az obsit!

– Már csak azért mondom, hogy én mindig a valót mesélem. Mert hogy egyik szavamat a másikba ne öltsem, megláttam ám a nagyabonyi templomot, és azonmód megrántottam a lovam kantárát. Hej, a nemjóját a négy lábú fejednek, mérgeződtem, de csak megszokásból, mert szörnyen tetszett ám, hogy a lovam

eltalálta a lelkünk gondolatját. Rükverc vissza a táborba! Úgy is lett. Estére éppen megérkeztünk. Ott még nagyban állt a bál. Együtt táncolt mindenki, huszárok a foglyokkal, a császárné asszony a híres vőjével, Lujzika pedig azzal a csalafinta Herrexummal.

Csak a császár nem táncolt. Aggodalmasan leskelődött az útra. Engemet várt megint, minek is tagadjam.

Odaálltam eléje, de nem ám egyedül. Ott állt mellettem az Örzsém is.

– Felséges királyom, életem-halálom... ha szerény szolgálataimat éppen meghálálni kívánnád... – kezdtem, de közbevágott.

– Micsoda beszéd ez? Szerény szolgálat? Édes fiam, éppen elhatároztam, megteszlek főgenerálissá. Krucifix pedig átmegegy az én kedves Napóleomhoz, mert ott üresedés van. Ejnye, hát nem is tudsz róla? Képzeld csak, milyen gyászos eset történt az ünnepi vacsorán. Napoleon kinevezte Ebelasztin bárót főgenerálissá, és nagy volt az öröm, mert Krucifix és Ebelasztin éppen megállapodtak egy új háborúban, amit rögtön a békekötés után kezdtek volna el. Ez egy roppant izgalmas háború lett volna, édes fiam, én is örültem neki, mert ha te itt vagy, akkor úgymint mi nyerjük meg.

– Felséges királyom... – kezdtem volna ismét, mert úgy láttam, hosszúra nyúlik a mondókája, mivelhogy elszopogatta azt az üveg pálinkát, aztán ültében is remegett már a lába.

– Hagyj, fiam, hadd beszéljem ki magam! Mármost az a gyászos eset történt, hogy Ebelasztin báró megköszönte Napóleonnak a hozzá való jószágát, amikor egyszerre csak elsápadt, a fejét forgatta, a szemét düllesztette, mint aki szörnyű nagy zavarban van. Kérdeztük, mi baja, de csak intett a kezével, hogy mindjárt, mindjárt, aztán nagy nehezen kibökte: „Bocsássanak meg, felségtek, mennem kell. Hány János a pokolba küldött!” Azzal egy nagyot pukkant szegény Ebelasztin, nagy, sárga füst támadt a helyén, és azóta voltnincs. Én meg nagy

gondban vagyok. Ha nincs Ebelasztin, hogyan lesz háború? Már most arra gondoltam, édes fiam, ha Krucifix átmenne Napóleonhoz, te pedig az én főgenerálisom lennél, csuda nagyot háborúzhatnánk megint.

166

– Megbocsásson a szóért, felséges uram – kezdtem akkor elég erős hangon, hogy végre abba hagyja a beszédét. – A főgenerálisságot bár megköszönöm, el nem fogadom. Mert vegye csak eszébe, van ám címnél, rangnál, teméntelen zsoldnál nagyobb jutalom is, amivel kedveskedhet! És ha nem tudná, kimondom. Hát az obsitlevél. Az elbocsátó levél, hogy végre letehessem ezt a firlefáncos huszárcsákót, amely ha szép volt is, kicsit nehéz. Tudja, felséges uram, nagyon elterveztük ám mi ketten az Örzsémmel, hogyan fogunk élni Nagyabonyban. Nincs nekünk más vágyunk, csak a béke meg a munka.

Mit mondjak még? Őfelsége éppen jókedvében volt, saját kezével írta meg az obsitlevelet. Nem írt bele semmit, ami megesett, szégyellte kissé, hogy egy magyar huszárnak köszönheti a koronáját is meg az országát is. Elbocsátott hát, de szavamat vette titokban, hogy ha muszáj, hát értem küldhet, és én megsegítem. Megígértem neki, már hogyne ígértem volna! Mondottam, üzenjen csak Kincses Marci komámmal. Ebben maradtunk hát, mégis jólesik, hogy nem kommandíroz többé. Ha elfelejtett, annál jobb. Ebből is láthatom, hogy jól elrendeztem minden dolgát.

Prüsszentett erre a diák egy fergetegeset.

Mégis ő volt, aki tüstént felugrott, és elrikkantotta magát:

– Nem termett még olyan huszár, amilyen Hány bátyó volt!

– Vivát, vivát! – zengett hozzá a kocsma népe. És lett nagy nevetés.

Tapsolt a vendég, vidoran forgatta szemét a potrohos bíró, ingébe trombitált a furfangos diák. Mindenki vígan volt, a legvígabban maga Hány János.

Feltartotta a pipája szárát, és rákezdte:

Nem főzet már nekem
a császár menázsit!
Bugyellárisából
nem fizet már gázsit!

Leteszem kardomat,
zsinóros mentémet!
Ölelem, csókolom
régi szeretőmet!

Vele énekeltek a kocsmakomák. Duhaj kedvüket csak a harang szava szakította félbe. Egyet lódult, kettőt szólt. Vége a mesének.

A havas estében hazafelé tipegtek a fekete asszonynépek. Nem mentek a kocsmá felé, kíváncsi szemük mégis arra villant.

Elsendesült a kocsmá is, szedelőzködött a férfinép.

– Mára csak ennyi – mondta Hány János. – Holnap is lesz nap.

Így szólt, és búcsút intve a pipaszárral, világjáró, komótos léptekkel megindult a falu vége felé.

TARTALOM

ELSŐ FEJEZET

amelyben megismerkedünk a Huszárcsákóhoz
címezett nagyabonyi kocsmá népével 3

MÁSODIK FEJEZET

amelyben a furfangos diák igencsak készülődik,
hogy prüszszentéssel jelezze a lódításokat.
Könnyen teheti, náthája van amúgy is 10

HARMADIK FEJEZET

amelyben Hány János huszárosan belevág a mesélésbe.
És tüstént a sűrűjén kezdi: ördögökkel cimborál,
császárral trafikál 17

NEGYEDIK FEJEZET

amelyben Hány János megérti, milyen
bonyolult szolgálat lehet az egyszerű silbakolás is.
A diákra már rászóltak, ne prüszszentsen
akkorákat 32

ÖTÖDIK FEJEZET

amelyben Hánynek meggyűlik a baja egy kocsikerékkel,
és nagy meglepetés éri Amazonországból.
A diák ezért új zsebkendő után néz 46

HATODIK FEJEZET

amelyben Hány kis híján párbajt vív
a nagy Napóleonnal. Mi mást tehetne, meghátrál.
A történet rövid, prüszszentésre sem érdemes 59

HETEDIK FEJEZET

amelyben különös, veszélyes kalandjai támadnak.
A diák kifogyott a zsebkendőből,
s bizony már az asztalkendőre kacsingat 68

NYOLCADIK FEJEZET

amelyben Hány olyan csatát vív, amelyet
a világ még nem pipált. Éppen csak ő meg a huszárai.
A diáknak ég az orra, zúg a feje, már az ingét veti le 84

KILENCEDIK FEJEZET

amelyben Hány a mátkája kiszabadítására indul.
Azon révedezik, mivel is győzhetné le a hétfejű sárkányt.
Nem könnyű, a diák prüsszenteni is elfelejt
izgalmában 97

TIZEDIK FEJEZET

amelyben elvarródik a mese minden szála,
és ha valakiben még kétely maradna,
az sem kétli, hogy a legnagyobb huszár
Hány bátyó volt 108

RÓNASZEGI MIKLÓS

Az a híres HÁRY JÁNOS

Híres bizony, mert ugyan ki ne ismerné a nagyotmondó huszár nevét, aki a maga életének kalandjaiból meg az innen-onnan hallott mesékből gyúrta káprázatos történeteit, valamikori hallgatóságának nagy öröme. Csak kevesen tudják róla, hogy valóban élt. Közel százötven esztendeje róla írta *Az obsitos* című költeményét Garay János. Az öreg katona neve és alakja így lett fogalommá. Történetét új szereplőkkel, új kalandokkal gazdagította Kodály Zoltán népi ihletésű, csodaszép daljátéka, a Hány János, amelynek néhány alakját ebben a vidám kisregényben is felismerhetitek. Akik majd e könyv után olvassák a költeményt, vagy nézik, hallgatják a daljátékot, már ismerősként csodálhatják a régi, immár klasszikus alkotásokat. E könyv meséje persze mégis más. Szerzője úgy fűzte sorba Hány János vidám és izgalmas kalandjait, ahogyan a huszáranekdoták és a népmesék hagyománya, no meg a maga képzelete megkívánta.

Hét éven felülieknek

ISBN 963 11 2146 1

Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó, Budapest
Felelős kiadó: Szilvásy György igazgató

Athenaeum Nyomda (79.3619), Budapest, 1980
Íves offsetnyomás

A szöveg monophoto eljárással készült

Felelős vezető: Soproni Béla vezérigazgató

Felelős szerkesztő: Simonits Mária • Műszaki vezető: Haás Pál

Képszerkesztő: Zigány Edit • Műszaki szerkesztő: Kőfaragó Margit
35 000 példány • Terjedelem: 11 (A/5) ív • IF 3894